

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistaminen ja arvioiminen
korkeakouluissa riskinarviointityökalulla

Papponen, Juho

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistaminen ja arvioiminen
korkeakouluissa riskinarviointityökalulla

Juho Papponen
Turvallisuusjohtaminen YAMK
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2017

Juho Papponen

Väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistaminen ja arvioiminen korkeakouluissa riskinarviointityökalulla

Vuosi 2017 Sivumäärä 89

Opinnäytetyö liittyy Laurean toteuttamaan RAVET-hankkeeseen, jonka tarkoitus on tuoda väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin vastainen toiminta osaksi korkeakoulujen teemää turvallisuustyötä. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda suomalaisten korkeakoulujen käyttöön riskinarviointityökalu, jonka avulla on mahdollista tunnistaa henkilön väkivaltaisen radikalisoituminen ja arvioida sen vakavuutta. Lisäksi työkalun on tarkoitus helpottaa korkeakouluja mitoittamaan riskienhallintatoimensa oikein, mikäli huoli opiskelijan mahdollisesti väkivaltaisesta radikalisoitumisesta herää.

Tutkimus toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa käytettiin laadullisen tutkimuksen suuntautumista. Tärkeimpänä tutkimuskysymyksenä oli se, millaisella arviointityökalulla korkeakoulun on mahdollista tunnistaa ja arvioida opiskelijan väkivaltaisen radikalisoituminen ja ekstremismi. Tutkimuksen kannalta merkittävintä aineistoa oli aiheeseen liittyvä ulkomainen tieteellinen tutkimuskirjallisuus ja vastaavanlaisessa käytössä olevat arviointisovellukset sekä niihin liittyvä kirjallisuus. Sisällönanalyysin keinoin aineiston pohjalta luotiin ensimmäinen versio riskinarviointityökalusta, joka lähetettiin alan asiantuntijoille arvioitavaksi ja kehitysehdotuksien antamista varten. Valittu yli 20 asiantuntijan ryhmä koostui psykologeista, korkeakoulujen turvallisuushenkilöstöstä sekä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin parissa työskentelevistä poliisimiehistä ja tutkijoista. Asiantuntijoilta saadun palautteen perusteella luotiin riskinarviointityökalun toinen versio, joka esitellään opinnäytetyön liitteenä.

Lopputuotoksena syntynyt riskinarviointityökalu on rakenteeltaan strukturoitu ja se koostuu riskitekijöistä, suojaavista tekijöistä ja varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkeistä. Päätavoite opinnäytetyössä saavutettiin, toisin sanoen radikalisoitumisen tunnistamiseen ja arviointiin tarkoitettu riskinarviointityökalu kehitettiin. Radikalisoitumisen ja terrorismin arviointityökalujen empiirisenä tutkimusaineistona olevien tapausten määrä on toistaiseksi vähäinen. Tästä johtuen aiheeseen liittyviä riskinarviointisovelluksia ei voida vielä pitää riittävän luotettavina vaatimaan käyttöön. Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyneitä riskinarviointityökalua ei kuitenkaan ole tehty arvioitavaan henkilöön kohdistuvien pakkokeinojen tai muuten asemaansa heikentävien toimenpiteiden käyttämisen perusteeksi, vaan päätöksenteon apuvälineeksi. Työkalun tarkkuus riittääkin sen suunniteltuun käyttötarkoitukseen ja tavoite siltäkin osin saavutettiin. Riskinarviointityökalun hyödyntäminen vaativammissa käyttöympäristöissä ja arviointikäytössä vaatii kuitenkin lisää empiiristä tutkimusta.

Juho Papponen

Recognizing and assessing violent radicalization and extremism in the Finnish universities using a risk assessment tool

Year 2017 Pages 89

This thesis is connected to Laurea's project called RAVET. The purpose of the project is to make preventing violent radicalization and extremism a part of the security work of universities and universities of applied sciences. The goal of this thesis is to create an assessment tool that can be used in universities. With the help of this tool it is possible to recognize students' violent radicalization and to assess the level of its severity. In addition, this tool intends to help universities to measure their risk treatment procedures correctly when worried about a student and his/her possible violent radicalization.

The study was carried out as a functional thesis with a qualitative frame. The most crucial research problem was to find out with what kind of assessment tool it is possible to recognize violent radicalization and extremism in universities. The most important material of the study was subject related foreign scientific literature and similar applications already in use as well as literature related to them. With the means content analysis, a draft version was made based on the material. The draft version was sent to experts of the field for evaluation and proposals for further development. Over 20 experts were chosen for the target group which consisted of psychologists, security personnel of universities and policemen as well as researchers of violent radicalization and extremism. The second version of the risk assessment tool was created based on the feedback given by the experts and it is presented at the end of this thesis.

The created assessment tool is structured and it consists of risk factors, protective factors and warning behavior elements. The risk assessment tool for recognizing and assessing radicalization was created, so the main goal was reached. However, there are so few case samples concerning radicalization and terrorism that they do not form a sufficient empirical basis. This causes a shortage in validity and reliability in a big part of risk assessment tools regarding radicalization and terrorism. This problem is especially highlighted in demanding assessment use. The tool developed as a result of this thesis has neither been made to enhance the coercive measures used on the student nor to deteriorate the procedures that lower one's status. It has only been made to work as a tool to help the decision making when evaluating students. For that reason the accuracy of this tool is sufficient for the use it was developed for so the goal of this thesis has been reached for this part as well. To utilize this assessment tool in more demanding operating environments or assessment use more empirical study is needed.

Keywords: Extremism, Violent radicalization, Risk assessment, University, University of applied sciences

Sisällys

1 Johdanto.....	7
2 Opinnäytetyön lähtökohdat.....	8
2.1 Opinnäytetyön aihe ja tavoite.....	8
2.2 Rajaukset.....	9
2.3 Tutkimusmenetelmät.....	10
2.4 Opinnäytetyön eteneminen ja rakenne.....	13
3 Keskeiset käsitteet.....	14
4 Korkeakoulut toimintaympäristönä.....	15
4.1 Korkeakouluista yleisesti.....	15
4.2 Turvallisuusjohtaminen korkeakouluissa.....	16
5 Radikalisoituminen.....	20
5.1 Radikalisoituminen prosessina.....	20
5.2 Radikalisoitumisen taustasyyt.....	25
5.3 Väkivaltaisen radikalisaation tai väkivallanteon muita laukaisevia tekijöitä.....	27
6 Riskienhallinta.....	27
6.1 Riskit, uhkat ja niiden hallinta.....	27
6.2 Terrorismin torjunta riskienhallinnan viitekehyksessä.....	29
6.3 Riskienhallinta prosessina.....	30
7 Väkivallan ja sen todennäköisyyden arvioiminen.....	32
7.1 Riskin vai uhkan arviointia?.....	32
7.2 Väkivallanriskin arvioinnin perusteet.....	35
7.3 Riskitekijät.....	37
7.4 Suojaavat tekijät.....	38
7.5 Varoittavan käyttäytymisen tunnusmerkit.....	38
7.6 Arviointiprosessi.....	39
8 Väkivallan uhkan ja väkivaltaisen radikalisoitumisen arviointiin käytettävät sovellukset sekä mallit.....	42
8.1 Violent Extremist Risk Assessment.....	42
8.2 Identifying Vulnerable People.....	42
8.3 Historical Clinical Risk Management-20.....	43
8.4 Terrorist Radicalization Assessment Protocol-18.....	44
8.5 Extremist Risk Guidance 22+.....	45
8.6 Multi-level Guidelines.....	45
8.7 Workplace Risk Assessment-20 ja Employee Risk Assessment-20.....	46
8.8 Arviointisovellusten analysointi.....	46
9 Arviointityökalun kehittäminen.....	50
9.1 Ensimmäinen versio riskinarviointityökalusta.....	50
9.2 Palaute arviointityökalun ensimmäisestä versiosta.....	53
9.3 Riskinarviointityökalun toisen kehitysversion luominen.....	54

10 Opinnäytetyön tulokset.....	58
10.1 Johtopäätökset.....	58
10.2 Pohdinta.....	60
10.3 Arviointityökalun ja opinnäytetyön arviointi.....	61
10.4 Jatkotutkimustarpeet.....	65
Lähteet.....	67
Kuviot.....	74
Taulukot.....	75
Liitteet.....	76

1 Johdanto

Terrorismi on toistaiseksi ollut Suomessa harvinainen ilmiö. Suomen historia ei tunne juuriakaan terrorismiksi luokiteltavia tekoja. Supon vuonna 2014 kesäkuussa antaman ja nyttemmin, vuoden 2015 lopulla päivittämän uhka-arvion mukaan tilanteeseen ei ole lähitulevaisuudessa tulossa merkittävää muutosta. Supon arvion mukaan laajan terrorismihyökkäyksen uhka Suomessa on edelleen vähäinen. Ennusteen mukaan todennäköisin Suomea vastaan kohdistuva uhka on yksittäisten terroristien tekemät hyökkäykset. (Supo 2015.)

Suomea kuitenkin on kohdannut joitakin traagisia väkivallantekoja, joissa seuraukset eivät seurauksiltaan ole juuri terrorismista eronneet. Viimeisimmät toteutuneet, useita ihmishenkiä vaatineet joukkosurmat ovat tapahtuneet Jokelassa 2007, Kauhajoella 2008 ja Hyvinkäällä 2012. Kahta ensimmäistä yhdistää tapahtumapaikkana toiminut kouluympäristö. (Sisäasiainministeriö 2012.) Viimeisin koulumaailmaa uhannut väkivallanteko jäi toteutumatta poliisin esitettyä kahden Helsingin yliopistoon iskua suunnitelleen henkilön toteutuksen vuonna 2014 (Hänninen & Passi 2014.)

Vaikka Suomea ei suoranaisesti uhkaa terrorismi, on kuitenkin edellä esitettyjen esimerkkien valossa huomioitava useita ihmishenkiä vaativan väkivallan mahdollisuus. Uhkan vallitessa on viranomaisilla ja muilla toimijoilla vaativa tehtävä, jotta he voisivat parhaansa mukaan ennaltaehkäistä uusien joukkoampumisten tai muiden vastaavien tapahtumien syntymistä. Uusien väkivallanteiden ehkäisyn tarvitsee olla moniammatillista ja saumatonta yhteistyötä eri saralla toimivien tahojen välillä.

Väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin torjunnan yhteistyökentässä on kouluilla merkittävä rooli, viettäväthän yhdessä radikalisoitumisen riski-ikäryhmässä olevat henkilöt valtaosan heidän elämänsä kuluista kouluilla. Vuonna 2015 sisäministerinä toiminut Päivi Räsänen ja opetus- ja viestintäministerinä toiminut Krista Kiuru ilmaisivat huolensa radikalisoitumisesta ja korostivat koulujen velvollisuutta radikalisoitumisen tunnistamisessa. Kiuru korosti myös opettajien ammattitaitoa ja mahdollista lisäkoulutuksen tarvetta radikalisoitumisen tunnistamiseksi ja oikeanlaisen puuttumisen varmistamiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.) Sisäministeriön (2015) toteuttaman kouluihin suuntautuneen kyselytutkimuksen mukaan 60 prosenttia koulun henkilökunnasta on havainnut oppilaissaan väkivaltaiseen ekstremismiin liittyviä vähäisiä merkkejä. Merkit ovat liittyneet oppilaiden asenteisiin, väkivaltaan ja käyttäytymisen muuttumiseen. Samassa kyselytutkimuksessa kuitenkin moni vastaaja ilmoitti kokevansa vaikeaksi ääriajatteluun viittaavien merkkien tunnistamisen. Samaan aikaan kun tarve kouluissa tapahtuvalle radikalisoitumisen tunnistamiselle ja ehkäisemiselle on ilmeinen, on tarpeellisissa tiedoissa ja osaamisessa varaa kehittämiselle.

Valtio onkin käynnistänyt useita hankkeita ja projekteja, joiden tavoitteena on pienentää terrorismin ja muiden väkivallantekojen uhkaa. Yhtenä näistä projekteista on Laurea-ammattikorkeakoulun toteuttama RAVET-hanke, jossa pyritään parantamaan korkeakoulujen valmiutta radikalisoitumisen ja sitä mahdollisesti seuraavan väkivallan estämisessä (RAVET-hanke 2016). Tämä opinnäytetyö toteutetaan osana RAVET-hanketta ja opinnäytetyön tavoitteena on antaa korkeakoulujen henkilökunnalle lisää keinoja radikalisoitumisen, väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin tunnistamiseen, ehkäisemiseen ja oikeassa mittasuhteessa tapahtuvaan puuttamiseen.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön aihe, tavoite sekä työn tekemisen kannalta tärkeimmät valinnat. Opinnäytetyön kannalta merkittävimmät valinnat liittyivät tutkimusmenetelmiin sekä käytettyihin rajauksiin. Luvussa avataan myös opinnäytetyön rakennetta sekä hanketta, johon liittyen kehitystehtävä toteutettiin.

2.1 Opinnäytetyön aihe ja tavoite

Opinnäytetyön aiheeksi valikoitu väkivaltainen radikalisoituminen ja siihen läheisesti liittyvät väkivaltaiset ääriaatteet sekä näiden ennalta ehkäisy ja torjunta. Valintaan vaikutti aiheen mielenkiintoisuus ja ajankohtaisuus, sillä ääriilikkeisiin liittyvä uutisointi on saanut runsaasti palstatilaa Suomessa ja ulkomailla. Lisäksi samaan aikaan Laurealla oli aiheeseen läheisesti liittyvä hanke, joka tarjosi opinnäytetyölle erinomaisen viitekehyksen.

Opinnäytetyö liittyy Radikalisaation ja väkivaltaisen ekstremismin torjuntamalli korkeakouluille -hankkeeseen (RAVET), joka on Laurea-ammattikorkeakoulun toteuttama ja sisäministeriön rahoittama. Hankkeessa luodaan malli korkeakouluille radikalisaation ja väkivaltaisen ekstremismin ehkäisemiseksi. Hanke on vuoden kestävä ja se alkoi helmikuussa 2016. Hankkeen tavoitteena on estää esimerkiksi korkeakoulujen tarjoamien resurssien käyttäminen radikalisoitumiseen ja koulun arvojen vastainen toiminta opetuksessa sekä työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä. Lisäksi hankkeen aikana luodaan koulutusaineistoa koulujen henkilökunnan kouluttamiseksi. Opinnäytetyö liittyy hankkeen osioon, jossa luodaan korkeakouluille ohjeistus riskiperusteisen arvion tekemiselle. Riskiperusteisen arvion tarkoitus on auttaa korkeakouluja mitoittamaan mahdolliset toimenpiteet oikein suhteessa radikalisoitumisen muodostamiin uhkiin ja riskeihin. (RAVET-hanke 2016.)

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda riskinarviointityökalu, jota korkeakoulujen henkilökunta voi käyttää väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistamisen ja sen muodostaman riskin arvioinnin apuvälineenä. Riskinarviointityökalun olisi siis tarkoitus antaa päätöksenteon tueksi tietoa henkilön väkivaltaisen radikalisoitumisen asteesta. Väkivaltaisessa radikalisoitumisessa kyse on siitä, että henkilö alkaa omaksua väkivallan hyväksyttävänä oman asiansa ajamiseen. Toisin sanoen työkalun avulla on mahdollista saada jonkin asteinen käsitys henkilön muodostamasta väkivallan uhkasta. Työkalua on tarkoitus käyttää yksittäisiin henkilöihin, pääsääntöisesti korkeakoulun opiskelijoihin. Ensisijaisesti työkalua tulisivat käyttämään korkeakoulun turvallisuustoiminnassa muutenkin mukana olevat henkilökunnan jäsenet. Järjestelmän käyttäjiä tulisivat pääsääntöisesti olemaan turvallisuus- sekä opiskelijahuoltohenkilöstö, jotka ovat muutenkin eniten tekemisissä turvallisuuden ja henkilön mahdollisten ongelmien kanssa. Edellytyksenä tavoitteena olevalle työkalulle on, että sen tulee olla käytettävissä korkeakoulun resursseilla, jolloin arvioinnin tekemiseen ei ole mahdollista käyttää viranomaisrekistereitä eikä pääsyä terveydenhoidon merkintöihin ole. Tavoitteena on yksinkertainen ja helppokäyttöinen työkalu, jonka käyttökynnys mahdollisen tarpeen ilmetessä on matala. Kehitetyllä työkalulla korkeakoulun henkilökunnan saa tukea mahdollisiin jatkotoimenpiteisiin sekä niiden mittasuhteisiin liittyvään päätöksentekoon. Riskinarviointityökalu liitetään osaksi Laurean toteuttamaa RAVET-hanketta. Opinnäytetyössä etsitään vastaus tutkimuskysymykseen: millaisella arviointityökalulla on korkeakouluissa mahdollista tunnistaa ja arvioida yksilön väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismi?

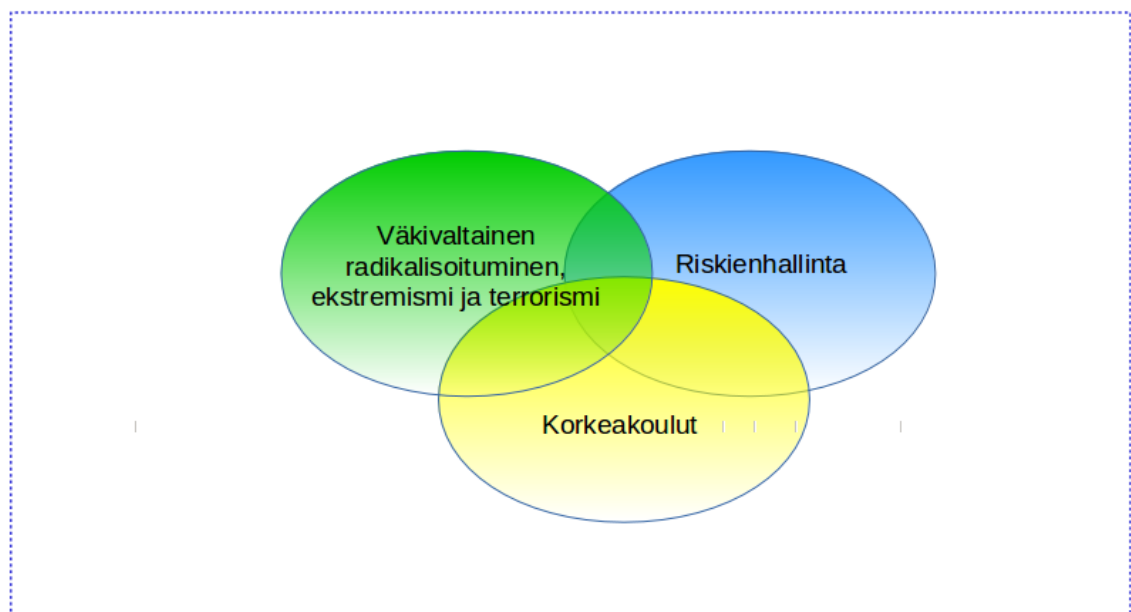
2.2 Rajaukset

Opinnäytetyö käsittelee radikalisoitumisen tunnistamista ja arvioimista sekä näitä tukevan työkalun kehittämistä. Työssä ei anneta suosituksia korkeakoulujen keinoihin ja mahdollisuuksiin puuttua havaitsemaansa radikalisoitumiseen. Kyseinen aihe vaatisi toisen opinnäytetyön. Opinnäytetyössä ei myöskään perehdytä korkeakoulun radikalisoitumiseen eikä väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvään, laajemmin tehtävään riskienarviointiin. Esimerkiksi korkeakoulun toimintaympäristöön, yhteistyökumppaneihin tai tilojen käyttöön liittyviä riskinhallintatoimia ei käsitellä opinnäytetyössä. Edellä mainitut aiheet osittain liittyvät RAVET-hankkeeseen. Tutkimuksen painopiste on kuitenkin selkeästi yksittäisen opiskelijan käytöksen ja muiden kriteerien perusteella tehtävästä arvioinnista henkilön radikalisoitumisesta.

Kuten ei opinnäytetyön viitekehyksenä toimivassa RAVET-hankkeessa, ei opinnäytetyössäkään erotella yliopistoja ja ammattikorkeakouluja, vaan korkeakoulu-käsite sisältää molemmat. Sen sijaan tutkimuksessa keskitytään riskinarviointityökalun kohderyhmänä selkeästi ensimmäistä korkeakoulututkintoaan suorittaviin opiskelijoihin, koska valtaosa korkeakouluopiskeli-

joista on opiskelemassa ensimmäistä tutkintoaan. Lähdeaineistona toimivat sekä viranomais- ja muuhun ammattikäyttöön tarkoitetut radikalisoitumisen tunnistamiseen ja torjuntaan liittyvät teoriat sekä työkalut. Valmiiden koulumaailmaan sopivien sovellusten vähäisestä määrästä johtuen valmista referenssitökalua ei varsinaisesti ole olemassa.

Kuviossa 1 esitellään opinnäytetyön viitekehys. Työssä nivoutuu yhteen toimintaympäristönä toimiva korkeakoulumaailma ja riskienhallinta, jonka osana korkeakouluissa tehdään työtä väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi. Kaikki osa-alueet vaikuttavat opinnäytetyön ja sen seurauksena syntyvän arviointityökalun piirteisiin, luonteeseen ja ominaisuuksiin.

Kuvio 1: Opinnäytetyön viitekehys

2.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on luonteeltaan ja lähestymistavaltaan kvalitatiivinen. Tutkimuksessa perehdytään ilmiöön, joka on läsnä todellisessa elämässä. Lisäksi kvalitatiivisen tutkimuksen valintaa puoltaa asian ja kyseessä olevan ilmiön tutkintaan soveltuvat tiedonkeruumenetelmät. (Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 160-164.) Valintaan ohjaa Kananen (2015, 70) mukaan myös aiheesta entuudestaan olevan tiedon vähäinen määrä, jolloin kvantitatiivisen tutkimuksen tekeminen ei ole yhtä mielekästä kuin kvalitatiivisen tutkimuksen käyttö. Kananen jatkaa, että ilmiötä, tässä tapauksessa radikalisoituminen, tutkittaessa laadullinen kuvaus on aina määrällistä parempi (Kananen 2015, 70).

Tutkimuksessa tavoitteena on innovatiivinen konstruktio, riskinarviointityökalu radikalisoitumisen tunnistamiseksi. Tavoitteena olevasta konstruktioista huolimatta ei tutkimuksessa ole mahdollista hyödyntää konstruktivistista tutkimusotetta, alustavasta tutkimussuunnitelmasta ja aikomuksesta poiketen, sillä otteeseen kuuluu olennaisena osana konstruktion käytännön toteuttamisyritys. Ottaen huomioon tutkittavan ilmiön harvinaisuus, on erittäin todennäköistä, että mahdollisuutta konstruktion reaalimaailman käytännön soveltamiseen ei tutkimuksen toteuttamisaikana olisi tullut. (Lukka 2014.) Opinnäytetyön lähestymistavaksi lopulta valikoitui toiminnallinen opinnäytetyö eli tutkimuksellinen kehittämishanke. Pääsääntöisesti toiminnallinen opinnäytetyö muodostuu kehitettävästä lopputuotteesta ja lopputuotteen luomiseen liittyvästä raportoinnista ja teoriasta. Tässä opinnäytetyössä lopputuote on riskinarviointityökalu. (JAMK 2012.)

Vilka ja Airaksinen (2003, 9) mukaan toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitteena voi olla esimerkiksi opas, toiminnan kehittäminen tai ohjeistus. Toiminnallinen opinnäytetyö on ammattikorkeakouluihin soveltuva sen työelämälähtöisyyden johdosta. Yhtenä ominaispiirteenä toiminnallisessa opinnäytetyössä on myös se, että tutkimuksellisia menetelmiä ei ole välttämättä käytettävä (Vilka & Airaksinen 2003, 56).

Kananen (2015, 33) mukaan kehittämistutkimus ei ole oma tutkimusmenetelmä, vaan se koostuu erilaisista tutkimusmenetelmistä. Kehittämistutkimuksessa valitaan käytettävät menetelmät käsillä olevan tutkimusongelman ja tilanteen perusteella. Kananen jatkaa, että tarvittaessa kehittämistutkimuksissa voidaan hyödyntää tarvittaessa sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmiä. Kehittämistutkimuksessa kyse onkin Kananen mukaan niin sanotusta yhdistelmä tutkimuksesta. Muita yhdistelmä tutkimuksia ovat esimerkiksi case- ja toimintatutkimus. Kaikkea organisaatioissa tehtyä kehittämistyötä ei tule sekoittaa kehittämistutkimukseen. Työn on täytettävä jossain määrin tieteellisyyden vaatimukset, jotta tehtyä kehittämistyötä voidaan kutsua kehittämistutkimukseksi. (Kananen 2015, 33-43).

Primaariaineisto on aineistoa, joka sisältää suoranaisesti tutkittavaan asiaan liittyvää tietoa ja jonka tutkija itse useimmiten kerää itse (Hirsijärvi ym. 2009. 186). Haastattelu sopii tiedonkeruumenetelmäksi muun muassa tilanteissa, joissa tutkimusalueesta ei tiedetä vielä paljon, kuten korkeakouluissa tapahtuvan radikalisoitumisen tai erityisesti sen tunnistamisen osalta tilanne on. Edellä mainitunlaiseen tilanteeseen parhaiten soveltuva haastattelumuoto on teemahaastattelu. Teemahaastattelussa tutkija ja haastateltava käyvät tutkimusaiheeseen liittyvää keskustelua ilman valmiita kysymyksiä. Teemahaastattelu ei ole oikea aineistonkeruutapa, mikäli tutkija pystyy luomaan valmiita kysymyksiä haastatteluun. Tällöin voidaan katsoa, että tutkija tietää aiheesta jo liian paljon, jotta teemahaastattelun suorittaminen olisi mielekäästä.

Teemahaastattelussa keskustelu etenee muutamien valmiiksi mietittyjen, tutkittavaan asiaan liittyvien aiheiden, eli teemojen, avulla. (Kananen 2014, 142-148.)

Sekundaariaineistona voidaan pitää muiden keräämää aineistoa, joka ei välttämättä suoranaisesti sovi käytettäväksi tutkimukseen sellaisenaan. Yleensä muiden luomaa ja keräämää aineistoa tulee jotenkin mukauttaa omaan tutkimukseen sopivaksi. (Hirsijärvi ym. 2009, 186.) Sekundaariaineiston tiedonkeruumenetelmänä opinnäytetyössä käytetään erilaisia kirjallisia dokumentteja olemassa olevista vastaavanlaisista radikalisoitumisen ja väkivallan uhkan arviointiin tarkoitetuista sovelluksista. Kyseinen aineisto on muiden luomaa tai keräämää. Tätä tietoa analysoimalla opinnäytetyössä koostetaan suomalaisiin korkeakouluihin tarkoitettuun radikalisoitumisen tunnistamiseen ja arviointiin suunniteltuun työkaluun tarvittavat ja parhaiten sopivat elementit.

Niin sanottua primaariaineistoa kerätään asiantuntijoilta antamalla heille mahdollisuus esittää kritiikkiä ja kehitysehdotuksia riskinarviointisovelluksen ensimmäisestä versiosta. Alkuperäisen suunnitelman mukaan primaariaineistona piti toimia asiantuntijoiden teemahaastattelut. Tutkimuksen edetessä alkuperäinen valinta teemahaastatteluiden käyttämisestä alkoi kuitenkin vaikuttaa toimimattomalta tutkimuksen ja kehitysprosessin sen hetkiseen tilanteeseen nähden. Analysoitaessa toisaalla käytössä olevia riskinarviointityökaluja alkoi aineisto saavuttaa sellaisen saturaatiopisteen, että teemahaastatteluilla ei todennäköisesti olisi saavutettu enää riittävästi uutta tietoa työkalun luomiseksi. Toisaalta lähettämällä työkalu arvioitavaksi useammalle asiantuntijalle oli mahdollista saada enemmän ja laajemmin näkemystä työkalun kehittämiseksi, kuin mitä suunnitelluilla haastatteluilla olisi. Asiantuntijoille lähetetyt arviointipyynnöt olivat luonteeltaan kuitenkin teemahaastatteluun verrattavissa. Pyynnössä esitettiin ensimmäinen versio kehitteillä olevasta riskinarviointityökalusta ja siihen liittyen annettiin teemoja, joihin toivottiin asiantuntijoiden antavan näkemyksensä. Kysymykset eivät olleet luonteeltaan erityisen tarkasti rajattuja. Lopputuloksena arviointipyynnöt olivat aineistonkeruutapana teema- ja lomakehaastattelun yhdistelmä. Vilkan ja Airaksisen mukaan (2003, 63) lomakehaastatteluissa kaikilta haastateltavilta kysytään samat kysymykset samassa järjestyksessä. Tuomi ja Sarajärvi (2002, 77) vastaavasti kirjoittavat, että lomakehaastattelu on kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä. Lomakehaastattelun avulla on heidän mukaan mahdollista testata hypoteeseja ja se on usein vaihtoehtoinen aineistonkeruumenetelmä kyselylle.

Analyysimenetelmänä opinnäytetyössä toimii kauttaaltaan sisällönanalyysi. Seitamaa-Hakkaraisen (2014) mukaan sisällönanalyysissa kuvataan käsillä olevan materiaalin sisältöä, muotoa tai niitä molempia. Sisällönanalyysissa dokumenttien tai aineiston sisältöä pyritään kuvaile-

maan, joko sanallisesti tai tilastollisesti. Sisällön analysointi mielletään kvalitatiivisen tutkimuksen analyysimenetelmäksi. (Seitamaa-Hakkarainen 2014.) Sisällön analysoinnissa on tarkoitus löytää aineiston yhtäläisyydet ja eroavaisuudet. Analysointikeinona se sopii kaikenlaisille dokumenteille. Sisällönanalyysin tavoitteena on saada hajanaisesta ja sekavasta aineistosta riittävän selkeää tietoa, jotta johtopäätösten tekeminen siitä on mahdollista. (Verne 2016.) Vilkan ja Airaksisen (2003, 64) mukaan toiminnallisissa opinnäytetöissä laadullisilla tutkimusmenetelmillä kerättyä aineistoa ei ole välttämätöntä analysoida. Tällöin kerättyä tietoa voidaan käyttää lähteenä. Analysointi on Vilkan ja Airaksisen tarpeen tehdä kun kerättyä tietoa halutaan käyttää sisällöllisten valintojen perusteluun.

2.4 Opinnäytetyön eteneminen ja rakenne

Johdantoluvussa esitellään Suomen ja korkeakoulujen tilannetta sekä historiaa ekstremistisen väkivallan suhteen. Luvussa myös pohditaan koulujen turvallisuustilannetta ekstremistisen väkivallan ja sen ennalta ehkäisemisen näkökulmasta. Toisessa luvussa kuvataan opinnäytetyön aihe, tavoite sekä tutkimusmenetelmät. Luvussa avataan myös kehittämistehtävän kannalta merkittävimpiä valintoja ja rajauksia. Lisäksi toisessa luvussa esitellään opinnäytetyön viitekehys sekä rakenne. Kolmannessa luvussa tarkastellaan opinnäytetyön kannalta keskeisimpiä käsitteitä.

Neljäs luku esittelee korkeakoulut toimintaympäristönä. Lisäksi luvussa avataan korkeakoulujen turvallisuusjohtamista ja -toimintaa. Viides luku käsittelee radikalisoitumisen ja terrorismin teoriaa. Luvussa avataan radikalisoitumiseen johtavia tekijöitä sekä taustasyitä. Lisäksi viidennessä luvussa esitellään yleisimmät ideologiset taustat ekstremistisille sekä terroristisille teoille. Riskienhallinnan teoria käsitellään opinnäytetyön kuudennessa luvussa. Painopiste on riskienhallinnan tarkoituksen sekä riskienhallintaprosessin avaamisessa. Luvussa esitellään myös riskienhallintaa terrorismintorjunnan viitekehyksessä. Seitsemännessä luvussa käsitellään väkivallan arvioimista sekä uhkan ja riskin arvioimisen eroavaisuuksia. Luvussa esitellään lisäksi henkilön käyttäytymisen arvioinnin kannalta keskeisimmät osatekijät ja riskitekijät. Luvussa kahdeksan esitellään ja analysoidaan väkivallan ja ekstremismin arviointiin tarkoitettuja sovelluksia.

Yhdeksännessä luvussa kuvataan riskinarviointityökalun ensimmäisen sekä toisen kehitysversion luominen. Luvussa myös käsitellään asiantuntijoilta saatu palaute sekä esitellään palautteen johdosta tehdyt muutokset ensimmäisen ja toisen kehitysversion välillä. Luvussa perustellaan myös tehtyjä valintoja ja painotuksia. Johtopäätökset, jatkotutkimustarpeet ja poh-

dinta käsitellään opinnäytetyön kymmenennessä luvussa. Myös opinnäytetyön ja luodun riskin-arviointityökalun tarkastelu ja arviointi esitellään viimeisessä luvussa.

3 Keskeiset käsitteet

Kohdennettu väkivalta on Hynnisen ja Stenbergin (2013) mukaan tarkoituksellista, tahallista ja suunniteltua väkivaltaa. Pääsääntöisesti siihen ei liity kiihtymystä, toisin kuin äkkipikaisuuden johdosta tehdyissä väkivallanteoissa. Kohdennetun väkivallan kohteena on useimmiten ihminen tai ryhmä ihmisiä, mutta kohde voi olla myös rakennus tai jonkin asian symboli. Kohdennettu väkivalta voidaan jakaa myös alaryhmiin esimerkiksi kohteen tai tekijäryhmän perusteella. (Hynninen & Stenberg 2013.) Kohdennettu väkivalta toimii useassa tapauksessa yläkäsitteenä sekä terroristisessa tarkoituksessa tehdyissä, että väkivaltaisen ekstremismin tunnusmerkistön täyttävissä teoissa.

Radikalisoituminen on prosessi, jossa yksilö omaksuu radikaaleja ja äärimmäisiä näkemyksiä, lisäksi yksilö alkaa hyväksyä toimintatapoja, jotka eivät ennen radikalisoitumista tulleet kyseeseen. Radikalisoitumisprosessin voi käynnistää yksittäinen tapahtuma tai vastaavasti käynnistyminen voi olla seuraamusta pidempiaikaisesta tyytymättömyydestä. (Laitinen & Lumio 2009, 22-39.)

Riski on SFS-ISO 31000-standardin (2011, 12) mukaan epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Standardin mukaan tavoitteella on mahdollista olla erilaisia näkökulmia. Tämän opinnäytetyön osalta tärkein tavoitteen näkökulma liittyy henkeen ja terveyteen. Standardin mukaan riskiä voidaan kuvata myös mahdollisilla tapahtumilla tai seurauksilla, tai edellä mainittujen yhdistelmänä. Riskin voidaan katsoa olevan seurauksen ja sen todennäköisyyden yhdistelmä. (SFS-ISO 31000 2011, 12.) Riski liittyy uhka -käsitteeseen siten, että riski on uhkaan liittyvän vahingon odotusarvo (Valtiovarainministeriö 2008a).

Terrorismille on olemassa useita ja usein määritelmässä heijastuu sen laatineen tahon omat tarkoitukset. Suomen Rikoslain (39/1889) terrorismirikoksia käsittelevässä 34a luvussa määritellään terrorismi. Tämän määritelmän mukaan rikoksen tekijällä on terroristinen tarkoitus, mikäli tarkoitus on aiheuttaa vakavaa pelkoa väestössä tai epäillyn on tarkoitus pakottaa oikeudettomasti valtio, viranomainen tai kansainvälinen järjestö toimimaan tai olemaan toimimatta jotenkin. Terrorismia määritelmän mukaan on myös jonkin valtion valtiosäännön oikeuden kumoaminen tai muuttaminen, oikeusjärjestyksen vakava horjuttaminen taikka erityisen suuren vahingon aiheuttaminen valtion valtionaloudelle tai yhteiskunnallisille perusrakenteille. Terroristinen tarkoitus on myös kun aiheutetaan erityisen suurta vahinkoa kansain-

välisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön perusrakenteille. (Rikoslaki 39/1889 34a:6§.)

Uhka on valtionvarainministeriön (2008) määritelmän mukaan mahdollisesti toteutuva haitallinen tapahtuma, joka toteutuessaan aiheuttaisi kohteelleen ei-toivottuja seuraamuksia (Valtiovarainministeriö 2008b). Uhkaa voidaan tarkastella kaavana uhka = tahto x kyky (Seppälä 2011; Pressman 2016).

Väkivaltainen ekstremismi on ekstreemisestä maailmankuvasta motivoitunutta laitonta toimintaa, joka nimensä mukaisesti sisältää väkivaltaa. Ekstreemismillä usein tarkoitetaan ideologiaa tai ismiä, jonka tavoitteena on muuttaa yhteiskuntaa huomattavasti laittomilla toimilla ja politiikalla. Väkivaltainen ekstremismi ja terrorismi ovat määrityksellisesti lähekkäin, joten viime kädessä tekoa on arvioitava esimerkiksi rikoslain (39/1889) 34a luvun avulla ja pohdittava täyttääkö teko rikoslain tarkoittaman terrorismin tunnusmerkistön. (Sisäasianministeriö 2012a, 9-10.) Väkivaltainen ekstremismi ei terrorismin tavoin ole rikosoikeudellinen käsite.

Yksittäinen toimija on henkilö joka toteuttaa terroristiteon tai muuten koko yhteiskuntaa liikkuttavan väkivaltateon itsenäisesti, ilman minkään organisaation apua, ohjausta tai tukea (sisäministeriö 2016).

4 Korkeakoulut toimintaympäristönä

Tutkimuksen jatkon kannalta on tärkeää ymmärtää toimintaympäristö, jossa radikalisoituneiden henkilöiden toimintaa mahdollisesti ilmenee ja jossa opinnäytetyön lopputuotteena tulevaa arviointityökalua on tarkoitus soveltaa. Korkeakoulut ovat oppilaitoksiin verrattuna omanlaisiansa ja kaikki korkeakoulujen erityispiirteet vaikuttavat myös opinnäytetyön rakentumiseen.

4.1 Korkeakouluista yleisesti

Korkeakoululaitos koostuu yliopistoista ja ammattikorkeakouluista (Ammattikorkeakoululaki 932/2014). Suomessa on tällä hetkellä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa 24 ammattikorkeakoulua ja 14 yliopistoa. Lisäksi Suomessa korkeakoulutasoista koulutusta antaa sisäministeriön hallinnonalalla toimiva Poliisiammattikorkeakoulu ja puolustusministeriön alaisuudessa toimiva Maanpuolustuskorkeakoulu. Ammattikorkeakouluista ja yliopistoista voi suorittaa sekä alempia että ylempiä korkeakoulututkintoja. Yliopistoissa voi lisäksi suorittaa tohto-

rin tai lisensiaatin tutkintoja. Ammattikorkeakouluissa opiskelu korostaa työelämälähtöisyyttä ja tarkoituksena on tuottaa osaamista työelämään. Tavoitteen johdosta myös opinnot ovat käytännön läheisiä. Yliopistoissa painopiste on enemmän uuden tiedon tuottamisessa ja tieteellisessä tutkimuksessa. (Taloudellinen tiedotuskeskus 2016.)

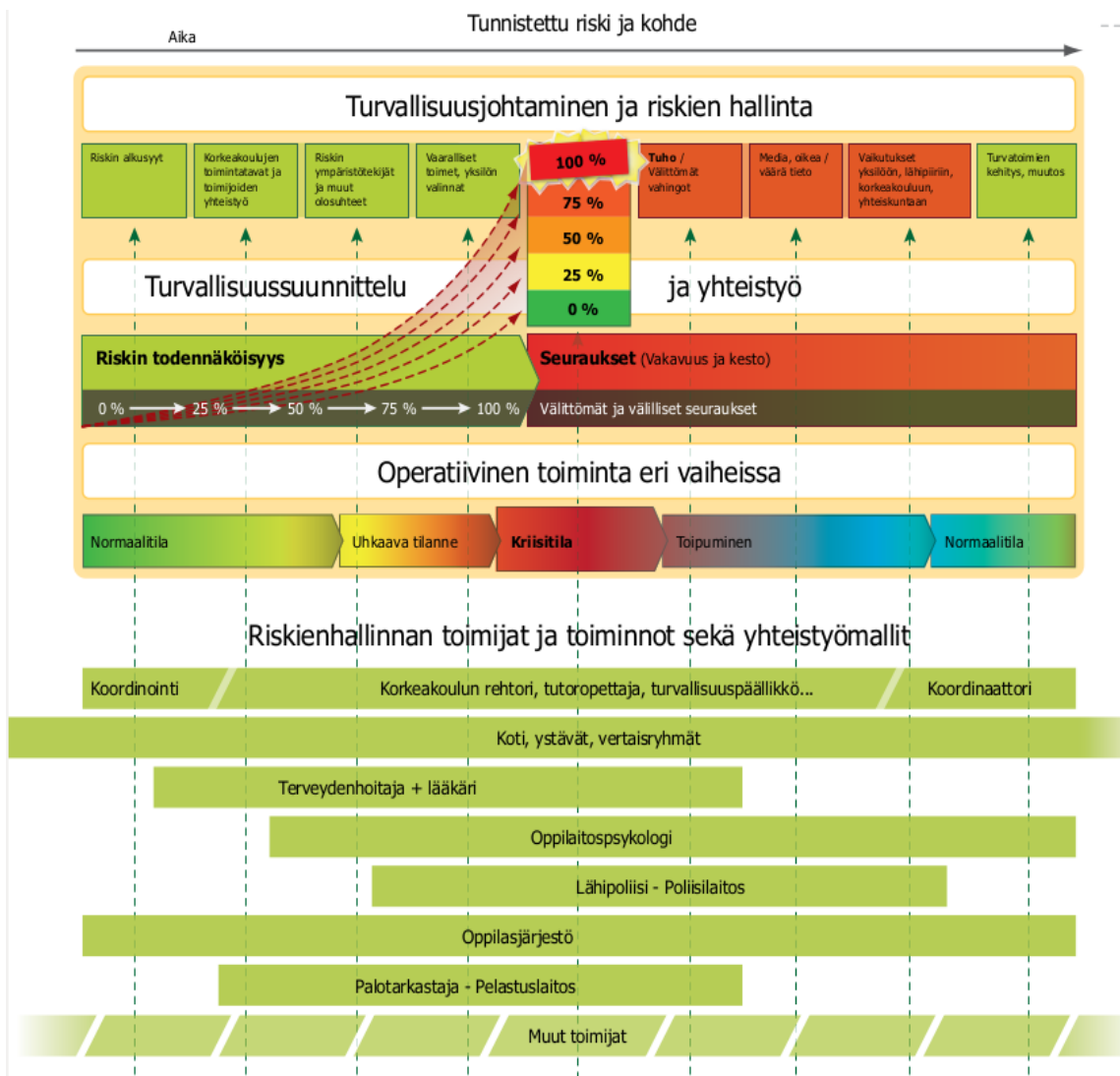
Opetus- ja kulttuuriministeriö (2014) selvitti tutkimuksessaan suomalaisten korkeakoulujen opiskelijoiden toimeentuloa sekä opiskelua yleisemminkin. Tutkimuksen mukaan suomalaiset ammattikorkeakouluopiskelijat ovat keski-ikältään noin 25-vuotiaita yliopisto-opiskelijoiden ollessa keskimäärin 26-vuotiaita. Opiskelut aloitetaan pääsääntöisesti noin 20 vuoden iässä. Suomalaisissa korkeakouluissa opiskelevista 12 prosenttia on ulkomaalaisia ja korkeakoulun alkaessa he ovat keskimäärin 19-vuotiaita. Korkeakouluissa on 53 prosenttia naisia ja 47 prosenttia miehiä. Korkeakouluopiskelijoista 64 prosentilla pohjakoulutus on ylioppilastutkinto tai lukion oppimäärä. Vastaavasti ammatillisen perustutkinnon on suorittanut 15 prosenttia korkeakouluopiskelijoista. Seuraavaksi suurimmat osuudet ennen korkeakouluopintoja suoritetuista opinnoista muodostavat ulkomaalaisen tutkinnon ja opistotutkinnon suorittaneet. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.)

Korkeakouluissa on opiskelijoiden lisäksi myös runsaasti henkilökuntaa, jotka osallistuu tutkimus-, koulutus- ja tukitehtäviin. Esimerkkeinä opetushenkilöstön lisäksi mainittakoon ainakin ravitsemustyöntekijät, informaatikot, kiinteistöhuolto- ja isännöintitehtävissä toimivat, psykologit, sosiaalikirjastot, terveydenhoitajat, hallinto- ja johtotehtävissä työskentelevät, tutkijat ja opintosuhteet. (Helsingin yliopisto 2016.) Edellä oleva listaus ei ole tyhjenteävä. Huomattavissa on kuitenkin, että opiskelijoiden kanssa vuorovaikutuksessa päivittäin voi olla useita eri ammattiryhmiä. Opinnäytetyön ja aiheen kannalta merkittävimmässä rooleissa ovat opiskelijahuollossa, opetustehtävissä ja turvallisuuden parissa toimiva henkilöstö.

4.2 Turvallisuusjohtaminen korkeakouluissa

Korkeakoulut ovat turvallisuuden johtamisen ympäristöinä vaativia. Ne ovat paikoitellen julkisia tiloja, eikä kulkua niissä ole rajoitettu. Toisaalta osa tiloista voi olla vain rajatulle kävijäkunnalle. Korkeakoulun tilat voivat olla kootusti yhdessä rakennuksessa tai hajautetusti ympäri kaupunkia tai Suomea. Opiskelijoiden lisäksi koululla liikkuu opettajia, vieraita, tutkijoita, koulun omia ja ulkopuolisia muita työntekijöitä, avoimen korkeakoulun opiskelijoita tai muuten korkeakoulun tiloihin hakeutuneita. Täydellistä turvallisuutta tavoiteltaessa olisi ainoa vaihtoehto koulujen turvallisuustarkastusten ja kulunvalvonnan kiristäminen äärimilleen. Se ei kuitenkaan sovi suomalaiseen yhteiskuntaan eikä varsinkaan korkeakoulumaailmaan, jossa turvallisuutta on pyritty ylläpitämään positiivisia arvoja ylläpitämällä. (Laurea 2010, 7.)

Kuvio 2 osoittaa korkeakoulujen turvallisuusympäristön monimutkaisuuden. Kuviossa näkyy koko korkeakoulujen turvallisuusjohtamisen ja riskienhallinnan kenttä suhteessa tunnistettuun riskiin ja siihen liittyvän tilanteen kehittymiseen. Kuvio havainnollistaa myös turvallisuus-tilanteen kiertokulun normaalitilanteesta kriisitilaan ja siitä takaisin normaalitilaan. Koulujen kanssa vuorovaikutuksessa olevat opiskelijoiden lisäksi monet muut sidosryhmät, joilla jokaisella on jonkinlainen vaikutus koulun turvallisuuden muodostumiselle. Kuvio on ilmentää myös näitä suhteita ja eri toimijoiden toimintaa eri turvallisuusvaiheissa tarkasteltaessa. Kriisitilanteen lähestyessä toimijoiden määrä lisääntyy. Se taas lisää yhteistyön ja koordinoinnin tarvetta.

Kuvio 2: Korkeakoulujen turvallisuuden ja sen johtamisen rakentuminen (Laurea 2010, 9)

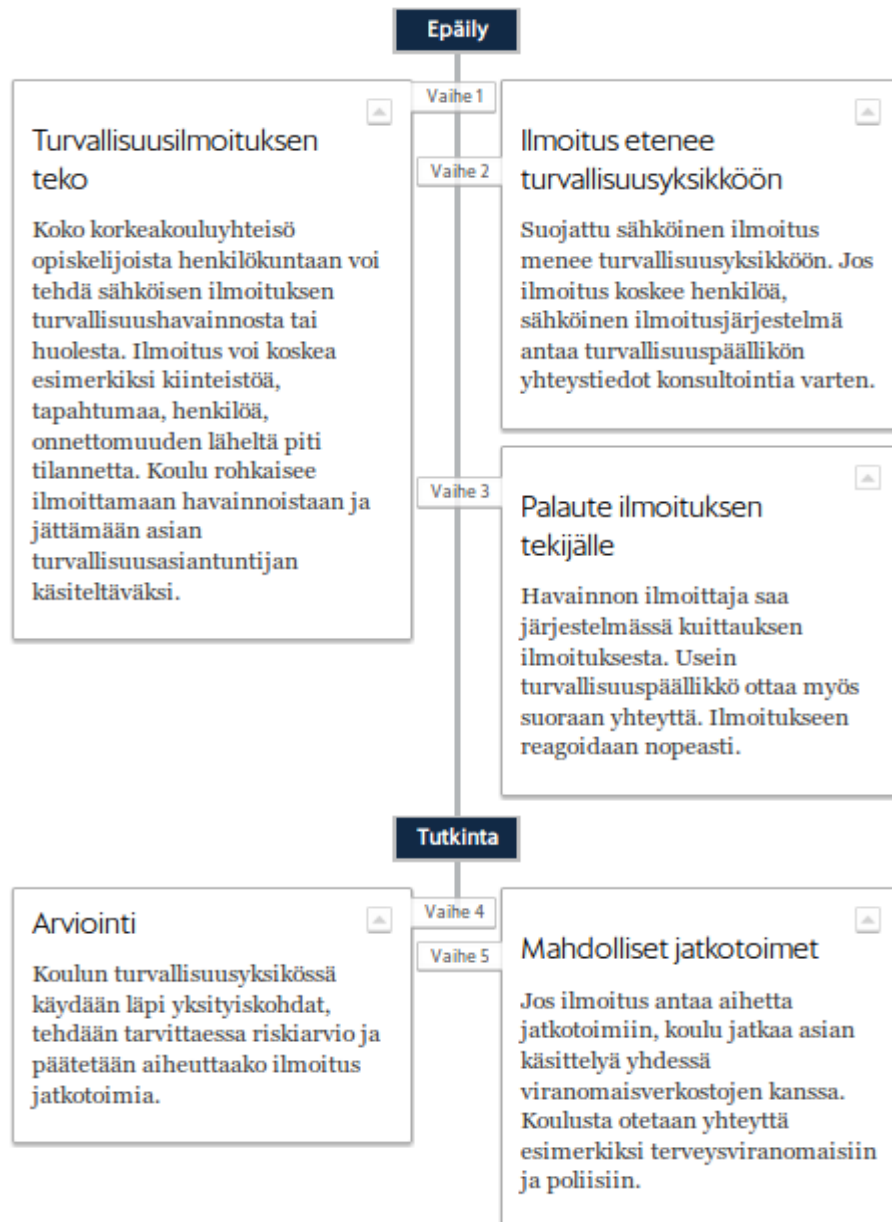
Korkeakoulujen ollessa keskenään hyvin erilaisia on vaikea antaa yksiselitteisiä ja kaikille kouluille sopivia ohjeita, toiminta- tai organisaatiomalleja siitä, kuinka turvallisuutta tulisi johtaa. Kuvio kuitenkin osoittaa yhtäläisyydet korkeakoulujen turvallisuuden toimintaympäristössä ja yhteistyötahoissa. Myöskin turvallisuustilanteeseen liittyvä kehitys etenee kaikissa korkeakouluissa kuvion osittamalla tavalla. Nämä yhtäläisyydet ovat sinällään merkittäviä, sillä ne mahdollistavat jossain määrin yleispätevien mallien luomisen. Laurean (2010) korkeakoulujen turvallisuuskäsikirjassa ei ole pyritty luomaan sitovia sääntöjä korkeakouluille siitä, kuinka turvallisuusjohtaminen tulisi kouluissa järjestää. Käsikirjan tarkoituksena on kuitenkin ollut tarjota korkeakouluille mahdollisuus edistää omaa turvallisuuttaan kirjassa esitellyin keinoin. Valinta käytettävistä keinoista jätetään kouluille itselleen. Mitään tiettyä yhtenäistä mallia turvallisuusjohtamisen järjestämiseksi ei korkeakoulujen turvallisuuskäsikirjassa anneta. Käsikirja kuitenkin tarjoaa riittävän perustan ja viitekehysten radikaalisoitumisen tunnistamiseen ja arvioimiseen tehtävälle riskiarviointityökalulle ja sen käyttöperiaatteille.

Turvallisuuskäsikirja ei puutu korkeakoulujen turvallisuusjohtamisen järjestämiseen yksityiskohtaisesti. Se ei myöskään ota yksiselitteisesti kantaa turvallisuusjohtamisorganisaation koostumukseen. Vastuu turvallisuusjohtamisesta korkeakoulussa, kuten lähes kaikesta muustakin, on viime kädessä koulun rehtorilla. Turvallisuuskoordinaattorin tai vastaavan turvallisuuden parissa työskentelevän henkilön nimeämistä käsikirja kuitenkin suosittelee. Tärkeä osa turvallisuuden ylläpitämisessä on myös koulun opettajilla ja muulla henkilöstöllä. (Laurea 2010, 11.)

Turvaryhmä on osa korkeakoulujen turvallisuusjärjestelmää. Turvaryhmä on tarkoitettu erilaisen kriisi- ja poikkeustilanteisiin varautumiseen sekä niiden aikaiseen johtamiseen. Ryhmän kokoonpano eri korkeakouluilla voi vaihdella riippuen koulusta ja sen ominaispiirteistä. Ryhmään kuitenkin kuuluu koulun henkilökuntaa, joilla oman kiinnostuksen, ammattitaidon tai erityisosaamisen kautta on annettavaa ryhmän toimintakyvylle. Turvaryhmään tulisi kuulua korkeakoulun johdon edustaja, turvallisuuspäällikkö, psykologi, terveydenhoitaja ja opiskelijajärjestöjen edustaja. Tarvittaessa turvaryhmässä olisi syytä harkita myös viestinnän ja juridiikan ammattilaisen läsnäolon tarvetta. Ryhmään voi kuulua myös korkeakoulun eri sidosryhmien edustaja, kuten pelastuslaitokselta, paikallispoliisista, terveydenhuollosta tai kunnan turvallisuushenkilöstöä. Turvaryhmään tulisi valita myös henkilö, jolla riittävät valmiudet uhka-arvion tekemiseen tapauksissa, joissa opiskelijan käyttäytymisen tai muun syyn perusteella pelätään kouluun kohdistuvan väkivallan uhka. (Laurea 2010, 20.)

Kuviossa 3 ilmenee Laureassa käytössä oleva malli turvallisuusuhkien ja -poikkeamien ilmoittamiseksi. Mallia esiteltiin laajemmin syyskuussa 2016 Helsingin Sanomissa Minna Pölkkin artik-

kelissa, jossa aiheena oli koulujen kyky tunnistaa radikalisoituminen ja miten radikalisoitumiseen olisi mahdollista puuttua. Malli liittyy läheisesti myös tämän opinnäytetyön aiheeseen, sillä mahdollisesti radikalisoituvaksi epäillyn henkilön tapaus käsiteltäisiin todennäköisesti oheisen prosessin mukaisesti. Riskiarviointityökalu väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistamiseksi tulisi mallin mukaisesti käytettäväksi vaiheessa 4.

Kuvio 3: Esimerkki turvallisuuspoikkeaman tai huolta herättävän käyttäytymisen käsittelystä Laurea-ammattikorkeakoulussa (Pölkki 2016)

Kuvion mukaisen mallin ja tarvittavien tietojärjestelmien olemassa olo luo korkeakouluilla hyvät valmiudet omaksua uusia elementtejä turvallisuustoimintaan. Kuvion malli on yksinkertai-

nen ja sopivan suoraviivainen. Kuten kuviossakin mainitaan, on mallin toiminnan kannalta kuitenkin ensisijaisen tärkeää, että koulu on rohkaissut henkilöstöään tekemään ilmoituksia havaitsemistaan turvallisuuspoikkeamista. Ilman tietoa ei järjestelmä toimi optimaalisella teholla.

5 Radikalisoituminen

Radikalisoituminen on opinnäytetyön aiheen keskiössä. Väkivaltainen radikalisoituminen johtaa pahimmillaan väkivaltaiseen ekstremismiin ja terrorismiin, joista voi seurata joukkosurmia, terroritekoja ja muita väkivaltaisuuksia. Väkivallan lisääntymisen myötä turvallisuus ja turvallisuuden tunne vähenevät. Tämä puolestaan vahvistaa ekstremistisiä ryhmiä sekä provosoi niitä vastustavia tahoja. Lisäksi väkivallalla on aina hintansa. On taloudellisesti huomattavasti kannattavampaa ehkäistä tapahtumia ennalta. (Mankinen 2016.)

Radikalisoitumisen tunteminen niin ilmiönä kuin prosessina on erittäin tärkeää väkivaltaisen ekstremismin, terrorismin ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemiseksi. Radikalisoitumiseen liittyy monta määritelmää sekä monia selventäviä teorioita. Kaikkia aiheeseen liittyviä teorioita ei tämän opinnäytetyön laajuudessa ole mahdollista käsitellä. Luvussa kuitenkin esitetään ilmiötä selventäviä valikoituja teorioita, sillä ne edesauttavat radikalisoitumisprosessin tunnistamisessa.

5.1 Radikalisoituminen prosessina

Radikalisoituminen on prosessi, jonka aikana ekstremistiset ideologiat ja uskomukset kehittyvät yksilössä. Kaikki radikalisoituvat henkilöt eivät lopulta syyllisty väkivallantekoihin. Vasta puhuttaessa väkivaltaisesta radikalisoitumisesta, henkilö alkaa hyväksyä väkivallan osana oman aatteensa edistämistä. Radikalisoitumisen prosessia edelleen tarkasteltaessa voidaan myös havaita, että kaikki väkivaltaisesti radikalisoituneet yksilöt eivät myöskään syyllisty terrorismiin, jota voidaan pitää väkivaltaisen ekstremismin äärimmäisenä muotona. (Borum 2011; Sisäministeriö 2016.)

Mikä saa radikalisoitumisen prosessin käynnistymään yksilössä? Ruotsin turvallisuuspoliisi eli Säkerhetspolisens (Säpo) 2010 raportissaan esitti neljä erilaista reittiä tai taustatekijää, jotka johtavat tai altistavat radikalisoitumiseen. Säpon mukaan harva radikalisoitunut tai radikalisoituvainen henkilö kuuluu vain yhteen jäljempänä esitellyistä ryhmistä, vaan todennäköisesti radikalisoituvassa on piirteitä useasta tai jopa kaikista ryhmistä. Ruotsin turvallisuuspoliisin malli, kuten mikään muukaan asiaan liittyvä malli, ei ole täydellisen kattava, vaan malli on

tarkoitettu yksinkertaistamaan ja siten helpottamaan radikalisaatioon liittyvien ilmiöiden ymmärtämistä. (Säkerhetspolisens 2010.)

Säpon mukaan neljä reitti radikalisoitumiseen ovat:

1) **Rikollisen reitti:** Henkilöllä on usein turvaton lapsuus ja hän on ajautunut varhain rikollisuuden pariin. Päihteiden käyttö on tai on ollut yleistä. Rikollisuuden myötä yksilöllä on jonkinlainen kiinnostus jännitystä kohtaan. Lisäksi väkivalta on usein ollut keinona ratkaista ongelmia. Tämä lyhentää siirtymää väkivallan käyttöön omaksumansa ideologian edistämiseksi. Yhteiskunnasta syrjäytymisvaarassa oleva yksilö, joka alkaa helposti omaksumaan omanaan pitämän ryhmän ideologiaa. Mustavalkoisen ajatusmaailman tarjoama helppous viehättää. (Säkerhetspolisens 2010.)

2) **Vetäytyjän /”hautojan” reitti:** Lapsuus on ollut kotona usein turvallinen ja kannustava. Henkilö ollut mahdollisesti koulukiusattu, josta on seurannut sisäänpäin suuntautuneisuutta väkivaltaisuuden sijaan. Vetäytyjä lukee ja pohdiskelee, hautoo omissa oloissaan ja hakee siten vastauksia. Epäoikeudenmukaisuuden tuntemukset ja yhteiskuntaan turhautuminen saattavat laukaista ”hautojan” radikalisoitumisen, ja kääntää intellektuellin taittumaan ekstremistiksi. Usein tähän alaryhmään kuuluvat radikalisoituvat omatoimisesti internetin tai kirjallisuuden vaikutuksessa. (Säkerhetspolisens 2010.)

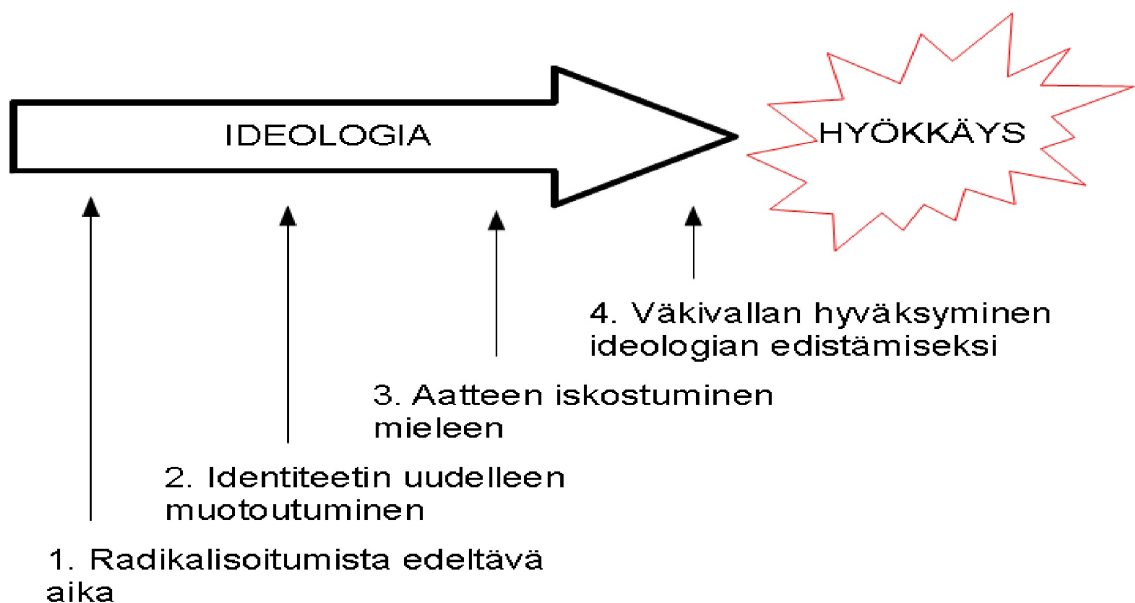
3) **Perheen reitti:** Henkilö on kasvanut radikaalien ajatusten keskellä, joten pitää ajatuksia normaaleina ja omaksuu ne osana luonnollista kasvua. Kasvu- tai radikalisoitumisympäristönä toimii pääsääntöisesti perhe, mutta voi olla esimerkiksi koulu, kaveripiiri tai sukulaiset. Lapsuus on usein ollut eristäytynyt, jolloin kilpailevia ajatuksia eikä näkemyksiä haastavia näkökulmia ole ollut. Henkilö viihtyy samalla tavoin ajattelevien kanssa. (Säkerhetspolisens 2010.)

4) **Seuranhakuisen reitti:** Henkilö ei ole kiinnostunut ajatuksista, jännityksestä tai väkivallasta. Henkilö hakeutuu joukkoon tai joukkoon kuuluvan henkilön läheisyyteen toveruuden tai yhteenkuuluvuuden tunteen takia. Henkilöllä ei ole ollut aiempia radikaaleja ajatuksia. Henkilön radikalisoitumisen käynnistymisessä onkin enemmän kyse sattumasta kuin tarkoituksellisuudesta. Näin ollen ollen ryhmän ideologiallakaan ei ole merkitystä, kunhan se tarjoaa henkilön hakemaa tunnetta. (Säkerhetspolisens 2010.)

Toinen väkivaltaista radikalisoitumista selittävä teoria liittyy push- ja pull-tekijöihin. Teorian mukaan yksilön sisällä tapahtuu vuorovaikutusta push- ja pull-vaikuttimien välillä. Push-tekijät ovat vaikuttimia, mitkä vieraannuttavat yksilöä poistoyöntämällä vallitsevasta kulttuurista

kohti ekstremismää. Push-tekijöitä ovat esimerkiksi yhteiskunnan poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset epäkohdat, epäoikeudenmukaisuus, henkilökohtaiset kriisit, pettyminen demokratiaan, turhautuminen ja vieraantuminen. Pull-tekijöitä vastaavasti ovat tekijät, jotka lisäävät terroristijärjestön tai ekstremististen ajatusten houkuttelevuutta. Tällaisia ovat esimerkiksi sitoumuksen ja lojaalisuuden tunto, seikkailun ja jännityksen kaipuu, mahdollisuus sankaruuteen tai romantisoitu näkemys ideologiasta. Push- ja pull-tekijöillä ja niiden määrällä voi olla jopa vaikutusta radikalisoitumisprosessin nopeuteen. (RAN 2016.)

Kuviossa 4 esitetään Silberin ja Bhatin (2007) radikalisoitumista havainnollistava malli. Silberin ja Bhatin mukaan radikalisoituminen on kronologisessa järjestyksessä etenevä prosessi. Mallissa ei oteta kantaa prosessin käynnistäviin tekijöihin.

Kuvio 4: Väkivaltaista radikalisoitumista havainnollistava kaavio (Silber & Bhatt 2007; Laitinen & Lumio 2009)

Kuvion 4 esittämä malli on hyvin suoraviivainen ja yksinkertainen. Myöhemmin on esitetty myös vaihtoehtoisia teorioita ja malleja siitä, että radikalisoituminen ei olisi aivan yhtä selkeä prosessi kuin mitä Silber ja Bhatt kuviossa 4 ovat havainnollistaneet. Kuviossa kuitenkin ilmenee tärkeät rajapyykit kuten radikalisoitumisen alkaminen ja väkivallan hyväksyminen ideologian edistämiseen. Vaikka kuvio antaa vaikutelman tasaista tahtia etenevästä prosessista, ei radikalisoituminen todellisuudessa ole tasaista tahtia etenevä tapahtuma.

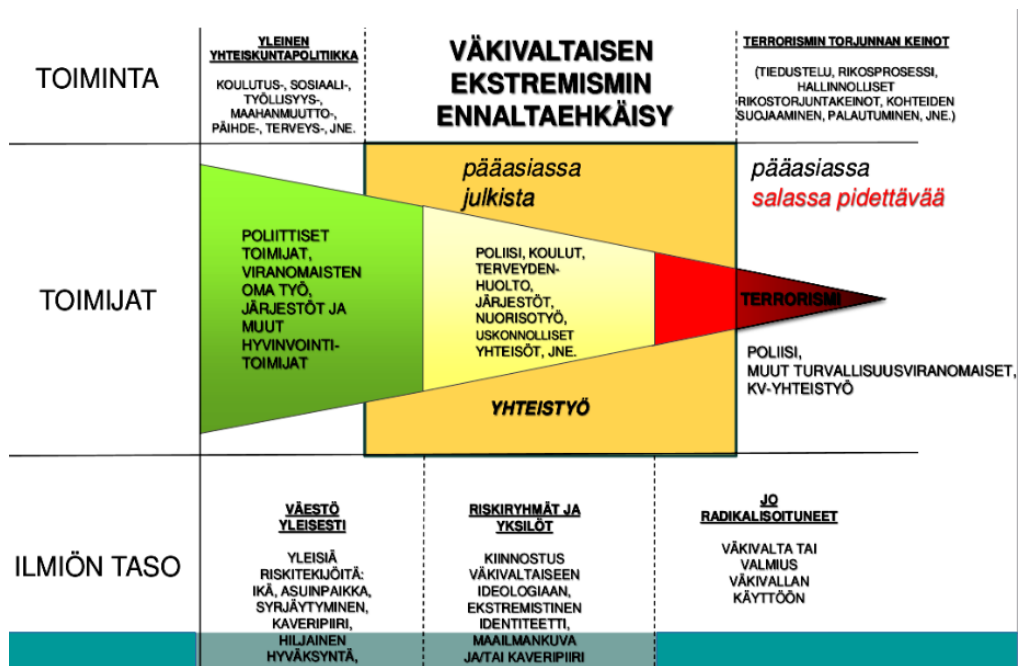
Yksilön radikalisoituminen ei välttämättä tarkoita sitä, että henkilö tulee suorittamaan väkivalta- tai terroriteon. Käänteisesti ajateltuna väkivaltainen radikalisoituminen on kuitenkin välttämätöntä, jotta henkilö suorittaa terrori- tai väkivaltaisen ekstremismin teon. Prosessina radikalisoituminen voi kestää vuosia tai vastaavasti se voi tapahtua lyhyessäkin ajassa. Erityisesti Internet on kiihdyttänyt radikalisoitumisprosessia. Suomessa on alettu puhua uutena ilmiönä pikaradikalisoitumisesta, jolloin prosessi voi tapahtua lyhyimmillään muutamassa viikossa. Pikaradikalisoituminen liittyy Suomessa turvallisuushäksi kohonneeseen ilmiöön, jossa, Suomessa väkivaltaisesti radikalisoituneet henkilöt matkustavat konfliktialueille ottaakseen osaa väkivaltaisuuksiin. Konfliktialueilta palanneiden henkilöiden valmiudet käyttää väkivaltaa myös Suomessa, niin henkisesti kuin käytännössäkin, on huomattavasti suurempi kuin henkilöiden, jotka eivät ole konfliktialueilla olleet. Paluuta ja sen mukana tulevaa turvallisuushkaa kokonaisilmiönä kutsutaan blow back -ilmiöksi. (Kreus 2010, 80-94; Laitinen ja Lumio 2009, 26-29; Yle 2014.)

Karkeasti luokiteltuna väkivaltainen radikalisoituminen voidaan jakaa ulkopuolisen tahon toimesta tehdyksi rekrytoinniksi tai radikalisoitumisen avustamisena. Kyse voi olla myös yksilön itsensä alkuun panemasta ja ylläpitämästä prosessista, johon ei ulkopuoliset henkilöt vaikuta, ainakaan prosessia edistääkseen. Täysin vastoin tahtoaan ei ulkopuolinen taho saa yksilöä radikalisoitua eikä suorittamaan väkivaltaa, vaan yksilöllä tulee olla jonkin tasoinen tahtotila vähintään pysyä radikalisoitavan tahon vaikutuspiirissä. (Borum 2011.)

Varsinkin yksittäisistä toimijoista puhuttaessa radikalisoituminen tapahtuu pääsääntöisesti ilman ulkopuolisia vaikuttavia henkilöitä. Toisin on terroristi- tai ekstremistijärjestöjen toiminnassa, jossa tärkeä osa henkilön rekrytointia on henkilön aktiivinen radikalisoiminen. Yksittäisten toimijoiden väkivaltaista radikalisoitumista voidaan kuvata englanninkielisillä termillä self-radicalization tai autonomous radicalization. Termit viittaavat henkilön omatoimiseen ja yksilölähtöiseen radikalisoitumiseen. Koska radikalisoitumiseen ei yksittäisten toimijoiden tapauksessa liity ulkopuolisia tahoja, on tärkeää ymmärtää prosessin käynnistymisen aiheuttavat tekijät. Muistettava kuitenkin on, että radikalisoituminen on seuraus esimerkiksi henkilön kokemasta vääryydestä tai tyytymättömyydestä. Ilman riittävää motivaatiota ei radikalisoituminen ole mahdollista. (Kreus 2010, 90)

Suuri merkitys radikalisoitumisen yhtälössä, erityisesti yksittäisten toimijoiden kohdalla, on Internetillä. Internetistä yksilö omaksuu helposti radikaaleja ajatuksia ilman, että hänen täytyy poistua kotoa tai tavata ketään ulkopuolista. Radikalisoituminen tapahtuu usein joko viideoiden, keskustelupalstojen tai muiden Internetistä löytyvien lähteiden kautta. Internetin voidaan katsoa tehneen radikaalien ajatusten omaksuminen helpoksi. (Hunt 2013, 42; Simon 2013, 21.)

Kuviosta 5 ilmenee radikalisoitumisen, väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin torjunnan kokonaisuus Suomessa. Kuviosta käy ilmi myös ennalta ehkäisyn ja terrorismin tai rikollisuuden torjunnan välisen eron. Lisäksi kuvio avaa viranomaisten ja muiden toimijoiden keskinäistä työnjakoa ja yhteistoimintaa. Useiden toimijoiden tarpeellisuus väkivaltaisten ääri-ideologioiden torjunnassa on myös havaittavissa kuvion perusteella. (Mankinen 2016.)

Kuvio 5: Radikalisoitumisen, väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin torjunnan kokonaisuus Suomessa (Mankinen 2016)

Kuvion 5 perusteella väestöön yleisellä tasolla vaikutetaan poliittisilla ratkaisuilla. Siirryttäessä tarkastelemaan riskiryhmiä havaitaan, että vastuu ennalta ehkäisemisestä alkaa siirtyä useammille tahoille. Tämä vääjäämättä johtaa myös yhteistyön tarpeeseen. Riskiryhmiin kuuluvien henkilöiden lukumäärä on luonnollisesti koko väestöä pienempi, kuten kuvion kärkeä kohden oheneva muoto osoittaa. Vastaavasti nuolen kärjessä on Suomen kaikkein radikaalein aines. Lähemmäksi terrorismia siirryttäessä myös toimijoiden määrä vähenee ja vastuu siirtyy enemmän poliisille ja Supolle.

5.2 Radikalisoitumisen taustasyyt

Mankisen (2015) mukaan terrorismin ja väkivaltaisen ekstremismin suurin ero on siinä, että terrorismin tavoitteena on aiheuttaa terroria, eli kauhua tai pelkoa väestössä laajemmin. Väkivaltaisen ekstremismin vaikutus jää terrorismiin verrattuna enemmän paikalliseksi tai tiettyyn kohderyhmään kohdistuvaksi. Terrorismi täyttää aina väkivaltaisen ekstremismin tunnusmerkistön, mutta väkivaltainen ekstremismi ei aina ole terrorismiksi luettavaa.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin sekä terrorismin tunnistamiseksi, että myös ilmiön paremmin ymmärtämiseksi tulee tässä yhteydessä tarkastella myös moninaisia syitä ja aatteita, joiden johdosta yksilö saattaa alkaa hyväksyä väkivallan osana asiansa edistämistä. Taustasyitä tarkastellessa on järkevää luokitella syyt tausta-aatteen mukaan.

Uskonnollisen terrorismin ja ekstremismin taustalla on pääsääntöisesti ääritulkinta uskonnosta. Usein voidaan katsoa, että motivaationa on uskonnon politisoitu tulkinta. Yleensä uskontoa ja sen ääritulkintaa käytetään oikeuttamaan väkivaltaa. Tavoitteena uskonnollista terrorismia harjoittavilla henkilöillä ja järjestöillä on korvata maallinen hallintojärjestelmä fundamentalistisella vastineella. Esimerkkinä maailmalla toimivista tahoista, jotka luokitellaan uskonnollisiksi terroristijärjestöiksi ovat Hizbollah, japanilainen Korkein totuus -lahko (Aum Shinrikyō), al-Qaida sekä siitä aikanaan eriytynyt ISIS. (Laitinen ja Lumio 2009, 25; Kullberg 2011, 31-32; Yle 2015.) Suomessa uskonnosta motivoitunutta terrorismia ja väkivaltaista ekstremismia on toistaiseksi ollut vähän. Suomessa uskontoon pohjautuva terrorismi ja ekstremismi yhdistetään pääsääntöisesti jihadismiin. Esitutkintaan Suomessa on lähinnä päätynyt uskonnollisesti motivoituneita terroristisia tekoja, jotka on tehty Suomen ulkopuolella. Terrorismia lievemmat, uskonnolla perustellut väkivaltaisen ekstremismin tapaukset ovat harvinaisia. Erityispiirteenä viime vuosina uskonnollisesti motivoituneessa väkivallassa on ollut henkilöiden lähteminen esimerkiksi Syyriaan osallistumaan taistelutoimiin. (Sisäministeriö 2016.)

Ääriivasemmistolaisen ja anarkistisen terrorismin sekä väkivaltainen ekstremismin tavoitteena on yhteiskunnan muuttaminen ääriivasemmistolaisen näkemyksen mukaiseksi. Taustaideologia kumpuaa usein Leninin tai Marxin opeista. Yhteiskunnassa muutettaviin elementteihin kuuluu talous, politiikka kuin sosiaalinen järjestyskin. Usein pyrkimyksenä on myös luokkavapaa yhteiskunta. Historiasta ja maailmalta tunnetuimpina esimerkkeinä mainittakoon aikaisemmin Baader-Mainhof-ryhmänä tunnettu Punainen armeijakunta (RAF), Action directe ja Brigade Rosse. Anarkistiset ja vasemmistolaiset ryhmät on eurooppalaisessa terrorismitutkimuksessa luettu samaan alaryhmään. Yhdistäminen johtuu siitä, että monessa Europolin jäsenvaltiossa

vasemmisto- ja anarkistiterrorin välistä erottelua ei tehdä lainkaan, vaan ne luetaan samaksi. Euroopassa ääri-vasemmistolainen ja anarkistinen terrorismi on aikaisemmin painottunut Kreikan, Italian ja Espanjan alueelle, mutta on viime vuosina vähentynyt huomattavasti. (Laitinen & Lumio 2009, 25; Europol 2016.) Suomessa ääri-vasemmiston ja anarkistien väkivalta kohdistuu usein vasta-aatetta edustaviin henkilöihin ja heidän mielenosoituksiaan vastaan. Usein heidän toimintaansa liittyy yleistä epäjärjestyksen aiheuttamista. Lisäksi väkivaltaa kohdistetaan viranomaisiin, jotka estävät muita laittomuuksia. (Sisäministeriö 2016.)

Äärioikeistolainen terrorismi sekä väkivaltainen ekstremismi ovat poliittinen vastakohta ääri-vasemmistolaiselle terrorismille. Terroristisen ja väkivaltaisen toiminnan tavoitteet ovat samanlaiset. Tarkoituksena on kuitenkin äärioikeistolaisen oppien käyttöönotto taloudessa, politiikassa ja sosiaalipolitiikassa. Opit perustuvat pitkälti kansallissosialismiin. Yleisimmin äärioikeistolaisen liikehdinnän näkemykset keskittyvät maahanmuuttoon ja siihen liittyviin kysymyksiin. Erityisesti islamofobia on monessa maassa äärioikeistolaisen väkivallan taustalla. Esimerkkeinä väkivaltaa asiansa vuoksi käyttäneistä äärioikeistolaisista ryhmittymistä mainittakoon yhdysvaltalainen Ku Klux Klan ja saksalainen National socialist underground (NSU). (Laitinen & Lumio 2009, 26; TE-SAT 2016.) Suomessa äärioikeistolainen väkivalta on lisääntynyt jossain määrin. Ilmiö osittain liittyy vuoden 2015 aaltoon, jossa Suomeen tuli ennen kokematon määrä turvapaikanhakijoita. Suomeen saapuneisiin turvapaikanhakijoihin kohdistui rasistisesti motivoituneita rikoksia, kuten pahoinpitelyitä ja vastaanottokeskuksiin kohdistuneita polttopulloiskuja. Valtaosa maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvista ei edelleenkään hyväksy väkivaltaa keinona maahanmuuton vastustamiseksi. Kuitenkin viitteitä väkivallan hyväksyttävyyden lisääntymisestä on internet-käyttäytymisen perusteella havaittavissa. (Sisäministeriö 2016.)

Yhden asian terrorismi ja väkivaltainen ekstremismi on nimensä mukaisesti yhden asian muuttamiseksi tai vastustamiseksi tarkoitettua terrorismia tai väkivaltaista ekstremismia. Motivaatio yleisimmin liittyy eläinoikeuksiin, ydinvoiman tai abortin vastustamiseen tai ympäristön suojeluun sekä edellä verrattaviin asioihin. Esimerkkejä yhden asian terrorismijärjestöistä ovat eläinten oikeuksia ajava Animal rights movement ja ympäristön suojeluun tähtäävä Earth first. Vuonna 2015 ei Euroopassa tilastoitu yhtään yhden asian vuoksi tehtyä terroritekoa. Väkivaltaiseksi ekstremismiksi luokiteltavia tekoja kuitenkin esiintyi. Pääsääntöisesti Euroopassa esiintyvissä yhden asian vastaisista liikkeissä on kyse jonkin yksittäisen projektin vastustamisesta. Esimerkiksi toiminta voi kohdistua ydinvoimalan, rautatien tai muun vastaavan hankkeen estämiseen tai hidastamiseen. Useimmiten kyseisten asioiden vastustamiseen liittyvät keinot ovat kuitenkin painottuneet ilkivaltaan, muihin omaisuusrikoksiin, haitantekoon viranomaisille, mielenosoituksiin sekä muihin suoranaista väkivaltaa lievempiin keinoihin. (Laitinen

& Lumio 2009, 26; TE-SAT 2016.) Myös Suomessa kirjattiin vuonna 2015 väkivaltaiseksi ekstremismiksi luokiteltavia tekoja, jotka liittyivät yksittäisen asian vastustamiseen. Tapaukset liittyivät Pyhäjoen ydinvoimalan vastustamiseen, jossa työmaan henkilökuntaan ja viranomaisiin kohdistettiin väkivaltaa ja uhkauksia. (Sisäministeriö 2016.)

5.3 Väkivaltaisen radikalisaation tai väkivallanteon muita laukaisevia tekijöitä

Tarkastellessa Suomen lähihistoriassa tapahtuneita väkivallantekoja huomataan, että teon taustalla on usein muu kuin yllä esitetty aate tai syy. Suomalaisissa useita ihmishenkiä vaatineissa tai muuten laajemmin huomiota saaneissa joukkosurmista ei yhdessäkään ole ollut viitteitä perinteisestä terrorismin tai väkivaltaisen ekstremismin taustasyistä. Sen sijaan taustalla olivat mielenterveys sairaudet, mielen häiriöt, kosto, ihmisviha sekä näiden yhdistelmät. (Sisäministeriö 2012, 10-11.) Verratessa suomalaisia joukkosurmia ja niiden motivaatioita terrorismin ja väkivaltaisen ekstremismin perinteisiin määritelmiin havaitaan, että lähihistorian teoista yksikään ei ole luokiteltavissa väkivaltaiseksi ekstremismiksi, saati terrorismiksi. Teot voidaan pääsääntöisesti luokitella kohdennetuksi väkivallaksi, joka osaltaan antaa viitteitä siitä, että teot ovat olleet suunnitelmallisia ja siltä osin yhtymäkohtia väkivaltaiseen ekstremismiin ja terrorismiin on olemassa.

Laajennettaessa määritelmiä siten, että ihmisvihaa tai koulusurmien tai niiden tekijöiden ihannoitua voidaan pitää aatteena tai ideologiana, myös suomalaiset joukkosurmat voidaan luokitella väkivaltaisen ekstremismin teoiksi (Sisäministeriö 2015). Lisäksi myös ihmisvihaan ja koulusurmaajien ihannoituihin kuuluu vaihe tai tekijä, jonka seurauksena yksilö alkaa hyväksyä väkivallan keinona ilmentää kyseistä aatetta tai pitää sitä muuten oikeutettuna keinona tai tekona.

6 Riskienhallinta

Opinnäytetyössä käytetään riskienhallinnan teoriapohjana SFS-ISO 31000 -standardia (2011). Valintaan on päädytty, koska kyseisen standardin yleisluontoisuus ja sen mukanaan tuoma helppo sovellettavuus mahdollistavat riskienhallinnan periaatteiden jalkauttamiseen eri yhteyksiin. Riskienhallinnallinen näkemys on haluttu ottaa mukaan opinnäytetyöhön, jotta lopputuloksena tuleva työkalu soveltuu paremmin korkeakoulujen valmiisiin turvallisuusjohtamisjärjestelmiin. Lisäksi riskienhallintaprosessiin sitomalla työkalun käyttöä ja käyttöperiaatteita pyritään selventämään ja vakioimaan.

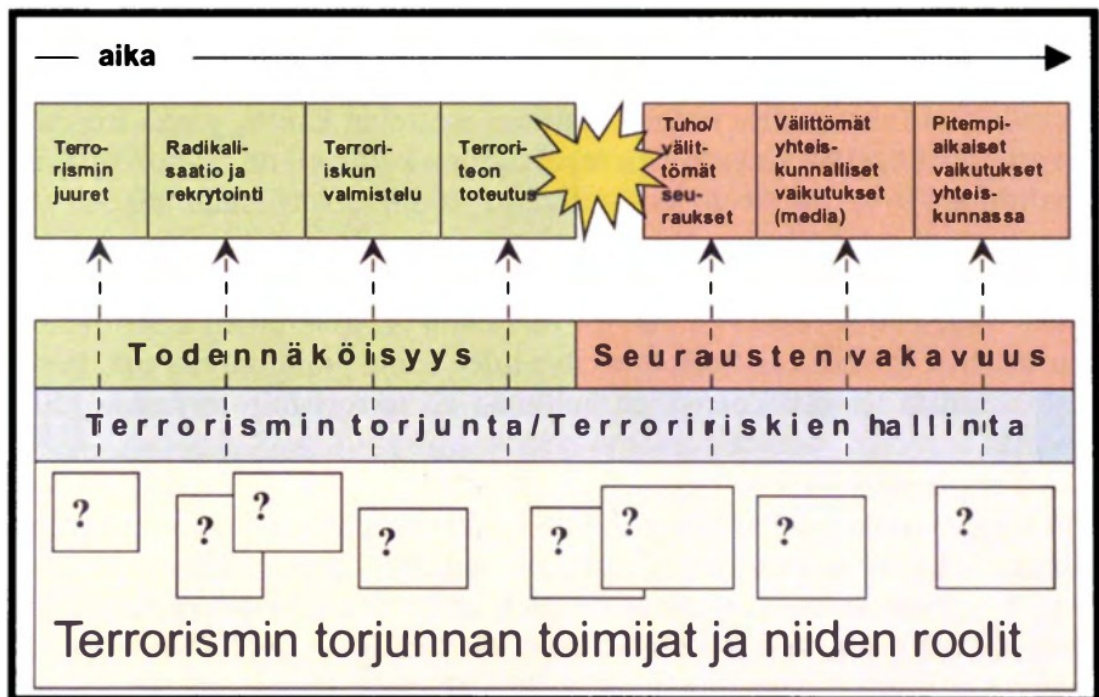
6.1 Riskit, uhkat ja niiden hallinta

Riski on SFS-ISO 31000- standardin (2011, 12) mukaan epävarmuuden vaikutus organisaation tavoitteiden saavuttamiselle. Standardin mukaan riskiä voidaan kuvata myös mahdollisena tapahtumana tai seurauksena, taikka näiden yhdistelmänä. Kansankielessä riski mielletään aina joksikin negatiiviseksi. Riskienhallinnassa riski voi olla vaikutuksiltaan sekä positiivinen, että negatiivinen. Positiivisella riskillä voi olla myönteisiä vaikutuksia yrityksen tavoitteen saavuttamiselle. Riskienhallinnan näkökulmasta suojattavien tavoitteiden osalta voi olla monia eri näkökulmia. Näkökulma on riippuvainen organisaation toimialasta ja tehtävästä. (SFS-ISO 31000 2011, 12.) Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan negatiivisia riskejä käsiteltävän asian luonteen ja kontekstin johdosta. Riskienhallintastandardeissa tehdyt viittaukset organisaatioon tämän opinnäytetyön yhteydessä tarkoittavat korkeakouluja, joiden tavoitteet liittyvät niiden lakisääteisiin ja muuten annettuihin koulutus-, tutkimus- ja kehittämistehtäviin sekä taloudellisiin näkökulmiin.

Riskienhallinta on koordinoitua toimintaa, jonka avulla pyritään johtamaan ja suuntaamaan organisaation toimintaa siihen kohdistuvien riskien osalta. Riskienhallinnan pyrkimyksenä on lisätä organisaation tavoitteiden saavuttamisen todennäköisyyttä. (SFS-ISO 31000 2011, 12.) Riskienhallinnan tulisi luonteeltaan olla lisäksi sovellettavissa kaikille organisaation tasoille, linjassa organisaation muun toiminnan kanssa, systemaattista, strukturoitua ja valmiina reagoimaan muutoksiin. Riskienhallinnan tulee toimiakseen olla myös integroitunut organisaatioon. (Hopkin 2010, 47.) Korkeakoulujen osalta väkivaltainen radikalisoituminen muodostaa uhkan koulujen turvallisuudelle ja sitä kautta heikentää organisaation todennäköisyyttä suorittaa sille annetut tehtävät lain edellyttämällä ja organisaation johdon haluamalla tasolla. Väkivaltainen radikalisoituminen voi vaikuttaa korkeakoulun tavoitteiden saavuttamisen todennäköisyyteen myös muuten kuin turvallisuuden kautta. Esimerkiksi korkeakoulun tilojen tai muiden resurssien käyttö mainetta vahingoittavaan toimintaa voi osaltaan vaikuttaa organisaation tavoitteiden saavuttamiseen. Korkeakoulujen tekemän radikalisoitumisen vastaisen työn voidaankin katsoa olevan luontainen osa korkeakoulujen riskienhallintaa. Riskiin ja riskienhallintaan läheisesti liittyvä käsite uhka voidaan määritellä olemassa olevana tai mahdollisena tekijänä, joka voi aiheuttaa organisaatiolle ei-toivottuja seurauksia aiheuttavan tapahtuman. Riski vastaavasti on tähän tilanteeseen liittyvän todennäköisyyden ja seurauksien mitatuuden yhdistelmä. (SFS-ISO 31000 2011, 12.)

6.2 Terrorismin torjunta riskienhallinnan viitekehyksessä

Kreus (2010) esitti tutkimuksessaan uudenlaisen näkemyksen terrorismin torjunnan viitekehykseksi. Malli on tarkoitettu vastaukseksi aiheeseen liittyvien perinteisten turvallisuusnäkökulmien uudistamistarpeelle. Aiemmin terrorismin torjuntaa oli yksinomaan katsottu ja tutkittu perinteisestä turvallisuusnäkökulmasta. Kreusin mukaan terrorismin uhkien ollessa monimuotoisia ja muutenkin vaikeasti hallittavia tulee niihin vastata myös innovatiivisella tavalla. Kuviossa 6 ilmenee Kreusin näkemys terrorismin torjunnan riskiteoreettisesta mallista. Malli on helpoiten mielletävissä valtiollisen tason kokonaisuuden tarkastelun apuvälineeksi. (Kreus 2010, 14.)

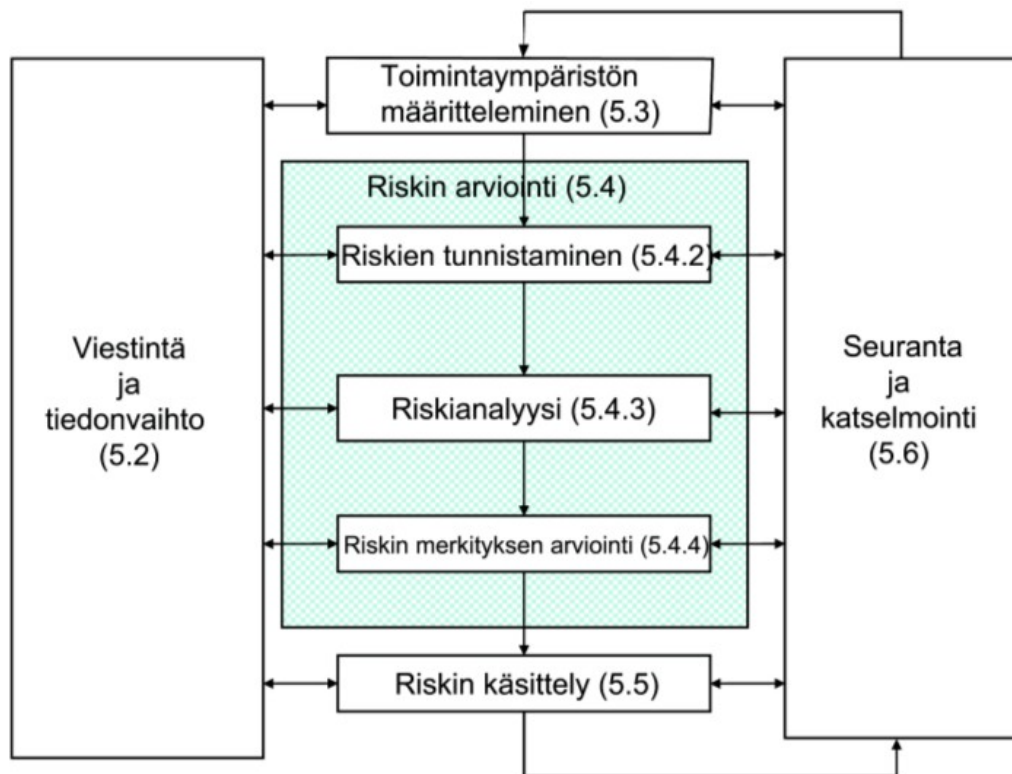
Kuvio 6: Riskien hallinta terrorismin torjunnan viitekehyksessä (Kreus 2010, 114)

Kreusin mallissa riskienhallinnan näkökulma ilmenee esimerkiksi perinteisten riskienhallinnan näkemysten yhdistäminen terrorismin torjuntaan. Kuviossa 6 ilmenee riskin elementit todennäköisyys ja seurausten vakavuus, jotka on sidottu terroriteon aikajärjestyksessä eteneviin vaiheisiin. Mallissa riskienkäsittelykeinoilla pyritään vaikuttamaan terroririsktiin, joko pienentämällä todennäköisyyttä tai vähentämällä terroriteon seurausten vakavuutta. Kuten kuvio osoittaa pyritään todennäköisyyksiä pienentämään vaikuttamalla terrorismin juurisyihin ja suorittamalla perinteistä terrorismin vastaista toimintaa. Pyrkimyksenä on luonnollisesti terrori-iskujen estäminen. Seurausten vakavuutta pyritään pienentämään etukäteen tehtävällä suunnittelulla kuin teon jälkeisellä toiminnalla. (Kreus 2010, 115-155.)

Terrorisriskiä voidaan tarkastella riskienhallinnassa myös kohteen näkökulmasta. Terrorismi ja väkivaltainen ekstremismi on tätä nykyä yrityksille ja muille organisaatioille realistinen uhka, johon on vastattava riskienhallinnan keinoin. Erityisesti ulkomailla toimivien organisaatioiden on huomioitava ja varauduttava terrorismin riskiin. (Hänninen 2013.)

6.3 Riskienhallinta prosessina

Riskienhallinnan ajatuksena on, että sitä tulisi voida soveltaa organisaation kaikilla tasoilla ja tehtävissä. Lisäksi riskienhallinnan tulisi organisaatioissa perustua erilaisissa standardeissa ja malleissa esitettyihin riskienhallintaprosesseihin. (SFS-ISO 31000 2011, 6.) Eri standardien ja riskienhallintamallien esittämien prosessimallien välillä on eroavaisuuksia ja painotuksia, jotka riippuvat kyseisen mallin alkuperäisestä käyttötarkoituksesta tai kehittäjien näkemyseroista. Kuviossa 7 on esitelty SFS-ISO 31000 -standardin (2011) mukainen riskienhallintaprosessi. Riskienhallinnan soveltamisessa organisaation kaikilla tasoilla voidaan käyttää opinnäytetyön aiheen mukaisesti esimerkkinä korkeakouluja. Radikalisoituminen ja siihen liittyvät lieveilmiöt ovat vain yksi korkeakouluihin kohdistuva riski. Tunnistamisen jälkeen radikalisoituminen käsitellään prosessin mukaisesti yhdessä muiden korkeakouluihin kohdistuvien riskien kanssa. Prosessimallia voidaan SFS-ISO 31000 -standardin (2011) mukaan ulottaa myös alemmille toiminnan ja organisaation tasoille.

Kuvio 7: Riskienhallintaprosessi (SFS-ISO 31000 2011: 34)

Riskienhallintaprosessissa ensimmäisenä tulee suorittaa toimintaympäristön määrittäminen. Määrittelyssä tarkastellaan organisaation sisäistä ja ulkoista toimintaympäristöä sekä tavoitteita, jotka organisaatio haluaa saavuttaa. Lisäksi toimintaympäristön määrittelyssä tulee määrittää riskikriteerit eli tekijät, joilla riskien merkitystä arvioidaan. (SFS-ISO 31000 2011: 36-40.) Toisin sanoen toimintaympäristön määrittelyllä luodaan perusta myöhemmälle riskien hallitsemiselle.

Seuraavaksi prosessissa suoritetaan riskin arviointi. Se sisältää riskien tunnistamisen, riskianalyysin ja riskin merkityksen arvioinnin. Riskien tunnistamisessa pyritään löytämään organisaation tavoitteiden saavuttamista vaarantavat riskit kokonaisuudessaan. Varmistukseksi riskien tunnistamisen riittävästä kattavuudesta, tulee tunnistamisen yhteydessä pyrkiä löytämään riskin lähde, riskin syyt, mahdollinen lopputulema ja vaikutusalue riskille. Riskin tunnistamisen epäonnistuttua on kyseistä riskiä mahdotonta myöskään analysoida. Näin ollen myös riskin käsittely sen vaatimalla tavalla ei onnistu. (SFS-ISO 31000 2011, 40.) Tämän opinnäytetyön yhteydessä riskienhallintaprosessia sovelletaan väkivaltaisen radikalisoitumisen kohteena olevien opiskelijoiden muodostaman riskin hallitsemiseksi. Korostuneessa roolissa on riskien tunnistaminen, eritoten riskin lähteen tunnistamisen osalta. Uhkan muodostava taho on pystyttävä ensin havaitsemaa, jotta korkeakoulun on mahdollista arvioida opiskelijan muodostaman uhkan tasoa tai ilmoittaa asiasta oikealla taholle.

Riskin arviointiin sisältyy myös riskianalyysi, jossa riskiin perehdytään perusteellisemmin. Analyysissa pyrkimyksenä on löytää riskin syy ja lähde. Lisäksi analyysissa suoritetaan muiden riskiin liittyvien ominaisuuksien tarkastelu sekä riskiin liittyvien todennäköisyyksien määrittäminen. Analyysissa muodostetaan myös seurausten ja todennäköisyyden perusteella riskitaso. SFS-ISO 31000 -standardin mukaan riskianalyysin tarkkuuteen vaikuttaa riski itsessään, käytössä olevat resurssit, analyysiin käytössä oleva tieto ja analyysin itsensä käyttötarkoitus. (SFS-ISO 31000 2011: 40-42.)

Standardin mukaan riskin arvioimiseen liittyvä viimeinen vaihe on riskin merkityksen arviointi. Vaiheessa verrataan riskianalyysin tuloksena määritettyä riskitasoa toimintaympäristön määrittämisen yhteydessä määritettyä organisaation riskikriteeriä vasten. Vertailun tarkoituksena on havaita riskit, joita on jollakin tavoin käsiteltävä niiden saamiseksi siedettävälle tasolle. Lopputuloksena arvioinnille syntyy kuitenkin päätös siitä, mitä havaitulle riskeille tehdään vai tehdäänkö mitään. (SFS-ISO 31000 2011, 42.)

Kronologisesti edettäessä, viimeisenä prosessin vaiheena on riskien käsittely. Tässä vaiheessa tehdään päätös siitä, miten riskejä käsitellään. Eli valitaan soveltuvimmat riskienhallintakei-

not. Lisäksi valitut toimenpiteet suoritetaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan. Riskinkäsittelykeinoja voivat standardin mukaan esimerkiksi olla riskin lähteen poistaminen, todennäköisyyden tai seurauksen muuttaminen tai riskin tietoinen käsittelemättä jättäminen. (SFS-ISO 31000 2011: 42-44.)

Riskien käsittelyn jälkeen suoritetaan seuranta- ja katselmointivaihe, jonka jälkeen prosessi aloitetaan uudestaan. Myös riskienhallintaprosessin aikana suoritetaan seuranta ja katselmointia, joiden avulla varmistutaan riskinhallintakeinojen vaikuttavuudesta, saadaan tietoa toiminnan kehittämiseksi, tunnistetaan mahdolliset uudet riskit ja havaitaan sisäiseen ja ulkoiseen toimintaympäristöön tulevat muutokset. Seurannalla ja katselmoinnilla varmistutaan myös siitä, että organisaatio pysyy selvillä itse riskistä ja riskikriteereistä. (SFS-ISO 31000 2011: 46.)

7 Väkivallan ja sen todennäköisyyden arvioiminen

Uhkan ja väkivallan todennäköisyyden arvioimisen tarpeellisuutta voidaan havainnollistaa Deizingerin, Randazzon, O'Neilin ja Savagen (2008) mukaan tarkastelemalla tilannetta, jossa henkilö tekee uhkauksen toista kohtaan. Esittikö henkilö ”vain” uhkauksen vai muodostaako hän myös todellisuudessa uhkan? Kaikki uhkauksen esittäneet henkilöt eivät todellisuudessa ole kykeneviä tai halukkaita suorittamaan itse tekoa. Toisaalta kaikki väkivaltaa suunnittelevat henkilöt eivät suorasti eikä edes epäsuorasti ilmaise aikomuksiaan. Tällaisen epävarmuuden lievittämiseksi on kehitetty keinoja arvioida henkilön aikomuksia ja kyvykkyyttä väkivaltaan.

7.1 Riskin vai uhkan arviointia?

Väkivallan ilmenemisen arviointiin liittyy usein kaksi eri käsitettä, riskiarviointi ja uhka-arviointi, jotka ovat toisiaan erittäin lähellä määritelmällisesti. Usein termit lisäksi viittaavat samaan asiaan tai niitä käytetään vahingossa väärin. Opinnäytetyössä luodaan työkalua henkilön väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Tällöin ollaan läheisesti tekemisissä sekä uhkan ja riskin määritelmien kanssa. Lisäksi työkalussa ja tieteenalalla yleensäkin arvioidaan yhtä lailla radikalisoituvaa henkilöä, eli uhkaa, toisaalta uhkan perusteella muodostuvia riskejä. Ilmiöiden sekavuutta hyvin kuvastaa termien riskin arviointi ja uhkan arviointi (Risk assessment ja threat assessment) säännöllinen käyttäminen keskenään sekaisin. Osaltaan ilmiötä selittänee se, että arvioitaessa väkivallan käyttöön kypsyvän henkilön muodostamaa uhkaa, samalla arvioidaan myös todennäköisyyttä, jolla henkilö syyllistyy väkivaltaan. Osassa tapauksissa tiedetään jo etukäteen seurausten suuruus, eli millaista tekoa henkilö suunnittelee ja mihin hän saattaisi todellisuudessa olla kyvykäs. Tällöin uhkaa arvioi-

taessa suoritetaan samanaikaisesti, tavallaan huomaamatta, kokonaisvaltaisempaa riskien arviointia. Toisaalta termien vaihtelevaan käyttöön vaikuttanee myös se, että radikalisoituminen ja väkivaltaisuus ilmiöinä liittyvät moniin tieteenaloihin, jolloin yhteistä terminologiaa ei ole muodostunut. Riskienhallinnan parissa työskentelevien ihmisten lisäksi arviointia alalla tekevät muun muassa turvallisuusviranomaiset ja lääketieteen ammattilaiset.

Meloy, Hoffmannin, Guldin ja Jamesin (2011) mukaan riskiarviointi kuitenkin viittaa toimintaan, jossa arviointia tehdään henkilön historian ja luonteenlaatuun liittyvien tekijöiden perusteella. Usein riskiarviota tehdään kun henkilön historiassa on jo väkivallan teko tai tekoja. Lisäksi riskiarviointia tehdään pääsääntöisesti suljetussa ympäristössä, kuten vankilassa tai sairaalassa. Tällöin kohdehenkilön käytöksessä on vähemmän muuttujia. Uhka-arvio on perinteisesti liitetty kohdennetun väkivallan arviointiin. Uhka-arviossa kohteella ei välttämättä ole väkivaltahistoriaa. Usein sivullisten tai arvioitsijan huolen on herättänyt jokin tekijä henkilön käytöksessä. Uhka-arvio usein tehdään riskiarviota akuutimmin ja käytännönläheisemmässä ympäristössä. Uhka- ja riskiarvioinnissa molemmissa luotetaan niin sanottuihin strukturoituihin malleihin, jotka perustuvat tieteellisten tutkittujen tekijöiden olemassa oloon. (Meloy ym. 2011).

Randazzo ja Cameronin (2012) mukaan väkivallan riskin arvioinnissa on kyse tietyn henkilön väkivaltaan ryhtymisen todennäköisyyden määrittelystä. Heidän mukaansa riskinarviointi perustuu empiiriseen tutkimukseen väkivallan yleisyydestä tietyissä väestöryhmissä ja tilastollisesti väkivallan kanssa korreloiviin yksilöllisiin riskitekijöihin. Riskitekijät voivat olla staattisia kuten rotu, sukupuoli tai henkilön historialliset tekijät. Dynaamisia riskitekijöitä on esimerkiksi henkilön sen hetkinen päihteiden käyttö ja ihmissuhteet. Uhka-arviossa Randazzo ja Cameronin mukaan kyse on henkilön käytökseen perustuvasta ja deduktiivisesta prosessista. Näkemys prosessin deduktiivisuudesta pohjautuu siihen, että uhka-arviossa keskitytään henkilön käytöksen ja viestinnän muodostamiin faktoihin. Arviota henkilön aikomuksesta ja kyvystä suorittaa väkivaltaa muodostetaan näiden tosiasioiden pohjalta tehdyistä johtopäätöksistä. (Randazzo & Cameron 2012.)

Väkivaltaan ja riskienhallintaan molempiin käsitteellisesti liittyvä uhka on Pressmanin (2016) määritelmän perusteella tahdon ja kyvyn tulo. Roberts ja Horganin (2008) mukaan riskiarvioinnissa on kyse uhkan tai muun haitallisen tapahtuman todennäköisyyden projisoinnista. He lisäksi jatkavat, että erityisesti terrorismiin ja siihen verrattaviin harvinaisiin väkivallan tapahtumiin liittyen ongelmallista riskiarvioinnin kannalta on tekojen harvinaisuus. Tekojen ollessa harvinaisia, on todennäköisyyksien arviointiin tarvittavan vahvistetun informaation määrä liian vähäistä. (Roberts & Horgan 2008.)

Taulukossa 1 Meloy'n, Hartin ja Hoffmannin (2014) suorittamaa vertailua uhkan arvioinnin ja väkivallan riskin arvioinnin välillä. Taulukkoa tarkastelemalla on havaittavissa, että korkeakouluympäristössä tehtävä arviointi on paikoitellen lähempänä Meloy'n ym. määrittelemää uhkan arviointia ja toisessa arviointikohdassa vastaavasti lähempänä väkivallanriskin arviointia. Rajanveto näiden kahden eri arviointimuodon välillä ei ole yksiselitteistä. Tarkasteltaessa yllä esiteltyjen teorioiden ja alla olevan taulukko 1 valossa väkivaltaan liittyvää riskinarviointia ja uhkan arviointia syntyy ristiriitainen vaikutelma termien keskinäisestä suhteesta. Sitä kumpaa termiä opinnäytetyön yhteydessä luotavasta työkalusta olisi mielekkäämpää käyttää, ei teorioiden pohjalta yksiselitteisesti pysty päättämään. Korkeakouluissa tehtäväksi suunnitellussa arvioinnissa on enemmän yhtäläisyyksiä riskinarvioinnin kanssa. Korkeakoulun toimintaympäristö ja tehtävän arvioinnin luonne muistuttaa enemmän luonteeltaan ylempänä kuvattua riskinarviointia kuin uhkan arviointia. Lisäksi uhka-arviointi nimikkeenä on korkeakouluympäristöön provosoivampi ja helpommin mielletävissä joksikin turvallisuusviranomaisten suorittamaksi toimenpiteeksi.

	Uhkan arviointi	Väkivallanriskin arviointi	Yhtäläisyydet uhkan arvioinnin ja väkivallanriskin arvioinnin välillä
Arvioitsija	Lainvalvojat tai yksityiset turvallisuusalan ammattilaiset	Terveys-, vankeinhoito- ja sosiaalialan ammattilaiset	Monipuolisen taustan omaavat ammattilaiset
Konteksti	Operatiivisen toiminnan ohjaamiseksi	Oikeudellisen päätöksenteon tueksi	Useissa oikeudellisissa viitekehyksissä erilaisten tavoitteiden saavuttamiseksi
Prosessi	Hektinen, nopea ja prosessimainen	”kylmä”, rauhallinen ja tapahtumanomainen	Molempiin vaikuttaa tosiasia, että väkivallan arviointiin vaikuttaa a) tiedon tarkkuus ja eheys b) riskin dynaaminen luonne
Tavoite	Uhrien suojeleminen	”hyökkääjän hallinta”	Monipuolisten strategioiden jalkauttaminen

	Uhkan arviointi	Väkivallanriskin arviointi	Yhtäläisyydet uhkan arvioinnin ja väkivallanriskin arvioinnin välillä
Rakenne	Joustava/harkinnanvarainen/ yksilöllisesti suunnattu/induktiivinen	Kiinteä/ joustamaton/ ryhmäkeskeisesti suunnattu/ deduktiivinen	Niin strukturoitu ja systemaattinen, kuin vain mahdollista ja käytännöllistä
Aikajänne	Lyhyt, jolloin keskittyy tilanne/motivaatio/dynaamisiin tekijöihin	Pitkä, jolloin painotus persoonaan/luonteen laatuun ja historiallisiin tekijöihin	Perustuu tosiasioihin, jotka johdettu relevanteista teorioista.

Taulukko 1: Uhkan ja väkivallan riskin arvioinnin yhtäläisyydet ja eroavaisuudet (Meloy ym. 2014, 9)

Taulukko 1 sisältää verratessa korkeakoulujen toimintaympäristöön voidaan huomata ainakin, että korkeakoulujen arvioitsijat voivat lukeutua joko tyypillisiin uhkan tai väkivallanriskin arviointia suorittaviin henkilöihin. Arviointia korkeakouluissa ensisijaisesti tehdään operatiivisen toiminnan ohjaamiseksi. Prosessin luonteeseen korkeakouluissa vaikuttaa pitkälti arvioitavan henkilön käyttäytyminen. Tilanteen ollessa akuutti muistuttaa arviointi varmasti enemmän uhkan kuin väkivallanriskin arviointia. Vastaavasti tilanteen ollessa vakaa ja arvioitavan henkilön käytöksen ollessa suhteellisen rauhallista on arviointiprosessi enemmän väkivallanriskinarviointia muistuttavaa. Myös tavoitteen, rakenteen ja aikajänteen osalta käsillä oleva tilanne vaikuttaa siihen, mitä piirteitä korkeakouluissa tehtävä arviointitoimintaa saa.

7.2 Väkivallanriskin arvioinnin perusteet

Tärkein peruseriaate väkivallanriskiä ja uhkaa arvioitaessa useiden tutkimusten perusteella on, että uhkan ennustamisen tulisi perustua henkilöiden toiminnan, käyttäytymisen ja tunnetujen taustatekijöiden arviointiin. Ei suinkaan niin sanottuun profilointiin. Profilointia käytetään yleisesti erityisesti Yhdysvalloissa tietyn tyyppisten rikosten selvittämiseen ja ennaltaehkäisyyn. Kuitenkaan kouluväkivaltaan, yksittäin toimiviin ekstremisteihin tai terroristeihin sopivaa profiilia ei ole ainakaan toistaiseksi onnistuttu luomaan. (Deizinger ym. 2008; McCauley, Moskalenko & Van Son 2013.)

Monahanin (2012) mukaan väkivallan uhkaa arvioitaessa on mahdollista käyttää viiteen erilaiseen riskiarviointitapaan perustuvaa metodia. Monahanin mukaan menetelmistä parhaiten terroristisen väkivallan riskiarviointiin sopii strukturoitu malli (Structured professional judgement, SJP). Muut Monahanin arvioimat mallit olivat modifioimaton kliininen arvio, modifioitu

kliininen malli sekä modifioitu ja modifioimaton tilastotietoon ja matemaattisiin laskentamalleihin perustuva malli. Viimeiseksi mainittu menetelmä tunnetaan myös aktuaarisena riskienarviointimenetelmänä.

Eri arviointimenetelmien välillä on useita eroja. Yksi opinnäytetyön kannalta merkittävä ero on riskiarvion johtopäätöksen muodostamisessa. Aktuaarisessa menetelmässä johtopäätös syntyy kun eri riskitekijät lasketaan yhteen ennalta päätetyin säännöin ilman arvioijan tekemää harkintaa. Lopputulos on käytännössä laskukaavan tulos. Kliinisessä menetelmässä johtopäätökset perustuvat täysin arvioitsijan kliinisen tutkimuksen perusteella tekemään arvioon henkilöstä. Strukturoidussa menetelmässä johtopäätös perustuu kahden edellä mainitun menetelmän väliin. Strukturoitu malli on alun perin luotu paikkaamaan kliinisten ja aktuaaristen menetelmien heikkoa ennustavuutta. Strukturoidun arvioinnin johtopäätös pohjautuu työkalun rakenteeseen. Siihen mitä seikkoja tai riskitekijöitä tulee arvioinnissa arvioida ja käytössä olevaan asteikkoon. Se, miten arvostelija arviointikohtia yhdistelee ja niiden perusteella johtopäätöksiä tekee, jätetään arvioitsijan päätettäväksi. (Guy 2008.)

Lindbergin, Sailaksen ja Kaltiala-Heinon (2013) mukaan väkivallan uhkaan liittyvät arvioinnit tulisi aina suorittaa strukturoidusti, sillä selkeän mallin tai rakenteen puuttuessa tunne ja vaisto ohjaavat lopputuloksen syntymistä. Tutkimus toisin sanoen päättyy useimmiten lopputulokseen, johon ennen tutkimusta arvioijan intuitio ohjasi. Väkivaltariskiä arvioitaessa tulisi arviointityökalun perustua kokeiltuun ja testattuun tutkimustietoon seikoista, joilla on olemassa selkeä yhteys väkivaltariskin muodostumiseen. (Lindberg ym. 2013.) Historiallisesti aihetta tarkastellessa havaitaan, että vielä vajaa 30 vuotta aiemmin tehtyjen puhtaasti kliinisten uhka-arvioiden ennustustarkkuus oli vain 25-35 prosenttia (McGowan, Horn ja Mellot 2011, 479). Strukturoidun ja vakioidun mallin edut ovat siis selvät.

Käytännössä strukturoitu arviointityökalu on tarkastuslista, jossa olevien riskitekijöiden on tieteellisesti osoitettu olevan yhteydessä lisääntyneeseen väkivallan riskiin (Guy 2008). Vakioitujen mallien ja työkalujen avulla on mahdollista varmistaa yksilön saaman käsittelyn oikeudenmukaisuus sekä pystytään arvioinnissa vähentämään virheiden ja poikkeamien määrää (Benyik & Kohen 2011, 142-143). Yksittäisen havainnon perusteella tehtävä oletama henkilön radikalisoitumisesta ja sen perusteella suoritettavat virheelliset toimenpiteet voivat pahimmillaan leimata opiskelijan. Leimautuminen ja tarpeettomien toimenpiteiden kohteeksi joutuminen itsessään voi edesauttaa opiskelijan radikalisoitumista. (Pölkki 2016.) Kappaleessa mainittujen syiden perusteella tärkeää on, että myös radikalisoitumisen riskiä arvioitaessa pyrittäisiin tekemään arviointia strukturoidun ja vakioidun mallin mukaisesti.

Mohandien (2014) mukaan uhka-arvio koostuu neljän eri kategorian tiedosta. Ensimmäinen tietokategoria koostuu varoittavan käyttäytymisen merkeistä. Toinen kategoria on riskitekijät. Suojaavat tai vakauttavat tekijät muodostavat kolmannen kategorian ja viimeinen kategoria koostuu kiihdyttävistä tai suistavista tapahtumista. (Mohandie 2014, 129.)

Monahan (2012) tutkimuksessaan päätyi tulokseen, jonka mukaan lupaavimmat indikaattorit ovat ideologiaan, yksilön kokemuksiin epäkohtiin, sosiaalisiin kytköksiin ja moraalisiin tunteisiin liittyviä. Näiden edellä lueteltujen indikaattorien perusteella tulisi luoda terrorismiin liittyvät uhka- ja riskiarviot. Aiemmin Monahan (2008) totesi, että riskiarviomallia luotaessa on erityisesti huomioitava kolme kohtaa. Ensiksi Monahanin mukaan tulee valita huomioitavat riskitekijät ja kuinka mitata niitä. Toiseksi tulee päättää se, miten riskitekijät yhdistellään. Kolmanneksi Monahanin mukaan tulee ratkaista se, kuinka lopullinen riskiarvio muodostetaan. (Monahan 2008, 20; Monahan 2012.)

Selkeästä tarpeesta huolimatta ei tällä hetkellä ole olemassa HCR-20:een, Veraan tai muihin vastaaviin strukturoituihin väkivallan uhkaa mittaaviin arviotyökaluihin verrattavaa sovelusta korkeakouluympäristöön. Erilaisia tutkimuksia ja aihetta käsitteleviä oppaita aiheesta on kyllä olemassa. Websterin, Haquen ja Huckerin (2014, 85) mukaan kouluihin sopiva arviointityökalu olisi kehitettävissä HCR-20:n, PRISM:n, WRA-20:n sekä muiden vastaavien sovellusten pohjalta soveltaen.

7.3 Riskitekijät

Todennäköisyyksiä tarkastellessa väkivallan todennäköisyyttä nostavat riskitekijät. Ne ovat biologisia, psykologisia, yhteisöllisiä, kulttuurillisia tekijöitä, jotka todistetusti edeltävät tai ainakin lisäävät negatiivisen lopputuloksen todennäköisyyttä. (SAMSHA 2016). Riskitekijällä ja uhkalla on siis selkeä yhteys, mutta riskitekijä ei ole kuitenkaan syy seuraukselle (Borum 2015). Riskitekijät on tilastollisesti väkivaltaan liitettyjä tekijöitä. Henkilöt, joissa on aiemmin väkivaltaan yhdistettyjä riskitekijöitä ilmennyt, ovat syyllistyneet myöhemmin väkivaltaan. Riskitekijät on väkivallan uhka- tai riskiarviomalleissa pääsääntöisesti sijoitettu jäseneltyyn työkaluun, jonka avulla arvioitsijan on mahdollista suorittaa arviointia. (Meloy ym. 2011.) Arvion tarkkuuden ja luotettavuuden parantamiseksi useissa työkaluissa käytetään sekä staattisia että dynaamisia riskitekijöitä. Staattiset riskitekijät ovat henkilön menneisyydessä olleita tapahtumia tai erityispiirteitä, jotka eivät enää muutu. Dynaamiset riskitekijät vastaavasti ovat tekijöitä, jotka voivat muuttua, kuten henkilön päihdekäyttäytyminen, parisuhteet ja mielenterveysongelmien hoitotasapaino. (Roberts & Horgan 2008.)

7.4 Suojaavat tekijät

Suojaavat tekijät ovat negatiivisen lopputuleman todennäköisyyksiä pienentäviä tekijöitä. Niiden voidaan ajatella olevan vastavoima riskitekijöille kumoamalla riskitekijöiden vaikutusta. Suojaavat tekijät voivat luonteeltaan olla pysyviä tai muuttuvia. (SAMSHA 2016.) Borumin (2015) mukaan suojaavat tekijät ekstremismin ja terrorismin yhteydessä ovat tiloja ja luonteenpiirteitä, jotka sitouttavat henkilön perinteisiin normeihin terrorismin sijasta. Suojaavat tekijät voivat myös estää henkilöä osallistumasta ekstremistiseen toimintaan. (Borum 2015.) O’Toole ja Smith (2014, 275) ovat tunnistaneet suojaaviksi tekijöiksi esimerkiksi rennon luonteen, hyvät sosiaaliset taidot, kehittyneen ongelmanratkaisukyvyyn, kannattelevan perheen ja vähintään yhden luotettavan aikuisen olemassaolon. Pelkästään suojaaviin tekijöihin perustuen on olemassa myös oma arviointityökalu nimeltään SAPROF (Structured Assessment of Protective Factors for Violence Risk). Työkalu on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä riskitekijöihin perustuvien työkalujen, kuten HCR-20 kanssa. (De Vries Robbé, De Vogel, Douglas & Nijman 2015.)

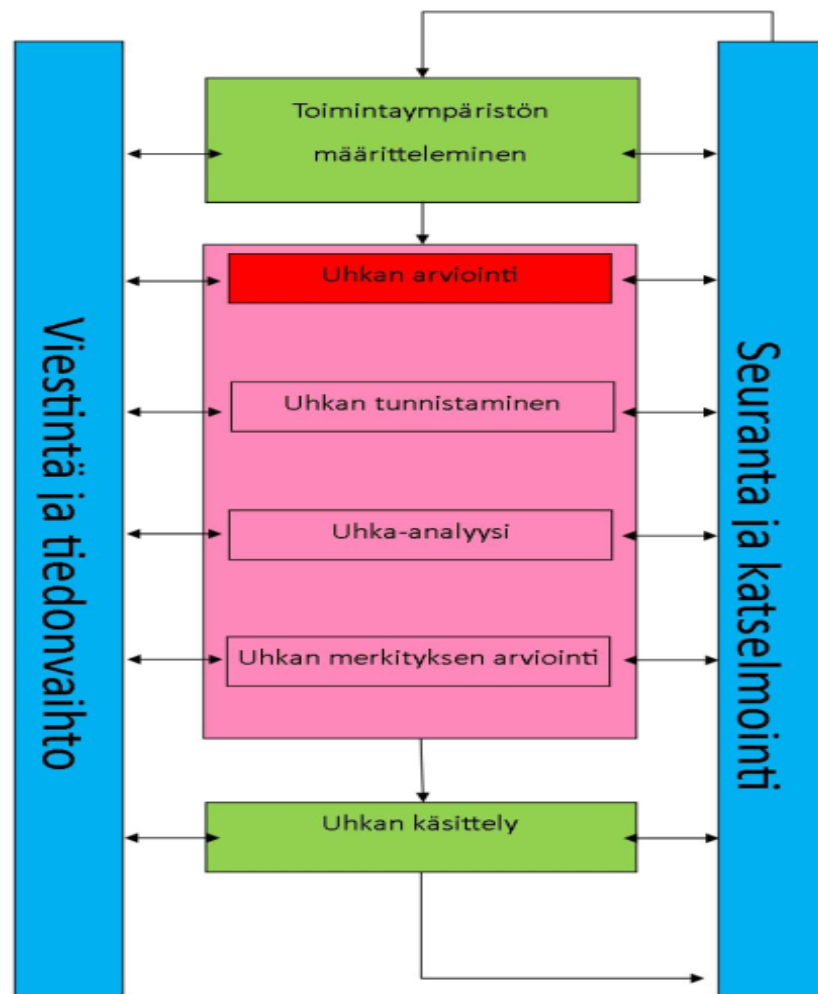
7.5 Varoittavan käyttäytymisen tunnusmerkit

Meloy ym. (2011) ovat tutkimuksessaan tunnistaneet kahdeksan varoittavaa käyttäytymismallia, joiden on todettu olevan selkeitä merkkejä kasvavasta tai kiihtyvistä väkivallan uhkasta. Varoittavan käyttäytymisen on historiassa todettu olevan yhteydessä tulevaan väkivallan tekoon. Uhka-arvioissa Meloy ym. mukaan voidaan käyttää perinteisten riskitekijöiden lisäksi niin sanottuja varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkkejä (warning behaviors). Ainoastaan riskitekijöihin perustuvan työkalun ongelma Meloy ym. tutkimuksen perusteella on, että se ei vielä välttämättä anna todellista kuvaa väkivallan todennäköisyydestä. Vaan johtopäätös on suuntaa antava, jonka perusteella on kuitenkin mahdollista sanoa, että yksilöllä on kohonnut todennäköisyys väkivaltaan. Epätarkkuutta tutkimuksen mukaan aiheuttaa riskitekijöiden perusteena olevien tapausten vähäinen määrä. Varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkkien avulla on Meloyn mukaan mahdollista parantaa riskiarviotyökalujen ennustavuutta. Edellytyksenä kuitenkin on, että joku havaitsee ja tulkitsee varoittavan käyttäytymisen. Erityisesti suunnitelmallisesta väkivallasta on usein löydettävissä varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkkejä. Kohdennettu, ekstremistinen ja terroristinen väkivalta ovat usein suunnitelmallisia. Niin sanottu yleinen tai rikollinen väkivalta on luonteeltaan impulsiivisempaa. Tällöin viitteiden havaitseminen ei ole niin helppoa. (Meloy ym. 2011.)

7.6 Arviointiprosessi

Uhka- tai riskiarvion tekeminen koostuu Randazzon ja Cameronin (2012) näkemyksen mukaan neljästä vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa tunnistetaan tai opitaan tuntemaan uhkan muodostava henkilö. Toisessa vaiheessa hankitaan hänestä tietoa kaikista mahdollisista lähteistä. Kolmanneksi arvioidaan, muodostaako henkilö väkivallan uhkan toisille. Viimeiseksi laaditaan ja toteutetaan yksilöllinen suunnitelma väkivallan uhkan pienentämiseksi. (Randazzo & Cameron 2012.)

Luvussa 6 esitettyä SFS-ISO 31000 -standardin mukaista riskienhallinnanprosessia soveltamalla voidaan käsitellä esimerkiksi käyttäytymisellään huolta herättävän opiskelijan toiminnan arviointi ja käsittely. Esimerkki riskienhallinnanprosessin soveltamisesta uhkan arvioimiseen kuviossa 8, joka osoittaa myös kuinka riskienhallintaprosessin periaatteet voidaan tarvittaessa ulottaa yksityiskohtaisten asioiden hallintaan. Randazzon ja Cameronin mallia verratessa kuviossa 8 esitettyyn malliin havaitaan, että kolme ensimmäistä vaihetta liittyvät uhkan arviointiin. Prosessin neljäs vaihe on taas kuviossa alimpana oleva prosessivaihe eli uhkan käsittely.

Kuvio 8: Standardi SFS-ISO 31000:n riskienhallintaprosessia mukailleen yksittäisen uhkan hallitsemisen prosessiksi.

Kuvio 8 voidaan verrata myös Harrisin ja Lurigion (2012) malliin, jossa he määrittelevät uhkarvion tekemisen kolmeen vaiheeseen: identifiointi, arviointi ja tapauksen hallinta. Identifiointissa huolta herättävä henkilö tunnistetaan. Tunnistaminen voi perustua henkilön itsensä tekemisiin tai sanomisiin. Toisaalta identifiointi voi perustua henkilön tekemään suoranaiseen uhkaukseen. Tunnistaminen voi tapahtua myös välillisesti, jolloin esimerkiksi kanssaopiskelijat ilmoittavat henkilön toiminnasta. Arviointi jakautuu Harrisin ja Lurigion mallissa kahteen vaiheeseen: esiarviointiin ja varsinaiseen arviointiin. Esiarviointi voi olla esimerkiksi tunnistamiseen johtaneiden seikkojen tarkastelu ja punnitseminen siitä, mitkä seikat ja miksi herättivät huolen. Esiarvioinnissa päätetään yksinkertaisesti tarve tarkemmalle arvioinnille. Tarkemmassa arvioinnissa suoritetaan henkilöltä itseltään ja sivullisilta lähteiltä saadun tiedon perusteella yksityiskohtaisempi arviointi, jossa keskitytään henkilön taustaan, motiiveihin, kiinnostuk-

siin ja käytökseen. Tapauksen hallintavaiheessa toteutetaan riskinhallintakeinoja, joilla väkivallan todennäköisyyttä pyritään vähentämään. Käytettävät keinot riippuvat täysin käsillä olevasta tapauksesta. Hallintavaiheen seurannan tulisi kestää siihen saakka, että voidaan varmuudella todeta riskin eliminoiduksi tai vähintään pienennetyksi siedettävälle tasolle. (Harris & Lurigio 2012.)

Cook (2014) tutkimuksessaan toteaa, että yleisesti käytettyjen strukturoitujen arviointityökalujen käyttö perustuu kuuteen työvaiheeseen. Ensiksi arvioitsijat keräävät tarvittavan tiedon. Toiseksi arvioidaan käytössä olevien riskitekijöiden läsnäolo. Riskitekijän läsnäolo on arvioitu pääsääntöisesti kolmiasteisella asteikolla: ei läsnä, mahdollisesti tai osittain läsnä ja läsnä. Kolmannessa vaiheessa arvioidaan riskitekijän merkityksellisyys. Myös tämä arviointi suoritetaan kolmiasteisella asteikolla: ei-merkityksellinen, mahdollisesti tai osittain läsnä ja merkityksellinen. Merkityksellisyyttä arvioivat asteet voidaan tulkita myös vakauttavana, estoja poistavana ja motivaatiota lisäävänä tekijänä. Neljännessä työvaiheessa arvioitsijat luovat erilaisia riskiskenaarioita arvioitavan uhkan perusteella. Viidenneksi arvioitsijat laativat ja suosittavat uhkaskenaarioihin sopivia hallintastrategioita. Viimeisessä vaiheessa tehdään arvioinnin johtopäätökset eli arvioidaan väkivallan riskiä ja kartoitetaan mahdollisia uhreja. Tarvittaessa tehdään tilanteeseen liittyvää priorisointia. (Cook 2014.)

Meer ja Diekhuis (2014) korostavat, että hyvälaatuisen arvioinnin suorittamiseksi tulee varmistua neljästä tekijästä. Ensimmäiseksi tulee varmistua, että arvioitsijoilla on riittävä koulutus, kokemus ja ammattitaito käsillä olevan aiheen arvioimisesta. Toiseksi arvioitsijoilla tulee olla pääsy arvioinnin tekemiseksi tarvittavaan tietoon. Kolmanneksi tulee olla varma siitä, että saatu tieto on luotettavaa. Viimeinen tekijä laadukkaan arvioinnin tekemiseksi on se, että arviointi suoritetaan ammattimaisen objektiivisesti. (Meer & Diekhuis 2014, 54.)

8 Väkivallan uhkan ja väkivaltaisen radikalisoitumisen arviointiin käytettävät sovellukset sekä mallit

Tässä luvussa tarkastellaan väkivallan uhkan, väkivaltaisen radikalisoitumisen ja terrorismin uhka- ja riskiarviointiin sekä seulontaan käytettäviä työkaluja, sovelluksia, malleja ja ohjeita. Työkalut toimivat opinnäytetyössä aineistona. Eriteltyjä työkaluja analysoimalla pyritään opinnäytetyön lopputuloksena luotavalle arviointityökalulle luomaan perusrakenne, tärkeimmät arviointikriteerit ja tutkimustyöllä varmistettu luotettavuus.

8.1 Violent Extremist Risk Assessment

Violent Extremist Risk Assessment (VERA) on nimensä mukaisesti väkivaltaisen ekstremismin, mutta myös terrorismin, riskin arviointiin käytetty malli. VERA:n vuonna 2008 luoneen Pressmanin mukaan tarve poliittisesti tai ideologisesti motivoituneiden vaarallisten henkilöiden arvioimiseksi olevalle työkalulle on ilmeinen. Niin sanottujen perinteisten rikollisten arviointiin käytettävät sovellukset eivät toimi terroristien arviointiin täysin toisistaan poikkeavien väkivaltaan johtavien tekijöiden johdosta. VERA on ensisijaisesti suunniteltu vankilakäyttöön, mutta soveltuu myös muihin ympäristöihin.

VERA 2 on vuonna 2008 julkaistusta alkuperäismallista palautteen perusteella paranneltu versio. VERA 2 luotiin vuonna 2010 ja se koostuu kaiken kaikkiaan 31 indikaattorista. Indikaattoreista 25 on riskitekijöitä, jotka on jaettu neljään eri kategoriaan. Loput kuusi indikaattoria, ovat suojaavia tekijöitä. Riskitekijöiden ilmeneminen arvioitavassa lisää väkivallan riskiä. Suojaavien tekijöiden läsnäolo vastaavasti pienentää väkivallan riskiä. Arviointi tehdään kolmiasteisella asteikolla, asteikon ollessa matala, kohtalainen ja korkea. Pressmanin ja Flocktonin mukaan VERA 2 -arviointi on mahdollista tehdä joko yhteistyössä arvioitavan kanssa tai sitten hänen tietämättään. (Pressman & Flockton 2012.) Pressmanin (2016) mukaan VERA:sta on tulossa uusi versio, jossa indikaattorien määrä kasvaa entisestään. VERA 2+REM -versiota ei ole vielä vahvistettu. Opinnäytetyön liitteessä esitellään VERA 2 (Liite 1).

8.2 Identifying Vulnerable People

Identifying Vulnerable People (IVP) on osa englantilaista radikalisoitumisen ja terrorismin vastaista Prevent-ohjelmaa. IVP on luonteeltaan enemmänkin ohjeistus kuin varsinainen työkalu, eikä ohjetta ole tarkoitettu todennäköisyyksiä arvioivan riskiarvion tekemiseen. IVP on tarkoi-

tettu pikemmin seulontakäyttöön. Peruseriaatteena myös on, että tieto arvioinnin tekemiseksi olisi saavutettavissa niin sanottujen julkisten tai avointen lähteiden (Open source) avulla. Ohjeen listausmaisen luonteen johdosta on se kuitenkin käytettävissä uhkan olemassaolon arviointiin sellaisenaan. IVP on tarkoitettu lisäämään arvion tekijöiden tilannetietoisuutta ja tukemaan heidän päätöksien tekemistä. Ohjeistus on luotu tunnistamaan henkilöitä, jotka ovat haavoittuvaisia ajautumaan radikalisoitumiseen ja väkivaltaiseen ekstremismiin. IVP:n ensisijainen käyttötarkoitus onkin ennaltaehkäisyssä. Ohje on koostettu ekstremismia ja väkivaltaa käsittelevästä kirjallisuudesta, ja se on validoitu testaamalla ohjetta 89 tunnettuun ekstremistiseen väkivaltaan osallistuneeseen henkilöön. (Cole, Alison, Cole & Alison 2009.)

IVP:n kriteeristö koostuu yhteensä 16 riskitekijästä, joista 11 on niin sanottuja ”mustia” ja viisi ”punaisia”. Mustat riskitekijät voivat olla osoitus käynnistä olevasta radikalisoitumisesta, mutta punaisen tai useiden punaisten riskitekijöiden läsnäolo on osoitus yksilön suuntautumisesta väkivaltaiseen ekstremismiin. Ohjeistuksena IVP:ssa onkin, että tiettyjä punaisia riskitekijöitä ilmentävästä henkilöstä tulisi välittömästi ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle. Osan riskitekijöiden osalta tehtävä harkintaa ennen ilmoituksen tekoa, sillä riskitekijään saattaa liittyä tulkinnanvaraisuutta. Yksittäisen riskitekijän ilmentäminen ei ole kaikissa tapauksissa yksiselitteistä. (Cole ym. 2009). Kriteeristö on esitelty liitteessä (Liite 2). Osa mustista kriteereistä yksinään on hyvin heikko tai ei indikaattori lainkaan, joten IVP:n käytössä on myös syytä suorittaa kokonaisarviota ja muita lisäarviointimenettelyjä ennen varsinaisia jatkotoimenpiteitä. IVP:ssa kriteeristö koostuu riskitekijöistä ja varoittavista käyttäytymisestä havaittavista merkeistä. Tekijöitä ei ole eritelty vaan kaikki kriteerit luetaan riskitekijöiksi. Suojaavia tekijöitä ei IVP:n arviointimallissa ole huomioitu.

8.3 Historical Clinical Risk Management-20

HCR-20 (Historical Clinical Risk Management-20) on yleisimmin Suomessa niin sanotun perinteisen väkivallan riskinarviointiin käytetty sovellus. Kyseistä sovellusta käytetään laajasti myös muualla maailmassa ja sitä on tutkittu runsaasti. Tutkimuksissa sovellus on todettu ainakin väestötasolla reliabiliteetiltaan ja validiteetiltaan hyväksi. (Eronen, Kaltiala-Heino & Kotilainen 2007). HCR-20 on tarkoitettu laaja-alaisesti väkivallan uhkan arviointiin eri organisaatioihin. Ensimmäinen HCR-20 versio on otettu käyttöön 1995 ja vuonna 2013 käyttöön otettiin sovelluksen kolmas versio. Sovellus on tarkoitettu yli 18-vuotiaiden arvioimiseen. (MHLPI 2016.) HCR-20 perustuu 20 riskitekijään, jotka jaettu kolmeen riskikategoriaan. Riskitekijöistä 10 on historiallisia eli HCR:n luokittelun mukaan staattisia tekijöitä. Historiallisten tekijöiden arviointi perustuu käytettävissä olevaan dokumentteihin. Kliinisillä riskikriteereillä, joita on viisi, pyritään arvioimaan nykyhetken eli dynaamisia tekijöitä. Nykyhetken tekijöiden arvioi-

minen perustuu henkilön käyttäytymiseen. Loput viisi tekijää ovat riskinhallinnallisia, toisin sanoen kyseiset tekijät perustuvat tulevaisuuden ennakointiin ja ovat siten spekulatiivisia. Arviointi perustuu tulevan toiminnan projisointiin. (Young, Dean & Cidoni 2014.) Riskitekijöiden osalta arvioidaan ensiksi ominaisuuden olemassaolo kolmiportaisella asteikolla: Ei läsnä, mahdollisesti ja läsnä. Tämän jälkeen riskitekijän merkityksellisyys arvioidaan samoin kolmiportaisella asteikolla: matala, kohtalainen ja korkea. Riskitekijän läsnäolon tai merkityksellisyyden arviointi voidaan jättää myös tekemättä, mikäli tietoa ei ole käytössä tai se ei ole mielekästä. HCR-20 kolmannen version lopussa yhteenvetoa varten on arviokohdat henkilön suorittaman väkivallan todennäköisyydestä. HCR-20 tuoreimman version suppeampi arviointilomake liitteenä (Liite 3). (Douglas, Hart, Webster & Belfrage 2013.)

Pressman (2009) on todennut, että HCR-20 ja muut yleistä väkivallan riskiä mittaavat strukturoidut sovellukset eivät ole erityisen tarkkoja ideologista väkivaltaa arvioitaessa. Väkivaltaan motivoivat tekijät ja tekijöiden ominaisuudet poikkeavat toisistaan siinä määrin merkittävästi. Perinteisen väkivallan arviointiin suuntautumisesta huolimatta on HCR-20 opinnäytetyön kannalta relevantti sen laajan käytön, runsaan tutkimisen sekä hyvän ennustavuuden johdosta.

8.4 Terrorist Radicalization Assessment Protocol-18

TRAP-18 (Terrorist Radicalization Assessment Protocol-18) on erityisesti yksittäisten terroristitoimijoiden ja kohdennetun väkivallan arviointiin tarkoitettu tutkimussabluuna tai työkalu. Vähäisestä validoidusta tutkimuksesta johtuen TRAP-18 ei vielä luokitella viralliseksi arviointityökaluksi. Järjestelmä on kuitenkin osoittautunut lupaavaksi. Ensimmäisessä TRAP-18 on tarkoitettu valtion turvallisuusviranomaisten käyttöön. Meloy'n (2016) mukaan työkalun etu on sen soveltuvuus eri ideologioille. TRAP-18 koostuu kahdesta indikaattorikategoriasta. Ensimmäinen kategoria muodostuu kahdeksasta varoitettava käyttäytyminen -tekijästä, jotka ovat suuripiirteisiä ja enemmän dynaamisia. Ilmetessään tekijät viittaavat lisääntyneeseen kohdennetun väkivallan riskiin. Tekijät ovat luonteeltaan sellaisia, että ne erottavat suunnitelmallisemman väkivallan yleisesti hyvin impulsiivisesta ”normaalista” väkivallasta. (Meloy & Gill 2016.)

Toinen kategoria koostuu kymmenestä riskitekijästä, jotka perustuvat tutkimuksien pohjalta yksittäisten terroristien tyypillisiin piirteisiin tai käyttäytymisen erityispiirteisiin. Nämä tekijät eivät luonteeltaan ole yhtä akuutteja, mutta riskitekijän olemassa oleminen voi olla merkki tarpeesta ottaa henkilö lähempään seurantaan. Meloy'n mukaan käytännössä sovellusta kannattaa käyttää siten, että varoitavasta käyttäytymisestä saadun havainnon perusteella käyn-

nistetään tarkemmat arvioinnit ja muut tarvittavat riskienhallinnalliset toimenpiteet. Tarkempan arviointiin ja priorisointiin käytetään myös niin sanottuja tyypillisten piirteiden -tekijöitä. TRAP-18 kriteeristö avattu liitteessä (Liite 4). (Meloy & Gill 2016.)

8.5 Extremist Risk Guidance 22+

Extremist Risk Guidance 22+ (ERG 22+) on tuomittujen ekstremistirikollisten arviointiin käytetty sovellus. Sovellus on käytössä Englannissa ja Walesissa. Järjestelmä luotiin helpottamaan oikein mitoitettujen riskinhallintatoimenpiteiden valintaa esimerkiksi ehdonalaikäsitteilyissä. ERG 22+ -arviointi koostuu kolmesta ulottuvuudesta: sitoutumisesta, aikomuksesta ja kyvystä. Nimensä mukaan ERG 22+ sisältää yhteensä 22 riskitekijää. ERG -arvioinnin lopputuloksena ei saada numeraalista tulosta, vaan Lloydin ja Deanin (2015) mukaan ERG:n riskitekijöiden rooli on enemmänkin kvalitatiivinen eikä summaarinen. Riskitekijöiden yhteistulos onkin heidän mukaansa eräänlainen tarina kyseessä olevasta riskistä. Toisin kuin kahdessa muussa väkivaltaisesti radikalisoituneiden ja ekstremistien arviointiin tarkoitettussa työkaluissa, VERA 2:ssa ja MLG:ssa, ei ERG 22+:n riskitekijöissä viitata suoranaisesti väkivaltaan. ERG 22+-riskitekijät esiteltä tarkemmin liitteessä (Liite 5). (Lloyd & Dean 2015.)

Lloyd ja Dean (2015) myöntävät, että ERG-22+ on vielä kehitysvaiheessa. Vähäisen otannan johdosta työkalun osoitettu validiteetti ja reliabiliteetti muodostaa suurimman työkaluun liittyvän ongelman. Tämän takia työkalun käyttö edellyttääkin arvioijalta runsasta ammattitaitoa ja arvioinnin lopputulos on aina laadullinen. (Lloyd & Dean 2015.)

8.6 Multi-level Guidelines

Multi-level Guidelines (MLG) on ryhmään kuuluvan yksilön tai useamman yksilön muodostaman väkivallan uhkan arvioimiseksi luotu työkalu. Esimerkiksi terroristinen väkivalta usein on liitoksissa ryhmään, jolloin perinteiset yksilölle tarkoitetut riskinarviointisovellukset toimivat rajoitetusti. MLG koostuu neljästä piiristä (domain). Ensimmäinen piiri koostuu yksilöä käsittelevistä riskitekijöistä, joissa ei juurikaan huomioida yksilön kuulumista ryhmään. Toinen piiri koostuu yksilön ja ryhmän suhteita tarkastelevista riskitekijöistä. Kolmas piiri käsittelee ryhmän prosesseja ja rakennetta. Viimeinen piiri käsittelee ryhmän ja yhteiskunnan välisiä tekijöitä. Riskitekijöitä piireissä on yhteensä 20 ja ne on esiteltä opinnäytetyön liitteessä (Liite 6). MLG on tarkoitettu käytettäväksi ammattilaisten toimesta moninaisissa toimintaympäristöissä. (Cook 2014.)

8.7 Workplace Risk Assessment-20 ja Employee Risk Assessment-20

Workplace Risk Assessment-20 (WRA-20) ja Employee Risk Assessment-20 (ERA-20) muodostavat kaksiosaisen arviointityökalun työpaikkojen käyttöön. WRA-20 on rakennettu työpaikan yleiseen riskiarviointiin, kuitenkin tarkastelun pääpainon ollessa väkivallan uhkassa. WRA-20 on tarkoitettu yrityksen turvallisuus-, terveys- ja henkilöstötehtävissä toimivan henkilökunnan käytettäväksi. ERA-20 vastaavasti on tarkoitettu yksittäisen työntekijän muodostaman uhkan arvioimiseksi. ERA-20 on pikemmin tarkoitettu koulutettujen arvioitsijoiden, lääkäreiden, psykologien ja vastaavien käytettäväksi. ERA-20 tarjoaa kuitenkin tukea päätöksen tekijöille siitä, kuinka huolissaan työntekijän käytöksestä tulee olla. (Workplace.Calm 2016.)

WRA-20 ja ERA-20 ovat pitkälti kaupallistettuja ja siten maksullisia. Arviointityökaluja ei ole tieteellisesti arvioitu. Yrityksen kotisivulta ei löydy viittauksia työkaluja tutkiviin tieteellisiin artikkeleihin eikä julkaisuihin. Myöskään niiden arviointikriteereitä ei ole Internetistä löydettävissä, vaikka useissa tutkimuksissa kyseisiin työkaluihin nimeltä viitataan.

8.8 Arviointisovellusten analysointi

Luvussa tarkasteltujen työkalujen lisäksi on olemassa runsaasti muitakin uhka- ja riskiarvioiden tekemiseksi tarkoitettuja sovelluksia. Tarkastelun ja analysoinnin kohteeksi on valittu aiemmin tässä luvussa esitellyt työkalut. Valinnan perusteena on työkalujen opinnäytetyön aiheeseen liittyvä käyttötarkoitus. Toisaalta tarkasteltavaksi on myös valittu muunlaiseen arviointiin tarkoitettuja työkaluja. Esimerkiksi HCR-20 on valittu analysoitavaksi sen hyvän ennustavuuden ja laajan käytön johdosta. WRA-20 ja ERA-20 työkaluja ei ole analysoitu, koska työkaluihin liittyvää materiaalia ei ole ollut saatavilla. Työkalut kuitenkin esiteltiin luvussa niihin muualla opinnäytetyössä tehtyjen viittausten johdosta. Lisäksi WRA-20 ja ERA-20 ovat osin korkeakouluympäristöön sovellettavissa. Analyysimenetelmäksi valikoitui sisällönanalyysi, koska aineiston keskinäisen erilaisuuden johdosta muilla analyysimenetelmillä ei olisi saavutettu haluttua tulosta. Analysoinnissa keskityttiin siihen, mistä arviointikriteereistä, millaisesta arviointiasteikoista ja muista erityispiirteistä tarkasteltava työkalu koostuu. Analysoinnilla pyrittiin löytämään perusrakenne ja arviointikriteerit tutkimuksen tavoitteena olleen työkalun muodostamiseksi. Vastaavasti analysoinnilla eliminoitiin selkeästi suomalaisen käyttöympäristöön soveltumattomat arviointikriteerit.

Luvussa esitellyt arviointimallit ja sovellukset ovat valtaosin tieteellisin menetelmin kehitettyjä ja tarkasteltuja. Kaikki sovellukset ERA-20 ja WRA-20 lukuun ottamatta ovat luotuja empiirisen tutkimuksen keinoin. Työkalujen tarkkuuteen ja ennustavuuteen liittyvät arvioinnit

ovat kuitenkin vielä tätä opinnäytetyötä tehtäessä vaillinaisia valtaosassa tarkastelluissa työkaluissa. Työkalujen validiteetti ja reliabiliteetti kuitenkin tämän opinnäytetyön ja arviointityökalun näkökulmasta ovat riittäviä. Lopputuloksena syntyvää arviointityökalua ei ole tarkoitus käyttää perusteena pakkokeinoille, oikeustoimille eikä muuten arvioinnin kohteena olevan yksilön laillisia oikeuksia heikentäen. Toisin kuin valtaosaa analysoinnin kohteena olevista arviointityökaluista on tarkoitettu käytettävän. Täten niihin kohdistuvat erityiset vaatimukset tarkkuudesta ja ennustavuudesta. Mikäli opinnäytetyön yhteydessä kehitettävä arviointityökalu tulisi myös edellä mainittuun vaativaan arviointikäyttöön, tarvittaisiin lisää Suomen olosuhteissa tehtyä empiiristä tutkimusta.

Valtaosa tarkastelluista sovelluksista oli ensisijaisesti tarkoitettu viranomaiskäyttöön. Kuitenkin monet mallit ovat kehittäjiensä mukaan käytettävissä muissakin toimintaympäristöissä. Esimerkiksi VERA2, HCR-20 ja MLG ovat tällaisia sovelluksia. Kuitenkin aiheeseen liittyviä sovelluksia verrataan lähes poikkeuksetta toisiinsa, myös kehittäjien itsensä toimesta. Tämä antaa viitteitä siitä, että myös muut kuin edellä kappaleessa luetellut sovellukset olisivat tarvittaessa käytettävissä alkuperäisen käyttötarkoituksensa ulkopuolella. Lisäksi IVP:n luonne avointen tietolähteiden sovelluksena tekee siitä soveltuvan korkeakouluympäristöön, jossa arviointiin käytetty tieto on luonteeltaan enemmän julkista kuin salaista ja peräisin henkilöstön itsensä tekemistä havainnoista. Sellaisenaan korkeakouluihin käytettäväksi ei tarkastelluista sovelluksista sopinut yksikään.

Analyysissa ei löytynyt työkaluille muuta yhteistä selkeää rakennetta kuin se, että ne ovat kaikki niin sanottuja strukturoituja arviointimalleja. Kaikki työkalut koostuivat useista arviointikriteereistä. Vähimmillään arviointikriteereitä oli 16 ja enimmillään 30. Osassa työkaluissa oli riskitekijöiden lisäksi myös suojaavia tekijöitä. Tällaisia työkaluja olivat VERA ja HCR-20. Tosin HCR-20 osalta riskikriteerien suojaavuus tulee huomioida riskikriteereitä arvioitaessa, sillä arviointilomake on rakennettu niin, että riskikriteeri voi olla suojaava tai haitallinen henkilöstä ja tilanteesta riippuen. Noin puolessa analysoiduista sovelluksista sisälsi varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkkejä tai niihin verrattavia arviointikriteereitä. Kyseisissä tekijöissä tarkasteltiin yksilön toimintaa, joka jotenkin viittaa henkilön muodostamaan väkivallan riskin kasvamiseen. Työkaluista oli havaittavissa arviointikriteeriryhmiä, joissa tarkasteltiin esimerkiksi henkilön kykyä, motivaatiota, historiallisia rasitteita, sen hetkistä käyttäytymistä, häneen kohdistuvia ulkoisia tekijöitä sekä päihde- ja mielenterveysongelmia.

Osa analysoitujen työkalujen arviointikriteereistä on luonteeltaan sellaisia, ettei niitä ole väkivaltaisen ekstremismin riskienarvioinnissa välttämättä mahdollista tai mielekäästä käyttää. Erityisesti näin on suomalaisten korkeakoulujen tekemissä riskienarvioinnissa. Syyt liittyvät

pääosin tarvittavan tiedon saatavuuteen korkeakouluissa tai kyseisen tiedon lailla salassa pidettäväksi määrätystä asemasta. Pääasiallisesti tällaiset arviointikriteerit liittyivät henkilön terveystietoihin ja rikoshistoriaan. Myös monet arvioitavan menneisyyteen liittyvät arviointikriteerit ovat korkeakouluille usein saavuttamattomissa olevaa tietoa.

Esiteltujen sovellusten riskitekijöistä osa ei sellaisenaan eikä ilman pohdintaa ole soveltuvia Suomen oloihin tarkoitettuun arviointityökaluun. Saatu sotilaallinen koulutus katsotaan pelkästään riskitekijäksi eli riskiä lisääväksi tekijäksi. Kyseinen riskitekijä on arvioitavan väkivaltaisen ekstremistisen väkivallanteon suorittamiseen tarvittavaa kykyä mittaava ominaisuus. Sotilaallinen koulutus ei suomalaisessa yhteiskunnassa varsinkaan korkeakouluikäisillä ole kuitenkaan mitenkään poikkeavaa. Valta-osa ikäluokan miehistä edelleen suorittaa aseellisen varusmiespalveluksen. Puolustusvoimat tekevät palveluskykyä kartoittavia toimenpiteitä koko varusmiespalveluksen ajan. Lisäksi onnistuneesti suoritettu varusmiespalvelus antaa onnistumisen tunteita ja ehkäisee syrjäytymistä. (Laukkala ym. 2013.) Voidaankin pohtia voisiko onnistunut asepalveluksen suorittaminen olla Suomessa ennemminkin väkivaltaiselta radikalisoitumiselta suojaava tekijä. Toki on todennäköistä, että asepalveluksen suorittaneen kyky väkivallan suorittamiseksi on korkeampi kuin vastaavan ikäisen asepalvelusta suorittamattoman henkilön.

Arviointiasteikko oli kolmiasteinen noin puolessa työkaluista. Toinen puolisko oli joko tarkastuslistanomainen tai sitten arviointiin ei otettu kantaa, jolloin päätäntävalta arvioinnin tekemisestä strukturoitua rakennetta lukuun ottamatta on jätetty arvioitsijalle. Analysoiduista työkaluista mikään ei perustunut eikä pyrkinyt automatisoituun päätöksen tekoon. Mikä on aiheeseen liittyville strukturoiduille työkaluille tyypillistä. Taulukossa 2 on esitetty keskeisimmät ominaisuudet analysoiduista arviointityökaluista.

Analysoitu sovellus	Ensisijainen käyttötarkoitus	Vuosi	Riskitekijät	Suojaavat tekijät	Riski-kriteerit yhteensä	Asteikko
VERA	Ekstremisestä teosta vangittujen arviointi	VERA 2008/ VERA2 2010	26	6	32	3-portainen ilmeneminen
IVP	Radikalisoitumisvaarassa olevat	2009	16	Ei	16	Tarkastuslista

Analysoitu sovellus	Ensisijainen käyttötarkoitus	Vuosi	Riskitekijät	Suojaavat tekijät	Riski-kriteerit yhteensä	Asteikko
HCR-20	”Perinteisen” väkivallan riskinarviointiin moninaisissa ympäristöissä	1. versio 1995/ 3. versio 2014	20	Noin 5	20	3-portainen ilmeneminen ja merkityksellisyysarviointi
TRAP-18	Yksittäisten toimijoiden arviointiin turvallisuusviranomaisille	2015-2016	18	Ei	18	Tarkastuslista
ERG22+	Ekstremisistä teosta vangittujen arviointi	2011	22 + ns. tapauskohtainen tekijä	Ei	22	Tarkistuslista
MLG	Monipuolisiin käyttöympäristöihin ryhmäperustaisen väkivallan arviointiin	2013	20	Ei	20	3-portainen ilmeneminen ja merkityksellisyysarviointi
WRA-20/ ERA-20	WRA työpaikan arviointiin ja ERA työntekijän	2000	20	*	20	*

* = Tieto ei käytettävissä

Taulukko 2: Tarkasteltujen arviointisovellusten ominaisuudet

Osan työkalujen kohdalla ongelmalliseksi analysoinnin kannalta muodostui tulkinnalliset kysymykset. Esimerkiksi HCR-20 osalta osa arviointikriteereistä on tulkittavissa suojaaviksi tai riskeä lisääviksi tekijöiksi arvioitavan tilanteesta riippuen. Useat analysoiduista työkaluista suhteellisen tuoreita ja kehittyviä, kuten taulukko 2 kehittämisvuosisarake osoittaa. Näin ollen kehitystä työkalujen riskitekijöihin ja rakenteeseen tulenee.

9 Arviointityökalun kehittäminen

Opinnäytetyössä tavoitteena on työkalu, jolla pyritään tunnistamaan ja arvioimaan henkilön väkivaltaisen radikalisoitumisen muodostamaa riskiä. Arviointityökalu pyritään muodostamaan analysoimalla maailmalla väkivallan uhkan ja radikalisoitumisen arvioimiseksi käytössä olevia sovelluksia. Valmiiden riski- ja uhka-arvio -työkalujen analysoinnilla pyritään löytämään soveltuvat riskitekijät ja arviointimenetelmät. Analysoinnin päätteeksi muodostetaan ensimmäinen versio riskinarviointityökalusta. Lopullisen arviointityökalun muodostamiseksi työkalun luonnosversio lähetetään arvioimista varten radikalisoitumisen, poliisitoiminnan, psykologian ja korkeakoulujen turvallisuustoiminnan ammattilaisille. Tällä menettelyllä pyritään arviointityökalua erityisesti mukauttamaan suomalaisiin korkeakouluihin soveltuvaksi. Tällöin arviointityökalu saadaan myös ennen julkaisuaan muiden kuin kehittäjän kriittisen arvioinnin kohteeksi.

Tavoitteena oleva arviointityökalu tulee korkeakouluille käyttöön, jossa painopiste on ilmiön tunnistamisessa ja tilanteen vakavuuden arvioinnissa. Työkalulla tarkoitus ei ole saada juridisesti pitävää näyttöä eikä sen pohjalta ei luoda henkilölle lääketieteellistä hoitosuunnitelmaa. Ensisijaisena tavoitteena työkalulla on se, että väkivaltaisen radikalisoitumisen ilmiö tunnistetaan. Lisäksi sitä voidaan käyttää korkeakoulun tekemien riskinhallintatoimenpiteiden mittasuhteiden määrittämiseen, kun ollaan varmistuttu henkilön mahdollisesta radikalisoitumisesta ja tilanteen vakavuudesta.

9.1 Ensimmäinen versio riskinarviointityökalusta

Ensimmäinen versio eli niin sanottu luonnos riskinarviointityökalusta laadittiin alan kirjallisuuden ja muiden arviointisovellusten analysoinnin perusteella. Riskinarviointityökalun perusrakenteeksi valikoitui tarkistuslistamainen rakenne. Työkalu koostuu arviointiasteikosta, riskikriteereistä ja arviointiin liittyviä tietoja varten olevista tietokentistä. Työkalun alkuun tehtiin tietokentät, joihin voidaan täyttää arvioon liittyvää perustietoa. Kuten arvioitavan nimi, arviointipäivä ja korkeakoulu, jossa arviointi suoritetaan. Vastaavasti arviointilomakkeen loppuun lisättiin kenttä arvioinnin aikana tehtyjä havaintoja sekä johtopäätöksiä ja riskinhallintasuunnitelmaa varten.

Riskitekijöitä työkalun ensimmäiseen versioon kertyi analysoinnin pohjalta 22 kappaletta. Valtaosa valikoituneista riskitekijöistä liittyi arvioitavan motivaation, väkivaltaiselle radikalisoitumiselle altistavien tekijöiden ja väkivaltaiseen radikalisoitumiseen viittaavien käyttäytymis-

mallien havainnointiin. Riskitekijät ensimmäiseen versioon valittiin niiden muissa aiheeseen liittyvissä sovelluksissa esiintymisen ja aiheeseen liittyvän kirjallisuuden perusteella. Aineistona olleet arviointisovellukset olivat valtaosin empiirisen tutkimuksen tuloksena kehitettyjä. Valitsemalla riskitekijät näistä sovelluksista varmistuttiin siitä, että ensimmäisen versioon riskinarviointityökalua päätyvät kriteerit ovat valideja. Kaikki valitut riskitekijät ovat esiintyneet vähintään yhdessä toisessa arviointimallissa. Valtaosa riskitekijöistä on kuitenkin esiintynyt kahdessa tai useammassa sovelluksessa. Ensimmäiseen versioon valitut riskitekijät eivät välttämättä esiinny sanatarkasti toisissa sovelluksissa. Moni riskitekijä on aineistona olleisiin arviointityökaluihin verrattuna tarkemmin kuvattuna ensimmäisessä riskinarviointityökalun versiossa.

Riskitekijät valikoituivat sen perusteella kuinka ne soveltuvat suomalaiseen korkeakouluun sekä siellä tehtävään arviointiin. Merkittävänä valintakriteerinä ensinnäkin oli tiedon käytettävyys. Eli onko korkeakoulun henkilökunnan mahdollista saada arviointikriteeristä tietoa arvioitavan käytöksen tai avointen lähteiden perusteella. Toisena valintaperusteena oli arviointikriteerin soveltuvuus suomalaiseen yhteiskuntaan ja korkeakoulumaailmaan. Analysoiduissa sovelluksissa kriteerit saattavat olla suunnattuja esimerkiksi tuomittujen terroristien arviointiin. Tällöin riskikriteeri ei välttämättä sovellu ainakaan suoraan korkeakouluopiskelijan arviointiin. Kolmantena valintakriteerinä oli se, onko kyseisellä riskikriteerillä kykyä indikoida väkivaltaista radikalisoitumista suomalaisessa korkeakoulussa. Osa analysoitujen sovellusten riskitekijöistä oli sellaisia, ettei niiden perusteella voi tehdä edes vähäisiä päätelmiä henkilön radikalisoitumisesta.

Ensimmäisestä versiosta jätettiin pois esimerkiksi arvioitavan päihteiden käyttöön, mielenterveyteen ja rikoshistoriaan liittyvät riskitekijät. Valintaan päädyttiin siitä huolimatta, että kyseiset riskitekijät ovat yleisiä analysoiduissa arviointityökalussa. Perusteena valinnalle oli se, että korkeakouluilla ei ole laillista pääsyä terveystai rikostietoihin. Lisäksi tällä on haluttu välttää se, että arvioitavan mahdollista mielenterveysongelmaa yritetään diagnosoida ilman vaadittavaa pätevyyttä. Päihteiden käyttöä ei ole huomioitu riskitekijäksi myöskään moneen analysoiduista työkaluista. Osittain se johtuu siitä, että päihteiden vaikutusta ekstremistiseen väkivaltaan ei pidetä yhtä merkittävänä kuin mitä se on perinteisessä väkivallassa. Lisäksi riskinarviointityökalun ensimmäisestä versiosta jätettiin pois arvioitavan kykyä mittaavat ominaisuudet. Tähän päädyttiin siksi, että korkeakoulun tulisi ilmoittaa asiasta poliisille kun on tarpeen miettiä kuinka kyvykäs arvioitava henkilö teon toteuttamiseen on. Tällöin siis on jo tultu tulokseen, että henkilö on potentiaalinen ekstremistisen teon toteuttaja. Asiantuntijoiden perusteltujen kehitysehdotusten johdosta voidaan pois jätettyjä riskitekijöitä ottaa mukaan lopulliseen riskinarviointityökalun versioon.

Riskitekijöiden lisäksi Meloyn ja Gillin TRAP-18 -mallista (2016) valikoitui kaikki kahdeksan varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkkiä. Nämä valittiin, koska ne ovat indikaatio lisääntyvästä uhkasta ja sen johdosta merkittävä osa korkeakoulujen turvallisuuden varmistamista. Varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkit ovat laajasti erityisesti kohdennetun väkivallan uhan arvioimiseen maailmalla käytettyjä. Tunnusmerkeillä on myös osoitettu olevan yhteys terroristiseen tai ekstremistiseen väkivaltaan. Suojaavista tekijöistä valittiin viisi suomalaiseen yhteiskuntaan, korkeakouluun ja kontekstiin sopivaa. Kaikki suojaavat tekijät ovat peräisin VERA:sta, jossa niitä radikalisoitumisen arviointiin soveltuvista työkaluista ainoana on. Myös ensimmäiseen kehitysversioon valittujen varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkkien ja suojaavien tekijöiden taustalla on empiirinen tutkimus. Arviointikriteereitä ensimmäiseen versioon riskinarviointityökalusta kertyi kaiken kaikkiaan 35 kappaletta.

Arviointiasteikko valikoitui kolmiportaiseksi, joka antaa riittävän tarkkuuden arvioinnille, mutta ei pakota arvioitsijoita takertumaan liian pieniin yksityiskohtiin. Ensimmäiseen versioon laadittiin ohjeistus ja käyttöperiaatteet prosessin aikana heränneiden kysymysten ja aiheeseen liittyvän kirjallisuuden ilmituomista ongelmakohdista. Ohjeissa korostetaan tärkeimpiä havaintoja ja käytettävyyden varmistamiseksi ohje tehtiin mahdollisimman lyhyeksi. Ensimmäinen versio ohjeineen on opinnäytetyön liitteenä (Liite 7).

Riskinarviointityökalun ensimmäinen versio lähetettiin sähköpostitse arvioitavaksi runsaalle kahdellekymmenelle asiantuntijalle. Joukkoon lukeutui muun muassa neljä radikalisoitumiseen tai uhka-arvioihin erikoistunutta poliisimiestä, joista kolme kuului päällystään. Poliisimiehille esitettiin pyyntö välittää arviointipyyntö myös heidän mahdollisille asiantuntijakollegoille ja muille ryhmänsä jäsenille. Psykologeja kohderyhmään kuului neljä. Radikalisoitumisen, ekstremismin ja terrorismin tutkijoita joukkoon kuului yhteensä seitsemän. Lisäksi ensimmäinen versio riskinarviointityökalusta lähetettiin Laurean turvallisuuspäällikkö Tiina Rannalle, joka edelleen lähetti työkalun palautteen antamista varten ammattikorkeakoulujen turvallisuusverkostolle. Kohderyhmälle annettiin mahdollisuus esittää palaute anonymisti, jotta varmistuttaisiin mahdollisimman suuresta vastausprosentista. Aikaa palautteen antamiselle annettiin hiukan yli kaksi viikkoa, joka on riittävä aika kyseessä olevan arviointipyyntöön laajuuteen nähden. Tällä ajalla varmistuttiin myös siitä, että opinnäytetyö ja arviointityökalu pysyvät RAVET-hankkeen luomassa aikataulussa.

9.2 Palaute arviointityökalun ensimmäisestä versiosta

Yleisesti tarkasteltuna saatu palaute oli positiivista ja kannustavaa. Erityisesti ammattikorkeakoulujen turvallisuusverkoston jäsenten, muiden korkeakouluissa sekä oppilaitoksissa työskentelevien antaman palautteen mukaan työn aihe on ajankohtainen ja työkalu tarpeellinen. Vastaajista ainoastaan Näsi (2016) katsoi, että esitelty riskinarviointityökalu sopisi luonteeltaan enemmänkin vain poliisin tai terveydenhoitohenkilöstön käyttöön. Hän korosti riittävää ammattitaitoa arvioinnin tekemiseen. Esimerkkinä riittävän ammattitaidon omaavasta henkilöstä Näsi mainitsi muun muassa psykologin. Myös Sivonen (2016) totesi, että laadittu riskinarviointityökalu vaatii arvioijalta paljon ammattitaitoa. Muutenkin kohderyhmän antamassa palautteessa korostui jo ensimmäisessä kehitysversiossa painotettu huolellisuus- ja ammattitaitovaatimus arviointia suoritettaessa. Moni vastaaja piti tärkeänä, että arvioinnissa on mukana riittävästi arviointiin koulutettu henkilö.

Poliisimiesten osalta tuli keskitetty vastaus poliisin uhka-arvioimisen asiantuntijayksiköltä keskusrikospoliisista. Tämä luonnollisesti vaikutti merkittävästi poliisimiehiltä tulleen palautteen määrään. Lisäksi monet muut palautteen antajat olivat käsitelleet työkalun työryhmässä, mutta lähettäneet yhden kootun lausunnon. Osalle kohderyhmän jäsenistä ei sähköpostitse lähetetty arviointipyyntö ollut myöskään mennyt perille tai vastaaja oli ollut pois työsähköpostinsa äärestä. Näin ollen todellisen vastausprosentin määrittäminen on lähes mahdotonta. Näiden syiden johdosta ei ole järkevää tarkastella palautteiden vastausprosenttia eikä otantaa yleistä tasoa tarkemmin. Määrällisesti palaute vastasi opinnäytetyöntekijän ennakoarviota. Palautteen laatu sen sijaan oli huomattavasti etukäteen toivottua parempi.

Kohderyhmältä saadun palautteen perusteella luotiin kehittyneempi versio riskinarviointityökalusta. Palautteen antajilla toisiinsa verrattuna erilainen koulutustausta ja he toimivat myös hyvin erilaisissa työtehtävissä. Tämä luonnollisesti heijastui myös saadussa palautteessa. Monet erilaiset näkökulmat olivat myös yksi syistä, miksi valittuun tiedonkeruumenetelmään päädyttiin. Palautteen huomioinnissa toisen version kehittämiseen kuitenkin jouduttiin tekemään jossain määrin valikointia. Kaikkea saatua palautetta ei ollut mahdollista huomioida, sillä palautteessa ilmeni myös vastakkaisia näkemyksiä. Tällöin valintaperusteena toimi palautteen antajan aihekohtainen tietämys ja kokemus käsillä olevaan teemaan liittyen. Luonnollisesti valintaan vaikutti myös kehittäjän näkemys siitä, mitkä kehitysehdotukset ovat työkalun kokonaisuuden kehittämisen kannalta parhaimpia.

9.3 Riskinarviointityökalun toisen kehitysversion luominen

Ohjeistuksesta saatu palaute oli osittain ristiriitaista. Toisaalta pidettiin hyvänä, että ohje on tiivis. Osa jopa toivoi ohjeen olevan vieläkin napakampi. Toisaalta kehittämissuhteissa kuitenkin esitettiin, että ohjeessa otettaisiin kantaa joihinkin lisäkohtiin, jolloin ohje pitenisi väistämättä. Esimerkiksi korkeakoulun ja sen työntekijöiden ilmoitusvelvollisuuteen ja -oikeuteen liittyvään ohjeistukseen toivottiin tarkennusta usean vastaajan toimesta. Eli milloin korkeakoulu saa luovuttaa tietoa huolen herättävästä opiskelijasta ja milloin vastaavasti tulee ilmoittaa tällaisesta tapauksesta eteenpäin. (Koskelainen 2016, Martikainen 2016, Stenberg 2016.) Martikainen (2016) palautteessaan toivoi, että työkalussa olisi myös mukana listaus arviointitoimintaan liittyvästä lainsäädännöstä.

Alkuperäinen tavoite oli, että ohje olisi mahdollisimman ytimekäs. Palautteessa kuitenkin ilmeni sellaisia havaintoja, että ohjetta oli hiukan laajennettava. Pyrkimyksenä kuitenkin edelleen oli pitää ohje mahdollisimman tiiviinä, jotta ohje olisi mahdollisimman käyttäjätavallinen. Ohjeistuksesta saadun palautteen perusteella lisättiin työkalun käyttämiseen liittyviä linjauksia tietyiltä osin. Esimerkiksi tarkennettiin ilmoitusoikeutta ja -velvollisuutta koskevia ohjeita sekä lisättiin niihin liittyvä säännöstausta. Työkalun ohjeeseen lisättiin myös palautteessa ehdotettu lyhyt listaus tärkeimmistä aiheeseen liittyvästä laeista. Listasta ei haluttu tehdä täydellistä, koska vähän ja epäsuorasti korkeakouluissa tehtävää arviointitoimintaa koskevia lakeja on runsaasti. Toisaalta lainsäädäntö päivittyy jatkuvasti, jolloin myös listaus vaatisi aktiivista päivittämistä. Tähän ei kuitenkaan opinnäytetyönä toteutetussa projektissa ole mahdollisuutta. On varminta, että lainsäädäntöön paneutunut henkilö tarkastaa toimintaan liittyvät ajankohtaiset säädökset ajoittain. Tällöin varmistutaan siitä, että toiminta on voimassa olevan lainsäädännön puitteissa tehtyä.

Ammattikorkeakoulujen tiedonsaantioikeuksiin arkaluontoisen tiedon osalta huomiota kiinnitti muutama vastaaja. Palaute liittyi eritoten arvioitavan mielenterveyden häiriöihin tai muihin siihen verrattaviin turvallisuutta mahdollisesti heikentäviin tiloihin, josta oleva arkaluontoinenkin tieto olisi tarvittaessa saatavissa korkeakoulun käyttöön. Ammattikorkeakoululain säädösten nojalla ammattikorkeakouluilla on mahdollisuus saada turvallisuuden varmistamiseksi myös arkaluontoista tietoa. Ranta (2016) korosti, että hänen tietämässään tapauksissa mielenterveyden ongelmilla on usein ollut vaikutusta korkeakouluissa ilmenneisiin uhkatapauksiin. Lisäksi Ranta mainitsi, että usein epäilykset henkilön mahdollisista mielenterveysongelmista ovat heränneet korkeakoulun henkilökunnan tekemien havaintojen perusteella. (Ranta 2016, Sillanpää 2016, Ammattikorkeakoululaki 932/2014.)

Saadun palautteen perusteella riskinarviointityökalun lopulliseen versioon lisättiin riskitekijäksi arvioitavan mahdolliset mielenterveysongelmat. Mielenterveysongelmat ovat tärkeä riskikriteeri myös analysoiduissa riskinarviointisovelluksissa, joten riskitekijän lisääminen oli erittäin perusteltua. Kyseisen riskikriteerin lisääminen työkaluun velvoittaa korkeakoulujen henkilökuntaa kuitenkin entistä suurempaan huolellisuuteen arviointia tehdessä sekä siihen liittyviä lomakkeita säilyttäessä ja mahdollisesti luovutettaessa. Myös tietoa arviointiin pyytävien henkilöiden tulee tietää milloin perusteet arkaluontoisen tiedon saamiselle täyttyvät ja milloin eivät.

Sivonen (2016) palautteessaan kiinnitti huomiota arvioinnin tekemiseen tarvittavan tiedon saannin ongelmallisuuteen. Ensimmäinen versio esitetystä arviointityökalusta Sivosen mukaan vaatii runsaasti yksityiskohtaista tietoa, jonka saamiseen ei korkeakouluilla välttämättä ole mahdollisuutta. Riittävän ja eheän tiedon saaminen on haastavaa vaikka arvioijilla on käytössä monipuolinen valikoima rekistereitä ja pääsy lähes kaikkeen mahdolliseen tietoon.

Riskikriteereiden kirjoitusasu vaati selkeyttämistä usean vastaajan palautteen perusteella. Sivistyssanoja ja ammattitermistöä toivottiin muutettavan helpommin ymmärrettävään muotoon. Lisäksi riskikriteereiden kirjoitusasua haluttiin yhdenmukaistettavan. (Stenberg 2016, Mattsson 2016, Kauppila 2016, jne.) Arviointiasteikkoa ei pääsääntöisesti kommentoitu. Jokinen (2016) kuitenkin mainitsi, että suojaavien tekijöiden arviointiasteikon tulisi olla yhdenmukainen muiden riskikriteerien kanssa. Tämä sen takia, että välttyttäisiin virheiltä merkinnässä ja arvioinnissa. Tietokenttiin ei toivottu muita lisäyksiä kuin kenttää arvioinnin tehneiden henkilöiden nimiä varten (Martikainen 2016).

Palautteen perusteella riskikriteereiden kirjoitusasua kehitettiin ja vaikeasti ymmärrettävien sanojen määrää vähennettiin. Varsinaiseen arviointilomakkeeseen ja arviointiasteikkoon esitetyt kehitysehdotukset käytännössä toteutettiin ehdotuksien mukaisesti. Muutokset paransivatkin työkalun käytettävyyttä ja selkeyttä.

Sinkkonen (2016) mukaan vastaavien arviointityökalujen ja tarkistuslistojen ongelma on se, että ne usein perustuvat jälkikäteen tehtyihin havaintoihin jo tapahtuneista teoista. Tällöin on mahdollista kaivaa teon jälkeen esiin merkkejä radikalisoitumisesta, vaikka niitä ei ole ollut havaittavissa ennen tekoa. Sinkkonen korostaakin, että vastaavat kaavakkeet ovat suuntaa antavia. Työkalujen avulla myös vähemmän ilmiön kanssa tekemisissä olevat ihmiset osaavat huolestua ja ilmoittaa asiasta eteenpäin. Sinkkonen myös mainitsee, että painopiste vastaavassa arviointitoiminnassa on siirtymässä arvioitavan rikollisen toiminnan ja väkivaltaisuuden havainnointiin kuin ajatusmaailman ja ideologian arviointiin. Edellä kuvattu suuntaus johtuu

viimeaikaisista tutkimustuloksista. Joissa on havaittu monen rikollisen taustan omaavan ajautuvan ekstremismiin, koska se tarjoaa oikeutuksen käyttää niitä keinoja, joita yksilö on tottunut käyttämään. Tämän johdosta Sinkkosen mukaan olisi järkevää jakaa arviointityökalun riskitekijät esimerkiksi kolmeen luokkaan ja järjestykseen: taipumus väkivallan käyttöön, verkostot ja lähisuhteet sekä radikaali maailmankuva. Järjestys kuvaisi myös riskikriteerinen keskinäistä painotusta. Taipumuksen väkivallan käyttöön ollessa vakavin indikaatio ja radikaalin maailmankuvan ollen vähiten vakava. Sinkkonen kuitenkin korostaa, että havaittaessa sekä viitteitä radikaalista maailmankuvasta että taipumuksesta väkivallan käyttöön on syytä tietenkin huolestua. Myös Martikainen (2016) toivoi, että riskikriteerit olisivat järjestyksessä tai luokittain.

Sinkkonen (2016) ja Martikainen (2016) palautteen perusteella riskitekijät luokiteltiin kolmeen ryhmään. Lisäksi ne laitettiin Sinkkosen esittämään järjestykseen ja riskitekijäksi lisätiin arvioitavan väkivaltaisuutta paremmin arvioiva riskikriteeri. Suojaavat tekijät ja varoittava käyttäytyminen -tunnusmerkit pidettiin edelleen omina ryhminään.

Suojaavia tekijöiden määrää koettiin vähäisenä kahdessa saadussa palautteessa. Lisättäväksi ehdotettiin esimerkiksi arvioitavan parisuhteessa olemista, sitoutumista opintoihin, väkivallatonta kasvuhistoriaa, toimivia stressinhallintakeinoja, päihteettömyyttä ja taloudellista riippumattomuutta. (Mattsson 2016, Kauppila 2016.) Sillanpää (2016) ehdotti, että riskitekijäksi lisätään äärijärjestöjen tunnusmerkkien käyttäminen. Jokinen (2016) palautteessaan pohti mahdollisuutta riskitekijöiden välisestä painottamisesta, jolloin eri riskitekijät eivät näyttäytyisi samanarvoisina.

Suojaavaksi tekijäksi kehitysehdotuksen perusteella lisättiin arvioitavan parisuhteessa olemisen. Meloy ja Gillin (2016) mukaan epäonnistumiset parisuhteessa ovat riskitekijä. Erityisesti yksin toimivilla ekstreemisteillä. Näin ollen parisuhdetta voidaan pitää ekstreemistisen väkivallan riskin vähenemisen kanssa jossain määrin korreloivana. Muiden ehdotettujen suojaavien tekijöiden osalta ongelmallista on, että mahdollinen yhteys ekstreemistiseen väkivaltaan on toistaiseksi tuntematon. Niitä ei myöskään ilmene analysoiduissa ekstreemismien arviointiin tarkoitetuissa sovelluksissa. Riskitekijäksi Sillanpään kehitysehdotuksen johdosta lisättiin myös äärijärjestöjen tunnusmerkkien käyttäminen. Jokisen palautteessaan toivomaa riskitekijöiden painottamista ei toistaiseksi pystytty toteuttamaan. Ongelmallista tämän kehitysehdotuksen toteuttamisessa on ekstreemistisen väkivallan arviointiin liittyvä yleinen ”kehittymättömyys”. Toistaiseksi eri riskitekijöiden suhdetta toisiinsa ei ole pystytty määrittämään, jonka johdosta ekstreemismien ja terrorismin arviointityökaluissa ei toistaiseksi ole määritetty painoarvoja ris-

kitekijöille. Arvioinnit usein ovatkin sen johdosta laadullisia eivätkä aktuaarisia, kuten joidenkin muiden alojen riskien arviointiin tarkoitettut sovellukset ovat.

Mattsson (2016) palautteessaan korosti konsultoinnin merkitystä tilanteissa, joissa huoli herää. Hän totesi, että aina huolen herättyä tulee ottaa yhteyttä asiaan kuuluvaan viranomaiseen. Mattsson painotti myös käytettävän tiedon eheyden ja oikeellisuuden merkitystä oppilaitos- ja korkeakouluympäristössä toimittaessa. Tieto muuttuu matkalla helposti, jolloin väärän arvioinnin mahdollisuus kasvaa. Mattsson lisäksi muistutti siitä, että oikein tehdyn arvioinnin lisäksi myös tiedon kulkeminen tulee korkeakoulussa varmistaa. Ilman tiedon siirtymistä oikealle taholle ei myöskään oikeat toimenpiteet tapahdu.

Sivonen (2016) totesi, että korkeakoulujen ja oppilaitosten tärkein tehtävä on tunnistaa henkilön radikalisoituminen sekä välittää siitä tieto viranomaisille. Erityisesti kyseessä ollessa henkilön radikalisoituminen on Sivosen mukaan tärkeää saada tieto poliisille. Tällöin pystytään suorittamaan kokonaisvaltainen arviointi kyseisestä henkilöstä. Tähän riittäisi Sivosen mukaan yksinkertaisempikin arviointilomake, jolla saataisiin siirrettyä perusteet huolen nousimisen syistä poliisille. Tärkeää on myös, että korkeakouluilla on toimiva yhteistyö poliisin ja muihin aiheeseen liittyviin viranomaisiin. Tällöin huolta herättävistä opiskelijoista saadaan tieto helposti viranomaisille.

Palautteessa nousi esiin myös muutamia vaativiakin kehityskohteita, joiden perusteella on syytä pohtia esimerkiksi jatkotutkimuksia tai -kehitystyötä tehtäväksi aiheen tiimoilta. Esimerkiksi Stenberg (2016) mainitsi, että riskinarviointityökalun niin sanottu inter rater -reliabiliteetti, eli eri arvioijien välisten arviointitulosten yhdenmukaisuus tulee varmistaa. Lisäksi Stenbergin mukaan arviointityökalun validiteetti voitaisiin varmistaa arvioimalla työkalulla jo tapahtuneita tekoja ja toteutumatta jääneitä uhkatilanteita. Koskelainen (2016) esitti tarpeen arviointimanuaalille, jossa ohjeistettaisiin yksittäisten arviointikriteereiden arvioiminen. Koskelainen korosti myös, että tärkeintä arviointitoiminnassa on itse proseduuri. Lomake on vain yksi osa arviointia. Tärkeämpää on tieto siitä, kuka tekee mitä, milloin, miten ja missä.

Koskelaisen ja Stenbergin kehittämisehdotukset ovat myös arviointityökalun kehittäjän mukaan aiheellisia. Opinnäytetyön puitteissa ei näin vaativia ja laajoja kehittämiskokonaisuuksia ole kuitenkaan mahdollista toteuttaa. Stenbergin ehdottaman validiteetin arvioinnin osalta ongelmallista on myös ekstremististen tapausten vähäinen määrä. Erityisesti Suomessa tapahtuneiden tekojen osalta.

Sivosen (2016) mukaan korkeakouluilla olisi hyvä olla valmiina malli uhkaavasti oireilevien henkilöiden käsittelemiseksi. Esimerkiksi missä vaiheessa henkilö on syytä ohjata terveydenhuollon asiakkaaksi. Myös opintojen keskeyttämisen ja opinto-oikeuden peruuttamisen kynnyksiä tulee pohtia. Missä vaiheessa on parempi pitää taukoa tai lopettaa opiskelu? Sivonen kuitenkin korostaa, että korkeakoulun tekemien ratkaisujen ohella on oltava tukevia toimintoja. On varmistuttava siitä, että mahdollisesti radikalisoituva henkilö ei koe lisää radikalisoitumista kiihdyttäviä tapahtumia ilman tukitoimenpiteitä.

10 Opinnäytetyön tulokset

Tässä luvussa tarkastellaan opinnäytetyön johtopäätöksiä. Lisäksi luvussa esitelleen opinnäytetyön tekijän prosessin aikana syntyntä omaa pohdintaa, jonka tarkoitus on avata lisänäkökulmia aiheeseen. Työkalun ja opinnäytetyöprosessin onnistumista ja laatua arvioidaan myös osana tätä lukua. Opinnäytetyön lopuksi tarkastellaan vielä tärkeimpiä lisä- ja jatkotutkimusta vaativia aiheita.

10.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda suomalaisille korkeakouluille riskinarviointityökalu, jonka avulla on mahdollista tunnistaa väkivaltainen radikalisoituminen ja arvioida sen muodostamaa riskiä. Työkalun avulla korkeakoulujen tulisi pystyä myös mitoittamaan omat riskienhallintakeinot paremmin. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka suuntautuminen oli laadullinen. Aineiston muodosti ulkomaalaiset käytössä olevat väkivallan uhkan ja ekstremismin arviointiin tarkoitetut sovellukset. Lisäksi aineistona toimivat edellä mainittuihin arviointisovelluksiin liittyvä kirjallisuus sekä asiantuntijoilta kerätty palaute riskinarviointityökalun ensimmäisestä versiosta.

Ekstremistiseen väkivaltaan ja terrorismiin liittyvien profiilien ja vaihtoehtoisten ennaltaehkäisykeinojen puuttuessa tulee väkivaltaisen radikalisoitumisen seurauksena mahdollisesti tulevan väkivallan estämisen perustua muihin keinoihin. Lupaavalta ennaltaehkäisyn keinolta vaikuttavat riski- ja uhka-arviointityökalut. Tällä hetkellä suuntaus väkivallan riskin arviointiin käytetyissä työkaluissa on vahvasti strukturoiduissa arviointimalleissa. Niiden yliveraisuus verrattuna muihin arviointitapoihin on todettu monissa tutkimuksissa. Strukturoidut mallit ovat esimerkiksi todettu ennustavuudeltaan huomattavasti kliinisiä arviointeja tarkemmaksi. Strukturoitu malli valittiin sen vahvuuksien johdosta myös opinnäytetyön lopputuloksena syntyneelle arviointityökalulle.

Kirjallisuuden ja saadun palautteen perusteella opinnäytetyössä esitellyn kaltainen arviointitoiminta vaatii suurta vastuullisuutta ja ammattitaitoa. Oikeudenmukaisen arvioinnin ja päätöksenteon varmistamiseksi korkeakoulujen prosessien tulee olla selkeät. Arviointitoiminnan tulee lisäksi olla lainmukaista ja noudattaa myös korkeakoulun omia ohjeita sekä määräyksiä. Ammattitaitovaatimuksen täyttämiseksi tulee arvioinnissa olla mukana vastaavaan toimintaan koulutettu henkilö. Myös opintopsykologin käyttäminen arvioinnissa ihmisen käyttäytymisen asiantuntijana on suositeltavaa.

Suurimmat haasteet kehitetyssä työkalussa ja korkeakoulujen suorittamassa arviointitoiminnassa liittyvät tiedon saatavuuteen ja arvioinnin vaativuuteen. Palautteen perusteella haasteellista, erityisesti korkeakouluissa, on arvioinnin suorittamiseksi saavutettavan tiedon saaminen. Käytössä on rajallinen määrä tiedonlähteitä ja arviointi perustuukin pitkälti käyttäytymisen arviointiin. Toinen esiin noussut haaste on arvioinnin vaikeus. Moni vastaaja piti arvioinnin tekemistä vaikeana ja ammattilaista vaativana toimintana. Erityisesti riskikriteereiden ymmärtäminen sekä arvioitavan käyttäytymisen arvioiminen koettiin haastavana.

Ilmoituskynnys toimivaltaisille tahoille, kuten poliisille tai terveydenhuollolle, tulisi pitää edelleen matalana. Vaikka korkeakoulujen itse tekemä riskiarviotoiminta kehittyy ja arviointien tekeminen lisääntyisikin. Huolellisesti tehty arviointikaan ei kaikissa tapauksissa riitä paljastamaan kaikkea tarpeellista. Tärkeintä onkin, että korkeakouluissa kyetään tunnistamaan henkilön radikalisoituminen. Tämän jälkeen tulee huoli ilmaista tahoille, joilla on valtuudet ja paremmat resurssit kattavamman arvioinnin suorittamiseksi. Samalla korkeakoulun on mahdollista saada huolen kohteena oleva arvioitava hänen mahdollisesti tarvitsemaansa hoitoon. Vähintäänkin vastuu asiasta saadaan siirrettyä taholle, jolle se vakavissa tapauksissa kuuluu.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen, ekstremismin ja terrorismin arviointiin käytettävien uhka- ja riskiarviointien ollessa edelleen melko tuore ilmiö liittyy niiden käyttöön suuri epävarmuustekijä ja mahdollisuus virheelliselle arviotulokselle. Opinnäytetyön aikana tehdyissä havainnoissa korostunut on se, että väkivaltaan liittyvän uhkan ja riskien arviointi on edelleen alkutekijöissä. Erityisesti strukturoitujen mallien kehittäminen on lisääntynyt nopeasti vasta 2010-luvulla. Tämä tulee huomioida arvioijien toimesta, niin korkeakouluissa kuin muidenkin aiheen parissa työskentelevien osalta. Virheellisen arvion vaikutukset voivat pahimmillaan olla yksilölle radikalisoitumista kiihdyttävä tekijä. Virheellinen arvio voi lisäksi vaikuttaa yksilön lopuelämään. Alan tutkimus ja käytänteet eivät ole vielä vakiintuneet tasolle, joka loisi perustan laajemmalle soveltamiselle. Edellä kappaleessa esitelty ongelma heijastuu väkisin myös tämän opinnäytetyön yhteydessä luotuun työkaluun.

Saadussa palautteessa aihetta pidettiin ajankohtaisena. Myös opinnäytetyön aihetta ja tavoitetta pidettiin tärkeänä. Harva palautetta antanut kyseenalaisti korkeakoulujen kykyä tai tarvetta suorittaa opinnäytetyössä esiteltyä arviointitoimintaa. Turvallisuusviranomaisten ulkopuolisten tahojen suorittamaan arviointitoimintaan liittyen kuitenkin on runsaasti kysymysmerkkejä. Palautteen perusteella väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyvän riskinarvioinnin suorittaminen korkeakouluissa ei ole täysin ongelmaton. Eikä se ole sitä tämän opinnäytetyön jälkeenkään. Palautteen ja kehittäjän omien havaintojen perusteella kehitettyyn riskinarviointityökaluun liittyy muutamia suuria jatkokehitystarpeita, jotka esitellään jatkotutkimustarpeita käsittelevässä alaluvussa. Kehitettyä arviointityökalua voidaan pitää eräänlaisena pelinavauksena alalle, jossa toiminta on Suomessa ollut toistaiseksi vähäistä. Itse riskinarviointityökalu esitellään liitteessä (liite 8).

10.2 Pohdinta

Korkeakoulujen tavoitteet väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin arviointitoiminnassa ovat hyvin erilaiset kuin mitä ne ovat esimerkiksi poliisilla. Korkeakouluissa pääsääntöisesti tulisi riittää se, että radikalisoituminen tunnistetaan ajoissa ja henkilö saadaan oikeanlaisten palveluiden piiriin. Poliisin ja tietyissä tapauksissa lääkärin tekemissä arvioinneista usein alistetaan henkilö tämän tahdon vastaisin toimenpiteisiin. Tämä asettaa myös käytettävälle arviointimenetelmille suuremmat vaatimukset niiden luotettavuudesta. Korkeakoulujen tekemiin arviointiin ei kuitenkaan tule suhtautua vähättelevästi, sillä se usein saattaa olla ensimmäinen askel kohti näitä henkilöön kohdistuvia tarkempia tutkinta- ja arviointitoimia.

Väkivaltaisen ekstremismin ollessa suomalaisissa korkeakouluissa suhteellisen harvinaista, ainakin toistaiseksi, tulee korkeakoulujen kehittää ja ylläpitää kykyään sekä valmiuttaan arvioinnin suorittamiseksi nyt tilanteen ollessa hallinnassa. Vaikka se tällä hetkellä saattaakin vaikuttaa paikoin liioittelulta. Kyvyn kehittäminen ja ylläpitäminen on tärkeää, kuten kaikki muukin opiskelijoiden turvallisuuden eteen tehtävä työ. Tarpeen ilmetessä tulisi kouluilla olla valmiiksi oleva organisaatio selkeine vastuunjakoineen, prosessit arvioinnin tekemiseksi sekä arvioinnin tekemiseen koulutettu henkilöstöä. Aikaa tai mahdollisuutta väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisylle ja torjunnalle tilanteen ilmetessä ei enää ole. Tällöin korkeakoulu on pakotettu reagoimaan eikä mahdollisuutta ennakoidulle toiminnalle ole.

Useissa ulkomaalaisissa malleissa uhka-arvioiden tekemiseen kouluissa käytetään myös vertaisopiskelijoita ja muita mahdollisia tiedon lähteitä. Suomessa kuitenkin tulee huomioida kohteena olevan henkilön tietojen luottamuksellisuus ja salassapitovelvollisuudet sekä suoma-

laisen yhteiskunnan erityispiirteet. Erityisesti radikalisoitumisvaarassa olevien henkilöiden osalta on syytä noudattaa erityistä huomaavaisuutta, sillä leimaantuminen yhteisön silmissä voi olla viimeinen sysäys väkivaltaiseen radikalisoitumiseen. Edellä mainittujen seikkojen varmistamiseksi arvioinnin tekemisen tulee olla henkilökunnan toteuttama ja kontrollissa kaikilta osin.

Korkeakouluille tulisi mahdollistaa riittävät valmiudet ja mahdollisuudet radikalisoitumisen ennaltaehkäisylle. Korkeakoulujen henkilökunta on valistunutta ja tuntevat ilmiön ainakin pintapuolisesti. Tästä huolimatta väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvälle koulutukselle lienee tarvetta myös korkeakouluissa, kuten sisäministeriön 2015 tekemästä tutkimuksesta oppilaitosten osalta ilmeni. Tämänkin opinnäytetyön aikaan saanut RAVET-hanke on yksi korkeakoulujen valmiutta kehittävä keino. Jatkuva kehitystyö on radikalisoitumisen vastaisessa työssä tarpeellista, jotta korkeakouluissa pystytään vastaamaan mahdollisiin haasteisiin myös tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössä analysoiduista arviointityökaluista parhaiten sellaisenaan Suomeen soveltuisi VERA ja sen myöhemmät kehitysversiot. VERA2 on tällä hetkellä väkivaltaisen radikalisoitumisen arvioimiseen tarkoitettuista sovelluksista pisimpään käytössä ollut ja aktiivisesti kehitetty. Sitä on lisäksi tieteellisesti tarkasteltu muihin tässä opinnäytetyössä esiteltyihin sovelluksiin nähden paljon. Ainoastaan enemmän perinteisen väkivallan arviointiin tarkoitettu HCR-20 on opinnäytetyössä analysoiduista työkaluista VERA:aa tarkemmin tutkittu. Lisäksi VERA:n riskikriteerit ovat kattavia ja työkalun ominaisuudet sopivat hyvin eurooppalaiseen käyttöympäristöön.

10.3 Arviointityökalun ja opinnäytetyön arviointi

Laadullisen aineistolähtöisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida esimerkiksi uskottavuuden, todeksi vahvistettavuuden, merkityksellisyyden, toistuvuuden, kylläisteisyyden ja siirrettävyyden perusteella (KAMK 2016). Tuomi ja Sarajärvi (2002, 135) vastaavasti toteavat, että laadullisen tutkimuksen arviointiin ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa kriteeristöä. Vilkan ja Airaksisen (2003, 158) mukaan toiminnallisissa opinnäytetöissä tutkimuksellisten menetelmien ja keinojen hyödyntäminen saattaa jäädä vähäiseksi, koska pääasia on tavoitteen saavuttaminen. Esimerkiksi tämän opinnäytetyön tapauksessa lopputuotteen luominen. Tämän johdosta arvioinnissa tulisi Vilkan ja Airaksisen mukaan keskittyä esimerkiksi opinnäytetyön mielekkyyden, onnistumisen ja vaihtoehtoisten toteuttamistapojen pohdintaan.

Tuomen ja Sarajärven (2002, 138) mukaan luotettavuutta on mahdollista itse arvioida esimerkiksi tehdyn tutkimuksen eettistä tasoa tarkastelemalla. Lisäksi heidän mukaan tulee arvioida sitä, miksi tehty raportti on luotettava. Luotettavuuden osalta opinnäytetyössä saavutettiin hyvä taso. Käytetty teoria ja aineisto perustuivat tarpeeksi laajaan ja ajankohtaiseen aineistoon sekä teoriamateriaaliin. Valtaosa tutkimuksen kannalta kriittisestä aineistosta oli julkaistu tieteellisissä julkaisuissa, joten aineistoa voidaan pitää laadukkaana. Materiaali on myös julkista sekä työssä oikein viitattua ja siten vahvistettavissa todeksi. Opinnäytetyön raportointi on tehty siinä määrin kattavasti, että lopputulokseen johtaneet ratkaisut ja teoriat ovat läpinäkyviä. Läpinäkyvyyden varmistamiseksi esimerkiksi luodun riskinarviointityökalun ensimmäinen versio on opinnäytetyön liitteenä (liite 7.). Tällöin opinnäytetyön lukija voi nähdä tehdyt ratkaisut ja muutokset toiseen versioon verrattuna. Henkilöt, joilla oli mahdollisuus arvioida ja kehittää työkalua olivat myös aiheeseen liittyviä asiantuntijoita. Lisäksi asiantuntijoiden määrä oli opinnäytetyön laajuuteen suhteutettuna riittävän kattava.

Vilkan ja Airaksisen (2002,158) peräänkuuluttaman mielekkyyden osalta opinnäytetyössä onnistuttiin. Työ tehtiin tilaustyönä hankkeeseen, jolloin voidaan varmuudella sanoa, että työlle oli tarve. Myös opinnäytetyön tekijän ammattitaidon kehittymisen kannalta aihe oli mielekäs. Opinnäytetyöprosessin aikana saatu palaute myös osoitti sen, että tälle opinnäytetyölle oli tilausta. Aihe ja luotu riskinarviointityökalu herätti runsaasti mielenkiintoa. Työn voidaan siis katsoa olleen merkityksellinen, vaikkakaan tuskin urauurtava.

Tärkein aineisto opinnäytetyössä oli asiantuntijoilta saatu palaute. Se kerättiin lähettämällä sähköpostitse ensimmäinen versio eli luonnos riskinarviointityökalusta palautteen antoa varten asiantuntijajoukolle. Valitulla aineistonkeruumenetelmällä saatiin näkökulmia mahdollisimman laajalta asiantuntijaryhmältä. Haastatteluita käytettäessä olisi jouduttu tekemään runsasta priorisointia haastateltavien valinnassa. Tällöin olisi voinut jäädä saamatta työkalun kehittymisen kannalta kriittisen tärkeitä mielipiteitä. Saadussa palautteessa alkoi toistua samat teemat. Jonkin asteinen kyllästyminen aineistossa siis tapahtui. Vilkan (2005, 127) mukaan kylläntymispiste on saavutettu kun aineisto alkaa toistaa itseään eikä tutkimustavoitteen saavuttamisen kannalta merkityksellistä lisätietoa saavuteta, vaikka aineistoa kerättäisiin lisää.

Ongelmalliseksi valitun tiedonkeruumenetelmän osalta saattaa muodostua asiantuntijoiden liian helpolla päästäminen. Tarjottaessa ensimmäinen versio riskinarviointityökalusta valmiina palautteen antamista varten jää oma kriittinen tarkastelu asiantuntijoillakin vähäiseksi, sillä voi olla helpompaa myötäillä kuin antaa kehittävää palautetta. Saadun palautteen laatu kuitenkin osoitti tämän huolen turhaksi. Saadun palautteen määrä oli ennakoitun mukainen. Ky-

selyyn vastaamatta jätti suuri osa kohdejoukosta. Mikä on kuitenkin useille kyselyille tyypillistä nykypäivänä. Tämä osaltaan kuitenkin hiukan heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Palautteen laatu kuitenkin korvasi määrän, joten aineisto muodostui tutkimuksen kannalta hyväksi.

Työkalun luonteeseen ja lopputulokseen vaikuttanut tekijä voi olla myös opinnäytetyöntekijän henkilökohtainen tausta, jonka johdosta työkalussa ja opinnäytetyössä voi heijastua viranomaisnäkökulmat. Tuomen ja Sarajärven (2002, 133) mukaan tämä niin sanottu puolueettomuusnäkökulma voi olla myös yksi laadullisen tutkimuksen luotettavuutta mittaava arviointikriteeri. Tätä mahdollista puolueellisuusongelmaa pyrin tasapainottamaan valitsemalla työkalun arvioitsijaryhmän runsaasti turvallisuusviranomaistahojen ulkopuolisiin asiantuntijoihin painottuneeksi. Kyselyyn vastanneista selkeä valtaosa olikin muita kuin turvallisuusviranomaisissa työskenteleviä. Tämä näkyi myös vastauksissa ja arviointityökalusta muodostui halutusti enemmän korkeakoulujen tarpeisiin sopiva.

Tuomi ja Sarajärvi (2002, 133) muistuttavat, että validiteetin ja reliabiliteetin käsitteet liittyvät pääsääntöisesti kvantitatiiviseen tutkimukseen. Varsinaisen opinnäytetyön raportointiosuuden arvioinnin tuleekin perustua muihin arviointikriteereihin. Tämän opinnäytetyön lopputuloksena syntyneitä riskinarviointityökalua arvioitaessa kuitenkin reliabiliteetin ja validiteetin käsitteet ovat tarpeellisia.

Opinnäytetyön laajuudessa on mahdotonta laatia kaikilta osin täysin validia arviointityökalua. Monet verrattavat työkalut on luotu useiden vuosien aikana ja useiden henkilöiden toimesta. Tavoitteen saavuttamista vaikeuttaa myös, kun alaan liittyvässä tieteellisessä kentässä käydään kriittistä keskustelua laajasti käytössä jo olevien ja tutkittujen arviointisovellusten enustustarkkuudesta ja luotettavuudesta. Monen sovelluksen empiirisenä perustana olevien tapauksien määrää pidetään liian vähäisenä. Erityisesti jo tapahtuneiden suomalaisten ekstremististen rikosten määrä on todella vähäinen. Tämän johdosta riskinarviointityökalua ei toistaiseksi pystytä validoimaan ainakaan suomalaisilla tapausesimerkeillä. Tosin kyseiset testaukset ovat erityisen tarpeellisia vain jos työkalua aiotaan ottaa käyttöön muuhun kuin korkeakoulujen arviointikäyttöön. Laajempi empiirinen tutkimus aiheen tiimoilta on siten välttämättömyyksiä myös Suomessa, mikäli vastaavia sovelluksia aiotaan ottaa nykyistä laajempaan ja vaativampaan käyttöön. Opinnäytetyön tuloksena syntyneitä radikalisoitumisen ja väkivallan riskin arviointiin tarkoitettua työkalua tuleekin omalta osaltaan tarkastella eräänlaisena avauksena väkivaltaisen radikalisoitumisen arvioinnin saralla.

Nyt kehitetystä riskinarviotyökalusta tuli melko vaativa. Perusteellisen arvioinnin suorittamiseksi tulee arvioijalla olla hyvä tietämys vastaavien arviointien suorittamisesta sekä radikalisoitumisesta. Kuitenkin riittävällä tietämyksellä väkivaltaisesta radikalisoitumisesta, ekstremismistä ja henkilön muodostaman riskin arvioinnista on työkalu käytettävissä korkeakouluissa, joissa arvioinnin tavoitteet eroavat vaativimmista arviointitapahtumista. Näin ollen luotu työkalu on valmis käytettäväksi korkeakouluissa siihen tarkoitukseen, johon se oli tarkoitettu.

Opinnäytetyön yhteydessä luodulla riskinarviointityökalulla saatava tulos on aina laadullinen. Toisin sanoen yksiselitteistä numeraalista arvioita riskin tasosta luodulla työkalulla ei ole mahdollista saada. Riskikriteereitä ei myöskään saa yrittää laskea yhteen johtopäätöksen yksinkertaistamiseksi. Vaan arvioinnissa tulee ottaa huomioon kaikki työkalun ulkopuoliset tekijät sekä tapauksen ja arvioitavan erityispiirteet. Tämä puolestaan vaatii sen, että esimerkiksi johtopäätös muodostetaan kokonaisvaltaisen harkinnan pohjalta. Laadullinen lopputulos on väkivallan riskinarvioinneissa tyypillistä. Hyvin harvoin tuloksena on saatavissa numeraalista arvoa riskitasosta.

Edellä esitetystä kriittisestäkin itsearviointista huolimatta opinnäytetyössä saavutettiin tavoite, joka oli väkivaltaisen radikalisoitumisen tunnistamiseksi ja arvioimiseksi tarkoitettun riskinarviointityökalun kehittäminen. Analysoitujen työkalujen luotettavuudesta tehtyjen johtopäätösten sekä sadun palautteen perusteella myös työkalun laatu saavutti halutun tason. Ennustavuuden ja luotettavuuden osalta vasta tulevaisuus tulee osoittamaan työkalun potentiaalin. Täysin valmista kokonaisuutta ei opinnäytetyön aikana luodusta riskinarviointityökalusta tullut. Työkalun käyttöönotto ja siihen liittyvä koulutus jää opinnäytetyön puitteissa toteuttamatta. Se vaatisi melkein tämän opinnäytetyön tekemiseen käytetyn ajan verran lisää työkentelyä. Käyttöönotto ja koulutus eivät myöskään sisältyneet alkuperäiseen tavoitteeseen.

Vilkan ja Airaksisen (2002, 158) mukaan yksi arviointikriteeri voi olla vaihtoehtoisten toteutus-
tapojen pohdinta. Tässä opinnäytetyössä käytetty keino ei varmastikaan ole ainoa keino luoda vastaavaa riskinarviointisovellusta. Kuitenkin yleisin keino luoda vastaavia sovelluksia on tois-
taiseksi heikosti Suomen oloihin soveltuva. Kyseisen menetelmä vaatii riittävän otannan ta-
pauksia, joiden pohjalta sovellus luodaan. Toisaalta riskinarviointityökalu olisi voitu luoda
ikään kuin tyhjästä. Tällöin kattavat haastattelut useiden eri alojen asiantuntijoiden kanssa
olisivat olleet välttämättömiä. Nyt käytetty keino osoittautui resurssitehokkaaksi ja käytettä-
vissä olevaan aikaan nähden parhaaksi vaihtoehdoksi.

10.4 Jatkotutkimustarpeet

Kuten tässä luvussa on aiemmin todettu, on nyt luotu riskinarviointityökalu avaus vastaavien radikalisoitumisen arviointisovellusten kehittämiseksi ja käytölle Suomessa. Tästä johtuen opinnäytetyön aikana havaittiin myös runsaasti itse työkaluun ja aiheeseen liittyviä jatkotutkimustarpeita. Tässä alaluvussa esitellään työkalun ja aiheen arvioinnin kehittymisen kannalta tärkeimmät tutkimustarpeet.

Stenbergin (2016) palautteessaan mainitsemien reliabiliteetin ja validiteetin varmistamiseksi voisi työkalua testata. Alkuun validiteetin testaaminen voitaisiin toteuttaa esimerkiksi eurooppalaisilla väkivaltaisen ekstremismin tapauksilla. Vasta suomalaisten tapausesimerkkien määrän kohotessa voitaisiin validointi tehdä myös Suomen olosuhteisiin. Arvioijien välisen reliabiliteetin tarkastelemiseksi olisi mahdollista käyttää myös muun maalaisia tapauksia, sillä tarkastelun painopiste on enemmän tehtyjen arviointien yhdenmukaisuudesta kuin erityisestä soveltuvuudesta Suomen oloihin. Tarpeellista validiteetin ja reliabiliteetin varmistaminen on erityisesti, mikäli arviointityökalun käyttöä on tarkoitus laajentaa tunnistamiskäytöstä vaativampaan käyttöön. Saati mikäli työkalua on tarkoitus käyttää esimerkiksi perusteena henkilön vapauden tai muiden oikeuksien rajoittamiseen.

Työkalua tulisi kehittää edelleen sen käytöstä ja arvioinnista sekä arviointitoiminnan teoreettisesta tutkimuksesta saatujen havaintojen perusteella. Tarvittavan empiirisen perustan muodostavien tapausten määrän mahdollisesti kasvaessa on mahdollista kehittää työkalun ennustustarkkuutta. Lisäksi eri riskitekijöitä on mahdollista painottaa tutkimuksista saatujen havaintojen perusteella. Tällöin työkalun käytettävyys paranisi ja siirtyminen enemmän päätöksentekoa ohjaavaan arviointitoimintaan olisi mahdollista. Tämä vaatii kuitenkin lisätutkimusta väkivaltaan liittyvien uhka- ja riskiarvioiden alalla ylipäätään sekä Suomessa.

Työkalun käyttämisen kannalta tarpeellista olisi kehittää myös luotuun riskinarviointityökaluun liittyvä arviointimanuaali, jota Koskelainen (2016) palautteessaan piti tarpeellisena. Toinen työkalun käytettävyyttä edistävä kehittämistehtävä olisi arviointityökaluun liittyvän koulutuspaketin luominen. Riittävä koulutus ja ohjeistus on edellytys sille, että väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvä riskinarviointitoiminta voi korkeakouluissa olla riittävän luotettavaa ja yleistyä. Erityisesti vaativammalle arviointitoiminnalle erityinen koulutus ja mahdollinen arviointimanuaali on ehdoton edellytys.

Opinnäytetyön rajallisuuden johdosta ei siinä käsitelty korkeakoulujen keinoja havaittujen riskien pienentämiseksi tai poistamiseksi. Tämä vaatisikin oman kehitystyönsä, jossa tarkastel-

taisiin ja kehitettäisiin nykyisestäään korkeakoulujen keinovalikoimaa väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisemiseksi ja jo mahdollisesti alkaneen prosessin peruuttamiseksi. Myös Sivonen (2016) palautteessaan korosti, että korkeakouluilla olisi syytä olla olemassa valmiit toimintamallit oirehtivien henkilöiden varalta. Tärkeää on, että radikalisoituvat saataisiin tarpeellisten tukitoimien tai oikean viranomaisen piiriin eivätkä he jäisi ulkopuolisiksi.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

- Benyik, L. & Kohen, S. B. 2011. Nuoret tappajat kouluissamme. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Hopkin, P. 2010. Fundamentals of Risk Management: Understanding, evaluating and implementing effective risk management. Lontoo: Koga Page Limited.
- Laitinen, K. & Lumio, M. 2009. Terroristin synty ja terrorismin torjunta. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylä: JAMK.
- Kananen, J. 2015. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas: Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylä: JAMK.
- Kreus, M. 2010. Terrorismin torjunta Suomessa. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Kullberg, A. 2011. Suomi, terrorismi, Supo: Koira joka ei haukkunut. Helsinki: Werner Söderström.
- Laurea-ammattikorkeakoulu. 2010. Korkeakoulujen turvallisuuskäsikirja: Vakavien henkilörikkien hallinta. Espoo: Edita Prima.
- Meer, B. & Diekhuis, M. 2014. Collecting and Assessing Information for Threat Assessment. Teoksessa Meloy, R. & Hoffmann, J. (toim.) International Handbook of threat assessment. New York: Oxford University press. 54-65.
- Meloy, R., Hart, S. & Hoffmann, J. 2014. Threat Assessment and Threat Management. Teoksessa Meloy, R. & Hoffmann, J. (toim.) International Handbook of Threat Assessment. New York: Oxford University press. 3-17.
- McGowan, M.R.; Horn, R. A. & Mellot, R. N. 2011. The Predictive Validity of the Structured Assessment of Violence Risk in Youth in Secondary Educational Settings. Psychological Assessment 2011, Vol. 23, No. 2. 478-486.
- Mohandie, K. 2014. Threat Assessment in Schools. Teoksessa Meloy, R. & Hoffmann, J. (toim.) International Handbook of threat assessment. New York: Oxford University press. 126-147.
- Monahan, J. 2008. Structured Risk Assessment of Violence. Teoksessa Simon, R. & Tardiff, K. (toim.) Textbook of Violence assessment and management. Arlington: American Psychiatric Publishing. 17-34.
- O'Toole, M. & Smith, S. 2014. Threat Assessment for Beginners. Teoksessa Meloy, R. & Hoffmann, J. (toim.) International Handbook of threat assessment. New York: Oxford University press. 272-284.
- SFS-ISO 31000. 2011. Riskienhallinta. Periaatteet ja ohjeet. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto.
- Simon, J. D. 2013. Ahead of the Pack: Lone Wolf Terrorist Attacks Increase. Jane's Intelligence Review, august 2013. 18-23.
- Sisäasiainministeriö. 2012a. Tavoitteena eheä yhteiskunta - Kansallinen toimenpideohjelma väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi. Helsinki: sisäasiainministeriö.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Webster, C., Haque, Q. & Hucker, S. 2014. Violence Risk-Assessment and Management. Second edition. Chichester: John Wiley & Sons.

Sähköiset lähteet

Ammattikorkeakoululaki (932/2014). Viitattu 3.12.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Belfrage, H. 2015. Mall för bedömning av risker för terrorhandlingar utförda av enskilda individer. Viitattu 17.10.2016.
http://www.evidensbaseradkrim.se/manualer/TRAP_18_2.pdf

Borum, R. 2015. Assessing Risk for Terrorism Involvement. Journal of Threat Assessment and Management 2/2015, 63-87. Viitattu 20.10.2016.
<http://dx.doi.org/10.1037/tam0000043>

Borum, R. 2011. Radicalization into Violent Extremism 1: A Review of Social Sciences theories. The Journal of Strategic Safety 4/2011, 7-36. Viitattu 2.10.2016.
<http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1139&context=jss>

Cole, J., Alison, E., Cole, B. & Alison, L. 2009. Guidance for Identifying People Vulnerable to Recruitment into Violent Extremism. Viitattu 9.10.2016.
http://www.safecampuscommunities.ac.uk/uploads/editor/files/IVP_Guidance_Draft_v0.3_w eb_version.pdf

Cook, A. 2014. Risk Assessment and Management of Group-Based Violence. Viitattu 19.10.2016.
https://www.researchgate.net/profile/Alana_Cook/publication/264689494_Risk_Assessment_and_Management_of_Group-Based_Violence/links/53eb5feb0cf26f1f689d5ef7.pdf

Deisinger, G., Randazzo, M., O'Neil, D. & Savage, J. 2008. The Handbook for Campus Threat Assessment and Management Teams. Oklahoma State Regents for Higher Education. Viitattu 8.10.2016.
<https://www.okhighered.org/campus-safety/resources/CBP-threat-assess-handbook.pdf>

De Vries Robbé, M., De Vogel, V., Douglas, K. & Nijman, H. 2015. Changes in Dynamic Risk and Protective Factors for Violence During Inpatient Forensic Psychiatric Treatment: Predicting Reductions in Postdischarge Community Recidivism. Law and Human Behaviour 1/2015, 53-61. Viitattu 20.10.2016.
<http://search.proquest.com.nelli.laurea.fi/docview/1535635558/fulltextPDF/6A02E90FEEF943F1PQ/1?accountid=12003>

Douglas, K., Hart, S., Webster, C. & Belfrage, H. 2013. HCR-20V3. Mental Health, Law, and Policy Institute. Viitattu 16.10.2016.
<http://hcr-20.com/materials/>

Eronen, M., Kaltiala-Heino, R. & Kotilainen, I. 2007. Vaarallisuuden arviointi: Missä tilanteissa ja miten väkivaltaisuuden vaaraa arvioidaan Suomessa. Duodecim-lehti 19/2007, 2375-2380. Viitattu 14.10.2016.
<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo96779.pdf>

- Europol. 2016. TE-SAT (European Union terrorism situation and trend report). Viitattu 2.11.2016.
https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/europol_tesat_2016.pdf
- Guy, L. 2008. Performance Indicators of the Structured Professional Judgment Approach for Assessing Risk for Violence to Others: A Meta-Analytic Survey. Viitattu 24.10.2016.
summit.sfu.ca/system/files/iritems1/9247/etd4194.pdf
- Harris, A. & Lurigio, A. 2012. Threat Assessment and Law Enforcement Practice. *Journal of Police Crisis Negotiations* 1/2012, 51-68. Viitattu 25.10.2016
<http://dx.doi.org/10.1080/15332586.2012.645375>
- Helsingin yliopisto. 2016. Rekrytointi. Viitattu 13.10.2016.
<http://www.helsinki.fi/rekrytointi/tyonantaja.html>
- Hunt, L. 2013. Beware the Lone Wolf. *Police Magazine* 10/2013. Viitattu 26.11.2016.
<http://www.policemag.com/channel/patrol/articles/2013/10/beware-the-lone-wolf.aspx>
- Hynninen, J. & Stenberg, J-H. 2013. Kohdennettu väkivalta. *Haaste* 1/2013. Rikksentorjunta-neuvosto ja oikeusministeriö. Viitattu 26.11.2016.
<http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12013/kohdennettuvakivalta.html>
- Hänninen, K. 2013. Vakuutusjätti tutki: Suomi on bisneksen lintukoto. *Kauppalehti* 21.5.2013. Viitattu 12.10.2016.
<http://www.kauppalehti.fi/uutiset/vakuutusjatti-tutki-suomi-on-bisneksen-lintukoto/4NMdK978>
- Hänninen, J. & Passi, M. 2014. Esitutkinta: Yliopistoisku peruuntui viime hetkellä tammikuussa. *Helsingin Sanomat* 26.5.2014. Viitattu 10.10.2016.
<http://www.hs.fi/kaupunki/a1401069671937>
- JAMK (Jyväskylän ammattikorkeakoulu). 2012. Opinnäytetyön raportointi: toiminnallinen opinnäytetyö. Viitattu 18.11.2016.
<http://oppimateriaalit.jamk.fi/raportointiohje/tag/toiminnallinen-opinnaytetyo/>
- KAMK (Kajaanin ammattikorkeakoulu). 2016. Luotettavuus. Viitattu 11.11.2016.
<https://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Luotettavuus>
- Laukkala, T., Henriksson, M. & Ponteva, M. 2013. Varusmiespalvelus ja mielenterveys. *Lääkäri-lehti* 13-14/13. Suomen lääkäriliitto. Viitattu 16.11.2016.
<http://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit/varusmiespalvelus-ja-mielenterveys/>
- Lindberg, N., Sailas, E. & Kaltiala-Heino, R. 2013. Kun nuori uhkaa koulusurmalla. *Duodecimlehti* 16/2013, 1695-1700. Viitattu 10.1.2017.
http://vanhaversion.duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_auth=Jsf4uPg2&p_p_id=Article_WAR_DL6_Articleportlet&p_p_lifecycle=1&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_viewType=viewArticle&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_tunnus=duo11157&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_p_frompage=uusinnumero
- Lloyd, M. & Dean, C. 2015. The Development of Structured Guidelines for Assessing Risk in Extremist Offenders. *Journal of Threat Assessment and Management* 3/2015, 40-52. Viitattu 19.10.2016.
<http://search.proquest.com.nelli.laurea.fi/docview/1751197457/fulltextPDF/DB2BA-DEF20424B96PQ/1?accountid=12003>
- Lukka, K. 2014. Konstruktiivinen tutkimusote. *Metodix*. Viitattu 23.10.2016.
<https://metodix.fi/2014/05/19/lukka-konstruktiivinen-tutkimusote/>

Mankinen, T. Väkivaltaista ekstremismia ehkäisemässä. 2015. Haaste 2/2015. Rikoksentorjuntaneuvosto ja oikeusministeriö. Viitattu 2.12.2016.
<http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste22015/vakivaltaistaekstremismiaehkaisemassa.html>

Mankinen, T. 2016. Väkivaltaiset ääriliikkeet, miten niiden toimintaa ennalta ehkäistään ja miksi se on tärkeää. Sisäministeriö. Viitattu 2.12.2016.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AC5F2E238116BBAEC2257F5B00374F47/\\$FILE/V%E4kivaltaiset%20%E4%riliikkeet,%20miten%20niiden%20toimintaa%20ennalta%20ehk%E4ist%E4%En%20ja%20miksi%20se%20on%20t%E4rke%E4%tammikuu_2016_Tarja%20Mankkinen.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/AC5F2E238116BBAEC2257F5B00374F47/$FILE/V%E4kivaltaiset%20%E4%riliikkeet,%20miten%20niiden%20toimintaa%20ennalta%20ehk%E4ist%E4%En%20ja%20miksi%20se%20on%20t%E4rke%E4%tammikuu_2016_Tarja%20Mankkinen.pdf)

McCauley, C., Moskalenko, S. & Van Son, B. 2013. Characteristics of Lone-Wolf Violent Offenders: a Comparison of Assassins and School Attackers. *Perspectives on Terrorism* 1/2013. Viitattu 8.10.2016.
<http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/240/html>

Meloy, J.R.; Hoffmann, J.; Guldemann, A. & James, D. 2011. The Role of Warning Behaviors in Threat Assessment: An Exploration and Suggested Typology. *Behavioral Sciences and the Law* 3/2012, 256-279. Viitattu 5.10.2016.
 Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com) DOI: 10.1002/bsl.999

Meloy, R. & Gill, P. 2016. The Lone-actor Terrorist and the TRAP-18. *Journal of Threat Assessment and Management* 1/2016, 37-52. Viitattu 16.10.2016.
<http://dx.doi.org.nelli.laurea.fi/10.1037/tam0000061>

MHLPI (The Mental Health, Law, and Policy Institute). 2016. About. Viitattu 14.10.2016.
<http://hcr-20.com/>

Monahan, J. 2012. The Individual Risk Assessment of Terrorism. *Psychology, Public Policy and Law* 2/2012, 167-205. Viitattu 9.10.2016.
<http://search.proquest.com.nelli.laurea.fi/docview/897812251?accountid=12003>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Opiskelijatutkimus 2014: Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Viitattu 13.11.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/okm10.pdf?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Ministerit Räsänen ja Kiuru: Oppilaitoksilla merkittävä rooli alkavan radikalisoitumisen tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa. Viitattu 12.11.2016.
<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2015/02/oppilaitoksilla.html?lang=fi>

Pressman, E. 2009. Risk Assessment Decisions for Violent Political Extremism. Viitattu 9.10.2016.
www.publicsafety.gc.ca/res/cor/rep/_fl/2009-02-rdv-eng.pdf

Pressman, E. & Flockton, J. 2012. Calibrating risk for Violent Political Extremists and Terrorists: the VERA 2 structured assessment. *The British Journal of Forensic Practice* 4/2012, 237 - 251. Viitattu 9.10.2016.
<http://dx.doi.org/10.1108/14636641211283057>

Pressman, E. 2016. Risk Assessment of Radicalization to Violence Applications of VERA-2 in Prisons. International centre for counter-terrorism (ICCT). Viitattu 9.10.2016.
<http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/PCCP%20documents%202016/Council%20of%20Europe%20Revised%20%2020Presentation%20Elaine%20Pressman%20for%20January%2011%202016.pdf>

- Pölkki, M. 2016. Opettajia koulutetaan puuttumaan koululaisten radikalisoitumiseen - ”Nuoren elämäntavat ja ystäväpiiri voivat muuttua yhdessä yössä”. Helsingin sanomat 9.9.2016. Viitattu 25.9.2016.
<http://www.hs.fi/kotimaa/a1473304746371>
- RAN (Radicalisation Awareness Network). 2016. RAN issue paper: The Root Causes of Violent Extremism. Viitattu 7.11.2016.
http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_root-causes_jan2016_en.pdf
- Randazzo, M. & Cameron, K. 2012. From Presidential Protection to Campus Security: A Brief History of Threat Assessment in North American Schools and Colleges. *Journal of College Student Psychotherapy* 4/2012, 277-290. Viitattu 20.10.2016.
<http://dx.doi.org/10.1080/87568225.2012.711146>
- RAVET-hanke. 2016. Hanke lyhyesti. Viitattu 23.10.2016.
<https://ravetblog.wordpress.com/2016/02/26/lorem-ipsum-2/>
- Rikoslaki (39/1889). Viitattu 25.11.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- Roberts, J. & Horgan, J. 2008. Risk Assessment and the Terrorist. *Perspectives on Terrorism* 6/2008, 2. Viitattu 20.10.2016.
<http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/38/html>
- SAMSHA (The substance abuse and mental health services administration). 2016. Risk and Protective Factors. Viitattu 20.10.2016.
<http://www.samhsa.gov/capt/practicing-effective-prevention/prevention-behavioral-health/risk-protective-factors>
- Seitamaa-Hakkarainen, P. 2014. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Viitattu 7.11.2016.
<https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>
- Seppälä, P. 2011. Uhka käsitteenä. *Strategian asiantietoa* 16/2011. Maanpuolustuskorkeakoulu. Viitattu 10.1.2017.
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74127/StratL3_16w.pdf?sequence=1
- Silber, M. & Bhatt, A. 2007. Radicalization in the West: The Homegrown threat. NYPD Intelligence division. Viitattu 10.1.2017.
http://sethgodin.typepad.com/seths_blog/files/NYPD_Report-Radicalization_in_the_West.pdf
- Sisäasiainministeriö. 2012b. Miksi nuori surmaa? Yhteenveto nuorten tekemistä suunnitelmista henkikiroksista ja niiden taustoista. Viitattu 10.1.2017.
<http://www.intermin.fi/julkaisu/442012?docID=38934>
- Sisäministeriö. 2015. Väkivaltainen ekstremismi Suomessa - tilannekatsaus 1/2015. Viitattu 9.1.2017.
http://www.intermin.fi/download/58696_Vakivaltainen_ekstremismi_Suomessa_-_tilannekatsaus_1-2015_FINAL.pdf?9ae738e4e3c4d388
- Sisäministeriö. 2016. Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2016. Viitattu 10.1.2017.
<http://www.intermin.fi/julkaisu/232016?docID=69180>
- Suojelupoliisi. 2015. Terrorismin uhka-arvio. Viitattu 10.1.2017.
http://www.supo.fi/terrorismintorjunta/terrorismin_uhka-arvio
- Säkerhetspolisens. 2010. Violence-promoting Islamist extremism in Sweden. Viitattu 9.1.2017.
<http://www.sakerhetspolisens.se/download/18.4f0385ee143058a61a89f3/1392294843261/Reportonviolence-promotingIslamistextremisminSweden.pdf>

Taloudellinen tiedotuskeskus. 2016. Minne opiskelemaan? Viitattu 8.1.2017.
<http://kunkoululoppuu.fi/minne-opiskelemaan/>

Valtiovarainministeriö. 2008a. Valtionhallinnon tietoturvasanasto. Viitattu 9.1.2017.
<https://www.vahtiohje.fi/web/guest/maaritelmat-r>

Valtiovarainministeriö. 2008b. Valtionhallinnon tietoturvasanasto. Viitattu 9.1.2017.
<https://www.vahtiohje.fi/web/guest/maaritelmat-u>

Verne. 2016. Tiedon analysointi. Tampereen teknillinen yliopisto. Viitattu 7.11.2016.
<https://www.tut.fi/verne/tutkimusmenetelmat/tiedon-analysointi/>

Workplace.Calm. 2016. WRA-20/ERA-20. Viitattu 20.10.2016.
http://www.workplace.calm.to/products_services/books_guides/workplace-violence-and-behaviour/era-20/

Yleisradio. 2.9.2014. Sisäministeri Päivi Räsänen haastattelu: Pikaradikalisoituminen on kasvussa - Ekstremismin suitsimista pohditaan. Viitattu 9.1.2017.
http://yle.fi/uutiset/rasanen_pikaradikalisoituminen_on_kasvussa_-_ekstremismin_suitsimista_pohditaan/7448172

Yleisradio. 16.11.2015. Kaikki mitä olet halunnut tietää Isisistä - historia ja uusimmat käänteet. Viitattu 9.1.2017.
http://yle.fi/uutiset/kaikki_mita_olet_halunnut_tietaa_isisista__historia_ja_uusimmat_kaanteet/8457195

Young, G., Dean, K. & Cidoni, A. 2014. 'Don't just sit there, do something!' Translating risk assessment into risk management: Assessment and management of medium and long term violence risk. The Royal Australian & New Zealand college of psychiatrists. Viitattu 14.10.2016.
<https://www.ranzcp.org/Files/Resources/Webinar-Slides/Webinar-risk-assessment-management-18-11-2014.aspx>

Julkaisemattomat lähteet

Jokinen, J. 2016. Sähköpostiviesti 30.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Kauppila, J. 2016. Sähköpostiviesti 24.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Koskelainen, M. 2016. Sähköpostiviesti 25.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Martikainen, S. 2016. Sähköpostiviesti 17.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Mattsson, M.2016. Sähköpostiviesti 27.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Näsi, M. 2016. Sähköpostiviesti 15.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Ranta, T. 2016. Sähköpostiviesti 24.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Sillanpää, E. 2016. Sähköpostiviesti 30.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Sinkkonen, T. 2016. Sähköpostiviesti 30.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Sivonen, S. 2016. Sähköpostiviesti 13.12.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Stenberg, J-H. 2016. Sähköpostiviesti 15.11.2016. (Tuloste kirjoittajan hallussa)

Kuvat

Kuvio 1: Opinnäytetyön viitekehys.....	10
Kuvio 2: Korkeakoulujen turvallisuuden ja sen johtamisen rakentuminen.....	17
Kuvio 3: Esimerkki turvallisuuspoikkeaman tai huolta herättävän käyttäytymisen käsittelystä Laurea-ammattikorkeakoulussa.....	19
Kuvio 4: Väkivaltaista radikalisoitumista havainnollistava kaavio.....	22
Kuvio 5: Radikalisoitumisen, väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin torjunnan kokonaisuus Suomessa.....	24
Kuvio 6: Riskien hallinta terrorismin torjunnan viitekehyksessä.....	29
Kuvio 7: Riskienhallintaprosessi.....	30
Kuvio 8: Standardi SFS-ISO 31000:n riskienhallintaprosessia mukaillen yksittäisen uhkan hallitsemisen prosessiksi.....	40

Taulukot

Taulukko 1: Uhkan ja väkivallan riskin arvioinnin yhtäläisyydet ja eroavaisuudet.....	35
Taulukko 2: Tarkasteltujen arviointisovellusten ominaisuudet.....	48

Liitteet

LIITE 1: Violent Extremist Risk Assessment 2 (VERA 2).....	76
LIITE 2: Identifying Vulnerable People (IVP).....	77
LIITE 3: Historical Clinical Risk Management-20 (HCR-20).....	78
LIITE 4: Terrorist Radicalization Assessment Protocol-18 (TRAP-18).....	79
LIITE 5: Extremist Risk Guidance 22+ (ERG 22+).....	80
LIITE 6: Multi-level Guidelines (MLG).....	81
LIITE 7: Ensimmäinen versio riskinarviointityökalusta.....	82
LIITE 8: Toinen kehitysversio riskinarviointityökalusta.....	85

LIITE 1: Violent Extremist Risk Assessment 2 (VERA 2)

Uskomukset ja asenteet	Matala	Kohtalainen	Korkea
Sitoutunut aatteeseen, joka oikeuttaa väkivallan keinona			
Kokee olevansa epäoikeudenmukaisuuden ja yhteiskunnan epäkohtien uhri			
Epäinhimillistää/demonisoi tahot, joiden kokee tekevän hänelle vääryyttä			
Demokraattisen yhteiskunnan ja arvojen hylkääminen			
Tuntee vihaa, turhautumista, vainoa tai vieraantumista			
Vihamielisyys kansallista kollektiivista identiteettiä kohtaan			
Kykenemätön tuntemaan empatiaa tai ymmärtämään oman ryhmänsä ulkopuolisia			
Konteksti ja aikomus			
Etsii, kuluttaa tai kehittää väkivaltaisen ekstremismin materiaalia			
Syyllistää tietyn kohteen (ihminen, ryhmä, paikka) kokemansa epäoikeudenmukaisuuden aiheuttajaksi			
Henkilökohtainen yhteydenpito väkivaltaisiin ekstremisteihin			
Viha ja esitetty aikomus väkivaltaisesti toimimisesta			
Esittänyt halunsa kuolla jonkun asian puolesta tai marttyyrina			
Esittänyt aikomuksen suunnitella ja/tai valmistella väkivallanteon			
Altis vaikutteille, auktoriteeteille tai indoktrinaatiolle			
Historia ja kyky			
Varhainen altistuminen väkivallalle myönteiselle militantille ideologialle			
Sidosryhmät (ystävät, perhe) mukana väkivaltaisessa toiminnassa			
Aikaisempi väkivaltahistoria			
Taktinen, puolisolitaallinen tai räjähdharjoittelu			
Ekstremismi-ideologinen harjoittelu			
Pääsy/käytössä varoja, resursseja tai organisaationalliset kyvyt			
Sitoutuminen ja motivaatio			
Väkivaltaisen toiminnan ihannointi			
Rikollinen opportunisti motivoi			
Sitoutuminen ryhmään, ryhmän ideologiaan			
Moraalisen ylemmyyden tunto motivoi tai kokee moraalin velvoittavana			
Jännityksen- ja seikkailunhaluinen			
Suojaavat tekijät			
Ideologian uudelleentulkinta vähemmän jäykkä, ankara tai absoluuttinen			
Hylännyt väkivallan tavoitteiden saavuttamisen keinona			
Muuttanut näkemyksensä vihollisesta			
Mukana väkivallan vastaisessa tai radikalisoitumisen purkamisen ohjelmassa			
Yhteisön tuki väkivallattomuuteen			
Perheen tuki väkivallattomuuteen			
HUOM! Suojaavien tekijöiden kohdalla arviointi Korkea – vähentää kokonaisriskiä			
VERA kokonaisarvio			

LÄHDE: Pressman & Flockton 2012

LIITE 2: Identifying Vulnerable People (IVP)

"MUSTAT" RISKITEKIJÄT
Kulttuurinen ja/tai uskonnollinen eristäytyminen
Eristäytyneisyys perheestä
Riskejä ottava käyttäytyminen
Äkillinen muutos uskonnollisessa käyttäytymisessä
Väkivaltaretoriikalle altistuminen/altistautuminen
Vertaisilta saatu negatiivinen vaikutus
Kuuluminen eristäytyneeseen vertaisjoukkoon (Esim. Jengi jne)
Viharetoriikka
Lisääntynyt poliittinen aktiivisuus ekstremismiin yhdistetyissä asioissa
Perustasoinen puolisotilaallinen koulutus
Tiheä matkustelu/asuminen konfliktialueella tai ekstremistisesti aktiivisiin kohteisiin
"PUNAISET" RISKITEKIJÄT
Kuolemaretoriikka
Ekstremistiryhmään tai -organisaatioon kuuluminen
Yhteydenpito tunnettuihin ekstremisteihin tai rekrytoijiin
Edistynyt puolisotilaallinen koulutus
Osallistuminen taistelutoimiin konfliktialueilla tai aikomus siitä

LÄHDE: Cole ym. 2009

LIITE 3: Historical Clinical Risk Management-20 (HCR-20)

Rating Sheet for Version 3 of the HCR-20

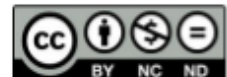
Kevin S. Douglas, Stephen D. Hart, Christopher D. Webster, & Henrik Belfrage

Name		Record Number							
DOB		Gender							
Nature/Purpose of Evaluation									
HCR-20 ^{V3} Items		Presence				Relevance			
		Omit	N	P	Y	Omit	L	M	H
Historical Scale (History of problems with...)									
H1.	Violence	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H2.	Other Antisocial Behavior	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H3.	Relationships	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H4.	Employment	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H5.	Substance Use	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H6.	Major Mental Disorder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H7.	Personality Disorder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H8.	Traumatic Experiences	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H9.	Violent Attitudes	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H10.	Treatment or Supervision Response	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
OC-H	Other Considerations	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Clinical Scale (Recent problems with...)					Rating Period: _____				
C1.	Insight	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C2.	Violent Ideation or Intent	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C3.	Symptoms of Major Mental Disorder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C4.	Instability	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C5.	Treatment or Supervision Response	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
OC-C	Other Considerations	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Risk Management Scale (Future problems with...)					Rating Period: _____		Context: ☐ In ☐ Out		
R1.	Professional Services and Plans	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
R2.	Living Situation	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
R3.	Personal Support	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
R4.	Treatment or Supervision Response	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
R5.	Stress or Coping	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
OC-R	Other Considerations	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Future Violence / Case Prioritization		Serious Physical Harm			Imminent Violence			Recommended Reassessment Date	
☐ Low ☐ Moderate ☐ High		☐ Low ☐ Moderate ☐ High			☐ Low ☐ Moderate ☐ High			YY/MM/DD: _____	
Evaluator			Signature				Date		

© 2013 by the Mental Health, Law, and Policy Institute, Simon Fraser University.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License. You may copy and distribute this Rating Sheet with appropriate attribution, not for commercial use, and in its original form (no derivative works).

For license details see: hcr-20.com/materials

LIITE 4: Terrorist Radicalization Assessment Protocol-18 (TRAP-18)

Varoittava käyttäytyminen	Ei	Ei tietoa	Kyllä
Polku -käyttäytyminen (Iskun valmistelu/suunnittelu)			
Fiksaatio (osoittaa pakonomaista kiinnostusta johonkin)			
Identifikaatio (samaistuu sotureihin, aiempiin väkivallan tekijöihin jne.)			
"Uusi aggressio" (henkilö kokeilee itselleen uudenlaista väkivaltaa testatakseen kykyään väkivaltaan)			
Energiapurkaus (Kohteeseen liittyvä harmitonkin toiminta lisääntyy tai monipuolistuu)			
Vuotaminen (Paljastaa tai muuten vihjailee väkivalta-aikeistaan kolmannelle taholle)			
Viimeinen keino (Henkilö ei enää näe vaihtoehtoa väkivallalle tavoitteeseen pääsemiseksi)			
Suora uhkaus (esittää etukäteen uhkauksen kohteelle tai viranomaisille)			
Tyypilliset piirteet	Ei	Ei tietoa	Kyllä
Epäkohtien kokeminen tai moraalinen raivo			
Kehystävä ideologia (Omaksunut ideologian joka hyväksyy väkivallan keinona)			
Ekstremistijärjestön hylkääminen (Järjestö voi hylätä yksilön tai yksilö järjestön, mikäli sen keinot esim. liian pehmeitä)			
Riippuvuus virtuaaliyhteisöön (Runsas mielipiteiden, ideologian, ajatusten, suunnitelmien jne. viestiminen Internetissä)			
Urasuunnitelmien romuttuminen (Työ- tai koulutavoitteet epäonnistuneet)			
Muutokset ajattelussa tai tunteissa (Ajatusmaailmasta tulee musta-valkoista, ehdotonta tai "räikeää")			
Epäonnistuminen pariutumisessa (Seksuaalisen läheisyyden puuttuminen)			
Mielenterveyden häiriöt (Menneisyydessä tai nykyhetkellä)			
Luovuus ja innovatiivisuus teossa (Suunnitelmassa/teossa taktista suunnitelmallisuutta)			
Rikollinen väkivalta (Historiassa "perinteisesti" motivoitunutta väkivaltaa)			

Lähde: (Meloy & Gill 2016; Belfrage 2015)

LIITE 5: Extremist Risk Guidance 22+ (ERG 22+)

SITOUTUMINEN	Läsnä (X)
1. Tarve oikeista vääryydet ja ilmaista epäkohtia	
2. Tarve puolustautua uhkia vastaan	
3. Tarve identiteetille, tarkoitukselle tai yhteenkuuluvuudelle	
4. Tarve statukselle	
5. Tarve toveruudelle, jännitykselle tai seikkailulle	
6. Tarve valta-asemalle/herruudelle	
7. Alttius indoktrinaatiolle	
8. Poliittinen/moraalinen motivaatio	
9. Opportunistinen osallistuminen	
10. Perhe tai ystävät tukevat ekstremististä toimintaa	
11. Siirtymävaihejaksot	
12. Joukkovaikutus ja -kontrolli	
13. Mielensterveys	
AIKOMUS	
14. Yli-identifikaatio ryhmän tai aatteen kanssa	
15. ”Me vastaan ne” -ajattelu	
16. Vihollisen epäinhimillistäminen	
17. Hyökkäyksen oikeuttavat asenteet	
18. Valmius käyttää ”haitallisia” keinoja tavoitteen saavuttamiseksi	
19. ”Haitalliset” lopputavoitteet	
KYKY	
20. Yksilön tieto, taidot ja valmiudet	
21. Pääsy verkostoihin (organisaatiot), rahoitukseen ja varusteisiin	
22. Rikostausta	
+ mikä tahansa muu vaikuttava tekijä	

LÄHDE: Lloyd & Dean 2015

LIITE 6: Multi-level Guidelines (MLG)

Y: Yksilö	Poissa	Mahdollisesti tai osin läsnä
Y1: Väkivaltainen käyttäytyminen		
Y2: Kiihtyminen väkivaltaiseen käyttäytymiseen		
Y3: Väkivallaton rikollinen käyttäytyminen		
Y4: Uhriksi joutumisesta seuraavat ongelmat		
Y5: Mielenterveysongelmat		
Y6: Sosiaalisen integroitumisen puuttuminen		
YR: Yksilö-Ryhmä		
YR1: Ryhmäperustainen identiteetti		
YR2: Väkivaltainen rooli tai status ryhmässä		
YR3: Sitoutuminen ryhmään		
YR4: Negatiivinen suhtautuminen ryhmän ulkopuolisiin		
R: Ryhmä		
R1: Ryhmäväkivalta		
R2: Ryhmäväkivallan kiihtyminen		
R3: Väkivaltaisen ryhmän normit		
R4: Ryhmäkoheesio		
R5: Vahva väkivaltainen johtajuus		
R6: Eristävä ryhmä		
RY: Ryhmä-Yhteiskunta		
RY1: Toisen ryhmän muodostama uhka		
RY2: Koettu epäoikeudenmukaisuus		
RY3: Ryhmällä äärimmäinen sosiaalinen status		
RY4: Sosiaalinen epävakaus		

LÄHDE: Cook 2014

LIITE 7: Ensimmäinen versio riskinarviointityökalusta

Arviointityökalun käytöstä:

- Huomioi lain asettamat vaatimukset läpi prosessin. Esimerkiksi arvioitavan henkilön tietojen käsittelyssä kuin tehdyn arvioinnin salassapidossa. Tarvittaessa konsultoi lakiasioihin erikoistunutta tahoa.

- Eryteisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden (terveydenhoitaja, psykologi jne.) osalta muistettava salassapitovelvoite arvioitavan henkilön potilastietojen osalta. (Mikäli opiskelijan väkivaltainen radikalisoituminen todetaan korkeakoulun tekemässä omassa arvioinnissa, tai on syytä epäillä henkilön muodostavan muuten uhan, on em. tahoilla kuitenkin oikeus ilmoittaa tietonsa poliisille.)

- Työkalua ei ole tarkoitettu seulontakäyttöön. Sovellusta voidaan käyttää, kun yksilön käyttäytymisestä tai aiheista on herännyt huoli. Työkalua voidaan käyttää riskitason arvioinnin lisäksi myös apuna radikalisoitumisen ja ekstremismin tunnistamiseen.

- Arvioinnin tekemisessä on oltava mukana ihmisen käyttäytymiseen erikoistunut ammattilainen (esim. psykologi) tai erikseen uhka-arvioiden tms. tekemiseen koulutettu henkilö (esim. uhka-arviokoordinaattori). Lisäksi arvioitsijoilla on oltava riittävä tietämys väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja ekstremismistä.

- Arvioinnissa tulee varmistua saadun ja käytetyn tiedon oikeellisuudesta.

- Työkalu ei anna yksiselitteistä tai numeraalista tulosta radikalisoitumisen tai riskin tasosta. Kaikissa tapauksissa on tehtävä kokonaisvaltainen arviointi, jossa huomioidaan kunkin tapauksen erityispiirteet. Yksittäisen riskitekijän läsnäolo voi yhdellä arvioitavalla olla vähäinen indikaatio. Toisen arvioitavan tilanteessa vastaava löydös voi olla vakavakin.

-Työkalu on tarkoitettu päätöksenteon tueksi, ei ainoaksi päätöksenteon välineeksi.

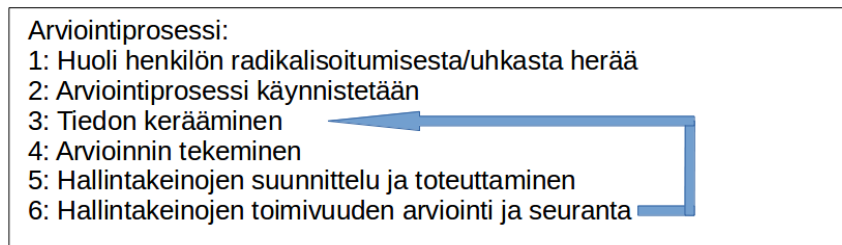
- Työkalua ei saa käyttää yksinään perusteena arvioitavan asemaa heikentäville toimenpiteille, kuten erottamiselle, pakkokeinoille jne.

- Noudata hienotunteisuutta arvioinnissa ja tiedon keräämisessä arvioitavan henkilöllisyyden paljastumisen ja leimaantumisen estämiseksi.

- Epävarmoissa tilanteissa tulee herkästi konsultoida yleisellä tasolla muita tahoja, kuten poliisia, sosiaalitoimen- tai terveydenhuollon ammattihenkilöitä jne.

- Tarvittaessa arviointi tehtävä uudelleen aika ajoin.

-**Akuuteissa tilanteissa ilmoita välittömästi hätäkeskukseen (112).**

Korkeakoulun turvallisuuskäsikirjassa (2010) luodaan perusta tämän arvioinnin tekemiselle ja korkeakoulun turvaryhmän toiminnalle. Lisäksi kirjassa vastataan useimpiin henkilötietojen käsittelyyn ja korkeakoulujen turvallisuustoimintaan liittyviin kysymyksiin (<https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/C14.pdf>).

Arvioitavan nimi ja syntymäaika:	Asuinosoite:	Arviointipäivä:	Koulu:
Huoli heräsi (kuka havaitsi, mitkä tekijät, milloin jne.):			

RISKITEKIJÄT	Ei-läsnä	Mahdollisesti/ osittain	Läsnä	Tieto ei käytössä
Arvioitava kokee olevansa epäoikeudenmukaisuuden ja yhteiskunnan epäkohtien uhr				
Syyllistää tietyn kohteen (ihminen, ryhmä, paikka) kokemansa tai edustamansa ryhmän kokemaa epäoikeudenmukaisuuden aiheuttajaksi				
Jännityksen- ja seikkailunhaluinen				
Altis vakuteille, auktoriteeteille tai indoktrinaatiolle				
Ajattelu tai tunteet on muuttunut ehdottomaksi, musta-valkoiseksi tai "räikeäksi"				
Vaarassa syrjäytyä tai on alkanut eristäytymään muista kuin samanmielisistä				
Prosoiaalisen integroitumisen puuttuminen				
Lisääntynyt poliittinen aktiivisuus ekstremistiseen aatteeseen liittyen				
Opiskelutehtävissä/tuotoksissa ilmenee ekstremistisiä ajatuksia tai väkivalta/kuolema tematiikkaa				
Perhe tai kaveripiiri mukana ekstremistisessä toiminnassa, hyväksyy sen tai tukee sitä.				
Vihamielisyys kansallista kollektivista identiteettiä kohtaan				
Demokraattisen yhteiskunnan ja sen arvojen hyökkäminen				
Pitää yhteyttä tai kuuluu ekstremistiseen järjestöön				
Osoittanut vihaa tiettyä ryhmää tai ihmisiä kohtaan yleensä				
Kokee aatteisiinsa liittyen tarvitsevansa tietyn statuksen, jonka usko olevan saavutettavissa väkivallalla.				
Ihannoi väkivaltaista toimintaa				
Kykenemätön tuntemaan empatiaa tai ymmärtämään oman ryhmänsä ulkopuolisia				
Moraalinen ylemmyyden tunto motivoi tai kokee moraalin velvoittavana				
Epäinhimillistä/demonisoii tahot, joiden kokee tekevän hänelle vääryyttä				
Sitoutunut aatteeseen, joka hyväksyy väkivallan keinona				
Esittänyt halunsa kuolla jonkun asian puolesta tai mahtyyrina				
Ilmaissut aikomuksensa lähteä taistelemaan ulkomaille aatteensa puolesta tai henkilön tiedetään olleen vierastaistelijana				
VAROITAVA KÄYTTÄ YTYMINEN - TUNNUSMERKIT	Ei-läsnä	Mahdollisesti/ osittain	Läsnä	Tieto ei käytössä
Polku -käyttäytyminen (Kaikki toiminta mikä viittaa hyökkäykseen suunnitteluun, valmisteluun tai toteuttamiseen.)				
Fiksaatio (Pakonomainen kiinnostus henkilöä tai asiaa kohtaan. Usein samassa yhteydessä sosiaalisuus tai työssä suoriutuminen heikkenee.)				
Identifikaatio (Kaikki käyttäytyminen mikä viittaa henkilön halukkuuteen olla soturi, kommando jne. Aikaisempien hyökkääjien yms. ihannointi.)				
"Uusi aggressio" (Henkilö kokeilee itselleen uudenlaista väkivaltaa testatakseen kykyään väkivaltaan. Yleensä väkivalta ei sinällään liity suunnitelmassa olevaan hyökkäykseen.)				
Energiapurkaus -käyttäytyminen (Kohteeseen liittyvä toiminta, mukaan lukien harmiton, lisääntyy tai monipuolistuu.)				
Vuotaminen (Paljastaa tai vihjalee väkivaltaisista aiheistaan kolmannelle taholle.)				
Viimeinen keino -käyttäytyminen (Kokee epätoivoa ja olevansa umpikujsassa. Ei enää näe vaihtoehtoa väkivallalle tavoitteeseen pääsemiseksi. Hyväksyy uhrin tekonsa seurauksena.)				
Suora uhkaus (Esittää etukäteen suullisen tai kirjallisen uhkauksen suoraan kohteelle tai viranomaisille.)				
SUOJAAVAT TEKIJÄT (Arviointi päinvastoin – tekijän läsnäolo pienentää kokonaisriskiä)	Ei-läsnä	Mahdollisesti/ osittain	Läsnä	Tieto ei käytössä
Vanhemmat, jotka kannustavat väkivallattomuuteen				
Mukana toiminnassa, joka tähtää de-radikalisoitumiseen				
Kavereita, jotka kannustavat väkivallattomuuteen				

Yhteisön tuki väkivallattomuuteen				
Ei hyväksy tai hylännyt väkivallan keinona				

JOHTOPÄÄTÖS RISKIN TASOSTA

Matala

Kohtalainen

Suuri

Lisähavainnot (esim. muut riskiä lisäävät/vähentävät tekijät):

Jatkosuunnitelma ja riskinhallintakeinot:

LIITE 8: Toinen kehitysversio riskinarviointityökalusta

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin riskinarviointityökalu

Arviointityökalun käytöstä:

-Akuuteissa tilanteissa ilmoita välittömästi hätäkeskukseen (112).

- Huomioi lain asettamat vaatimukset läpi prosessin. Esimerkiksi arvioitavan henkilön tietojen käsittelyssä, tehdyn arvioinnin salassapidossa ja luovuttamisessa. Tarvittaessa konsultoi lakiasioihin erikoistunutta tahoa.

- Mikäli opiskelijan epäillään muodostavan toisiin kohdistuvan väkivallan uhkan, on myös terveydenhuollon ammattihenkilöillä oikeus ilmoittaa tietonsa poliisille. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014 / Yliopistolaki 558/2011 ja Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992).

- Törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen aikeen osalta kaikilla ilmoitusvelvollisuus (Rikoslaki 39/1889).

- Työkalua ei ole tarkoitettu seulontakäyttöön. Sovellusta voidaan käyttää, kun yksilön käyttäytymisestä tai aikeista on herännyt huoli. Työkalua voidaan käyttää radikalisoitumisen ja ekstremismin tunnistamisen lisäksi riskin tason laadulliseen arviointiin.

- Arvioinnin tekemisessä on oltava mukana ihmisen käyttäytymiseen erikoistunut ammattilainen (esim. psykologi) tai erikseen uhka-arvioiden tms. tekemiseen koulutettu henkilö (esim. uhka-arviokoordinaattori). Lisäksi arvioijilla on oltava riittävä tietämys väkivaltaisesta radikalisoitumisesta ja ekstremismistä.

- Arvioinnissa tulee varmistua saadun ja käytetyn tiedon oikeellisuudesta.

- Työkalu ei anna yksiselitteistä eikä numeraalista tulosta radikalisoitumisen tai riskin tasosta. Riskitekijöitä ei ole tarkoitettu yhteenlaskettaviksi. Kaikissa tapauksissa on tehtävä kokonaisvaltainen harkinta, jossa huomioidaan arvioinnin lisäksi kunkin tapauksen erityispiirteet. Yksittäisen riskitekijän läsnäolo voi yhdellä arvioitavalla olla vähäinen indikaatio. Toisen arvioitavan tilanteessa vastaava löydös voi olla vakavakin.

-Työkalu on tarkoitettu päätöksenteon tueksi, ei ainoaksi päätöksenteon välineeksi.

- Työkalua ei saa käyttää yksinään perusteena arvioitavan asemaa heikentäville toimenpiteille, kuten erottamiselle, pakkokeinoille jne.

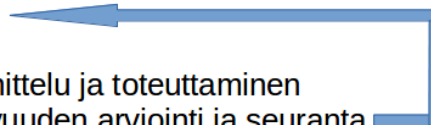
- Noudata hienotunteisuutta arvioinnissa ja tiedon keräämisessä arvioitavan henkilöllisyyden paljastumisen sekä leimaantumisen estämiseksi.

- Ota yhteyttä poliisiin, mikäli arvioinnin perusteella tai muuten herää epäily henkilön radikalisoitumisesta. Epävarmoissa tilanteissa tarvittaessa konsultoi myös muita tahoja. Esimerkiksi sosiaalitoimen- tai terveydenhuollon ammattihenkilöitä jne.

- Tarvittaessa arviointi tehtävä uudelleen aika ajoin.

Arviointiprosessi:

- 1: Huoli henkilön radikalisoitumisesta/uhkasta herää
- 2: Arviointiprosessi käynnistetään
- 3: Tiedon kerääminen
- 4: Arvioinnin tekeminen
- 5: Hallintakeinojen suunnittelu ja toteuttaminen
- 6: Hallintakeinojen toimivuuden arviointi ja seuranta

- Laadittu arviointilomake on lähtökohtaisesti salassa pidettävä asiakirja. Tämä tulee huomioida lomakkeen säilyttämisessä ja tietojen käsittelyssä. Arviointiin liittyvä dokumentaatio on kuitenkin asianosaisjulkista. Eli oikeus saada tieto itselleen on henkilöillä, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Huomioitava on, että mikäli asia esimerkiksi (arviointilomake jne.) siirtyy poliisille esitutkintaan saattaa myös asianosaisten oikeus saada tietoa arviointilomakkeesta olla rajoitettu kunnes esitutkinta on suoritettu. Tällaisissa tapauksissa tulee konsultoida asiaa hoitavaa poliisia. (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999).

Korkeakoulujen tekemään väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin riskinarviointitoimintaan liittyvät muun muassa alla olevat lait ja määräykset:

Ammattikorkeakoululaki/Yliopistolaki
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta
Henkilötietolaki
Rikoslaki
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista
Poliisilaki
Korkeakoulun omat ohjeet
Jne.

Tarkasta arviointitoimintaa koskeva lainsäädäntö ja sen ajantasaisuus ajoittain.

Korkeakoulun turvallisuuskäsikirjassa (2010) luodaan perusta tämän arvioinnin tekemiselle ja korkeakoulun turvaryhmän toiminnalle. Lisäksi kirjassa vastataan useimpiin tietojen käsitteelyyn ja korkeakoulujen turvallisuustoimintaan liittyviin kysymyksiin (<https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/C14.pdf>).

Arvioitavan nimi ja syntymäaika:	Asuinsoite:	Arviointipäivä:	Koulu:
Huoli heräsi (kuka havaitsi, mitkä tekijät, milloin jne.):			

RISKITEKIJÄT (Arvioitava/arvioitavan...)	Ei-läsnä	Mahdollisesti/osittain	Läsnä	Tieto ei käytössä
Taipumus väkivallan käyttöön:				
On aiemmin tiedetysti käyttäytynyt väkivaltaisesti Ihannoi väkivaltaista toimintaa				
On ilmaissut aikomuksensa lähteä taistelemaan ulkomaille aatteensa puolesta tai henkilön tiedetään olleen vierastaistelijana				
On esittänyt halunsa kuolla jonkun asian takia tai marttyyrina				
Kärsii mahdollisesti mielenterveyden häiriöistä				
Kokee aatteisiinsa liittyen tarvitsevansa tietyn aseman, jonka uskoo olevan saavutettavissa väkivallalla.				
On sitoutunut aatteeseen, joka hyväksyy väkivallan keinona				
On osoittanut vihaa tiettyä ryhmää tai ylipäättään ihmisiä kohtaan				
Puheessa, käytöksessä tai teoissa väkivalta tai kuolema tematiikkaa				
On kykenemätön tuntemaan empatiaa				
On jännityksen- ja seikkailunhaluinen				
Verkostot ja lähi-suhteet:				
Perhe tai kavereihin mukana ekstremistisessä toiminnassa, hyväksyy sen tai tukee sitä.				
Pitää yhteyttä tai kuuluu ekstremistiseen järjestöön				
On altis vaikutteille, auktoriteeteille, manipubinnille tai radikaalien ajatusten iskostamisella				
On vaarassa syrjäytyä tai on alkanut eristäytymään muista kuin samanmielisistä				
On hylännyt demokraattisen yhteiskunnan ja sen arvot				
Radikaali maailmankuva:				
Kokee olevansa yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuuksien ja epäkohtien uhri				
Ajattelu tai tunteet on muuttunut ehdottomaksi, mustavalkoiseksi tai "oikeaksi"				
On vihamielinen kansallista kollektivista identiteettiä kohtaan				
Epäinhimillistä tai demonisoit tahoja, joiden kokee tekevän hänelle väärää				
Syyllistää tietyn kohteen (ihminen, ryhmä, paikka) kokemansa tai edustamansa ryhmän kokemuksen epäoikeudenmukaisuuden aiheuttajaksi				
Käyttää tai levittää ekstremistisen järjestön tai ääri-ajatuksen tunnuksia tai muita tunnusmerkkejä				
Poliittinen aktiivisuus ekstremistiseen aatteeseen liittyen on lisääntynyt				
On kykenemätön ymmärtämään oman ryhmänsä ulkopuolisia				
Moraalinen ylemmydentunto motivoi tai hän kokee moraalien velvoittavana				
Opiskelutehtävissä tai muissa tuotoksissa ilmenee ekstremistisiä ajatuksia				
VAROITAVA KÄYTTÄYTYMINEN -TUNNUSMERKIT	Ei-läsnä	Mahdollisesti/osittain	Läsnä	Tieto ei käytössä
Polku -käyttäytyminen (Kaikki toiminta mikä viittaa hyökkäyksen suunnitteluun, valmisteluun tai toteuttamiseen.)				
Fiksaatio (Pakonomainen kiinnostus henkilöä tai asiaa kohtaan. Usein samassa yhteydessä sosiaalisuus tai työssä suoritus heikkenee.)				
Identifikaatio (Kaikki käyttäytyminen mikä viittaa henkilön halukkuuteen olla soturi, kommando jne. Aikaisempien hyökkääjien yms. ihannointi.)				
"Uusi aggressio" (Henkilö kokee itselleen uudenlaista väkivaltaa testatakseen kykyään väkivaltaan. Yleensä väkivalta ei sinällään liity suunnitelmassa olevaan hyökkäykseen.)				
Energiapurkaus -käyttäytyminen (Kohteeseen liittyvä toiminta, mukaan lukien harmiton, lisääntynyt tai monipuolistuu.)				
Vuotaminen (Paljastaa tai vihjailee väkivaltaisista aikeistaan kolmannelle taholle.)				
Viimeinen keino -käyttäytyminen (Kokee olevansa umpikujassa sekä epätoivoinen. Ei enää näe tavoitteen saavuttamiseksi muuta keinoa kuin väkivallan. Hyväksyy uhrin tekonsa seurauksena.)				
Suora uhkaus (Esittää etukäteen suullisen tai kirjallisen uhkauksen suoraan kohteelle tai viranomaisille.)				

SUOJAAVAT TEKIJÄT (Arviointi päinvastoin – tekijän läsnäolo pienentää kokonaisriskiä) (Arvioitava/arvioitavalla...)	Läsnä	Mahdollisesti/osittain	Ei-Läsnä	Tieto ei käytössä
Vanhemmat, jotka kannustavat väkivallattomuuteen				
Mukana toiminnassa, joka tähtää radikaalisuutuksen purkamiseen				
Kavereita, jotka kannustavat väkivallattomuuteen				
Parisuhteessa, jossa kannustetaan väkivallattomuuteen				
Yhteisön tuki väkivallattomuuteen				
Ei hyväksy tai hän on hylännyt väkivallan keinona				

JOHTOPÄÄTÖS RISKIN TASOSTA

Matala	Kohtalainen	Suuri

Lisähavainnot (esim. muut riskiä lisäävät/vähentävät tekijät):

Jatkosuunnitelma ja riskinhallintakeinot:

Arvioijat: